

Tēvijas Sargs

«Ziema 2013» NATO «Skola 2013» Bruņojums Sports Vēsture

Ls 0,60

Marts

2013

Nr. 3

Latvijas

militārā

hronika,

jaunumi,

fakti,

sasniegumi

militārais
žurnāls

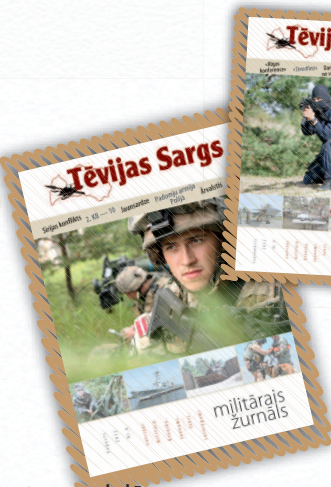
Šī gada 21. februārī Afganistānā, militārajā bāzē «Marmal» norisinājās Afganistānas Ziemeļu reģiona komandieru maiņas ceremonija. Savus amata pienākumus, vienlaikus būdams Vācijas kontingenta komandieris un Ziemeļu reģiona pavēlniecības komandieris, ģenerālmajors Ērihs Pfeperš nodeva ģenerālmajoram Jergam Folmeram, kas tos pildīs vienu gadu.

Ceremonijā piedalījās Ziemeļu reģiona pavēlniecībai pakļauto apakšvienību pārstāvji un vienību komandieri, kā arī komandieri no Afganistānas Nacionālās armijas un policijas, Afganistānas Ziemeļu reģiona pavēlniecības atbildības rajonā esošo provinču gubernatori, valsts parlamenta pārstāvji, Sabiedroto spēku ap-

vienotās pavēlniecības Afganistānā komandieris ģenerālleitnants Džeimss L. Terijs un daudzas citas augsta ranga NATO un ISAF amatpersonas.

Ģenerālmajors Ē. Pfeperš tika apbalvots ar NATO medaļu par dienestu Afganistānā. Pēc atvadu uzrunas ģenerālmajors Ē. Pfeperš svinīgi pasniedza Ziemeļu reģiona pavēlniecības karogu jaunajam komandierim — ģenerālmajoram Jergam Folmeram. Pieminēšanas vērts ir fakts, ka karoga pasniegšanai ģenerālmajoram Ēriham Pfeperam svinīgajā ceremonijā tika izvēlēts pavēlniecības štāba operatīvā dežūrdienesta speciālists seržants Gints Stasuls no Latvijas kontingenta 12/2 Afganistānā.

Sagatavojis pulkvedis Tālis Majors, ISAF 13/1 NKK.

Abonēt var visās «Latvijas pasta» nodaļās,
kā arī internetā www.abone.pasts.lv
un zvanot pa informatīvo tālruni 67008001

Ārvalstīs militāro žurnālu
«Tēvijas Sargs»
var abonēt pie redakcijas pārstāvjiem.

Abonēšanas cena Latvijā:

1 mēnesim — Ls 0,50
6 mēnešiem — Ls 3,00
12 mēnešiem — Ls 6,00

Abonēšanas cena ārvalstīs:

Eiropā 12 mēnešiem — EUR 41,00
ASV 12 mēnešiem — USD 68,00
Kanādā 12 mēnešiem — CAD 70,00
Austrālijā 12 mēnešiem — AUD 73,00

Informācija uzzināma, arī zvanot pa tālruni +371 67335391 vai rakstot uz e-pastu: redakcija@sargs.lv

Reģistrācijas apliecība nr. 90009222536
Izdevējs — Rekrutēšanas un Jaunsardzes centrs
Dibinātājs — LR Aizsardzības ministrija

Redakcijas adrese: K. Valdemāra ielā
10/12, Rīgā, LV-1473
Tālr. 67335383, fakss 67335384, e-mail:
redakcija@sargs.lv

**Eiropas Militārās
preses asociācijas biedrs**
www.empamil.eu

Iespiests v/a «Latvijas Ģeotelpiskās
informācijas aģentūra»
O. Vācieša ielā 43, Rīgā
Iespieduma veids — ofsets
Metiens — 5000 eks.

Galvenā redaktore **Līga Lakuča** —
67335383
Literārā redaktore
Rasma Priekule — 67335391
Žurnālisti **Laura Dūša, Taivo Trams** —
67335391
Fotoredaktors **Gatis Dieziņš** —
67335399,

Fotogrāfs **Normunds Mežiņš** —
67335399
Makets **Aigars Nesters** — 67335391

Red. pārstāvis ASV **V. Kukainis**.
237 Springmont Road. Northfield,
OH 44067, USA.
Tālrunis (330) 467 1232.
e-pasts: dvkukainis@aol.com

Red. pārstāve Vācijā **I. Marx**. Tālrunis
89 4530 1802, e-pasts:
iveta_marx@web.de

Red. pārstāve Austrālijā **I. Abele**.
Tālrunis 03 9432 3603,
e-pasts: ilzeabele@optusnet.com.au

Red. pārstāvis Kanādā **J. Bilinskis**.
210-570 Proudfoot Lane,
London, ON N6H 4Z1, Canada.
Tālrunis 519 474 1080
e-pasts: jbilinskis@rogers.com

Redakcijas viedoklis ne vienmēr sakrīt ar
autoru viedokli.

Autoru manuskriptus atpakaļ neizsniedz.

2

5

6

8

12

14

23

32

26

Latvijas ziņas

2

Krievijas drošības izaicinājumi
globālajā drošības vidē un to
ietekme uz Baltijas valstīm

4

Izstāde «Skola 2013»

5

«Ņem, Tēvzeme, tavs esmu viss!»

6

Kalpaka balle 2013

7

«Airītēm» jāklūst par muzeju
ar īpašu garu

8

Atbalsts vissmagākajā brīdī

11

«Ziema 2013»

12

NATO labdarības kustība palīdz arī
Latvijai

14

Mani bildināja
ar milzīgu ziedu pušķi!

16

Kas karavīra katliņā?

21

Čempioni šahā — Militārā policija

22

Starptautiskais karavīru masu
skrējieni/slēpojums Latvijā

23

Oskara Kalpaka gara stiprums

24

Aizmirstais latviešu
kara lidotājs — Krišjānis Prūsis

26

Auksto ieroču veidošanās un to
lietojums Latvijas armijā

28

Pastkartes ar Latvijas armijas
dienesta pakāpēm

30

Senās inku impērijas
mantojums, Peru un Bolīvija

31

Ārzemju ziņas

34

Mūsdienu konfliktu specifika —
teorija un prakse

36

No 21. līdz 22. februārim aizsardzības ministrs Artis Pabriks piedalījās NATO aizsardzības ministru sanāksmē Briselē (Beļģijā), kur diskutēja par daudz nacionālo spēju attīstību un viedo aizsardzību, kas īpaši nozīmīga ir ierobežota finansējuma apstākļos.

Ministri pārrunāja NATO finansējuma izmantošanu alianses spēju uzlabošanai un valstu gatavību tuvākajos gados palielināt aizsardzības budžetu, lai nodrošinātu sabalansētu attīstību visās dalībvalstīs. Latvija jau ir izvirzījusi mērķi līdz 2020. gadam sasniegt valsts aizsardzības finansējuma apmēru līdz 2% no iekšzemes kopprodukta.

Sanāksmē tika analizēta pārejas posma norise Afganistānā, pārrunājot partnervalstu ieguldījumu šajā starptautiskajā operācijā un alianses iesaisti Afganistānā pēc 2014. gada.

Latvijas aizsardzības ministrs A. Pabriks informēja par Latvijas vēlmi veidot NATO izcilības centru stratēģiskās komunikācijas jautājumos. «Aliansei ir jāuzlabo saziņa ar sabiedrību gan attiecībā uz militārajām operācijām, gan pieņemtajiem politiskajiem lēmumiem. Šī izcilības centra mērķis būs veikt analīzi un pētījumus par komunikācijas tendencēm, apkopot sabiedroto zināšanas un labāko praksi, lai veicinātu vienotu izpratni un paaugstinātu efektivitāti.»

Mūsdienu drošības vide un moderno tehnoloģiju attīstība nosaka, ka aliansei ir jāpievērš lielāka uzmanība komunikācijas pilnveidošanai gan ar operāciju rajonu, gan NATO dalībvalstu iedzīvotājiem. Sabiedrības izpratne par NATO un tās operācijām ir būtisks faktors alianses sekmīgā darbībā un mērķu īstenošanā. Neformālās sarunās Baltijas valstu kolēģi paužusi atbalstu Latvijas priekšlikumam, un ministrs izteica cerību, ka arī pārējie sabiedrotie atbalstīs šo ideju un iesaistīsies centra veidošanā.

Latvija jau sadarbojas ar NATO Enerģētiskās drošības izcilības centru Lietuvā, NATO Izcilības centru sadarbībai kiber aizsardzības jomā Igaunijā un NATO Civilmilitārās sadarbības izcilības centru Nīderlandē.

Briselē Baltijas aizsardzības ministri tikās ar Polijas aizsardzības ministru Tomašu Semonaku, lai apspriestu gatavošanos «Steadfast Jazz 2013» mācībām, kā arī tālākās sadarbības priekšlikumus aizsardzības plānošanas jautājumos. Savukārt ar Gruzijas aizsardzības ministru Irakliju Alasaniju A. Pabriks pārrunāja Gruzijas integrāciju NATO un piedāvāja Gruzijas bruņoto spēku pārstāvjiem mācības ugunsliedžu skolā Liepājā un Nesprāgušās municijas neitralizēšanas skolā.

26. februārī Nacionālo bruņoto spēku (NBS) komandieris ģenerālleitnants Raimonds Graube un Neatliekamās medicīniskās palīdzības dienesta (NMPD) direktora vietniece Ilze Binovska Aizsardzības ministrijā (AM) parakstīja vienošanos par abu dienestu sadarbību neatliekamās medicīniskās palīdzības nodrošināšanā ikdienā un ārkārtas situācijās.

Vienošanās paredz ciešākas starp institūciju sadarbības veidošanu vairākās jomās, tostarp informācijas apmaiņu, sadarbību militāro mācību laikā, kopīgu mācību organizēšanu, sadarbības algoritmu izstrādi rīcībai ikdienas un ārkārtas situācijās.

NMPD vadība norāda, ka dienestam jau līdz šim ir bijusi laba sadarbība ar NBS, piesaistot glābšanas helikopteru kritiski slimu pacientu vai smagi cietušu cilvēku pārvešanai no reģionu slimnīcām uz Rīgas specializētajiem centriem.

2012. gadā ar Gaisa spēku aviācijas bāzes helikopteriem no reģioniem uz ārstniecības iestādēm Rīgā transportēti deviņi cietušie.

1. martā vizītē Rīgā ieradās jaunais Baltijas aizsardzības koledžas (BALTDEFCOL) komandants ģenerālmajors Vitalijs Vaikšņors. Tiekoties ar aizsardzības ministru Arti Pabriku un NBS komandieri ģenerālleitnantu Raimonu Graubi, komandants iepazīstināja viņus ar aizsardzības koledžas attīstības viziju. Tika pārrunāta arī Latvijas nostāja jautājumos par Augstākās vadības kursa un Civildienesta ierēdņu kursa attīstību.

Ģenerālmajors Vitalijs Vaikšņors apstiprināts komandanta amatā līdz 2016. gada jūnijam. Baltijas aizsardzības koledža ir triju Baltijas valstu kopīgi veidota militārās izglītības iestāde, kurā zināšanas apgūst arī citu valstu virsnieki.

5. martā NBS Apvienotajā štābā tikās NBS vienību virsreržanti, lai kopīgi veidotu un dibinātu NBS vienību virsreržantu padomi. Tai būs konsultējošs un rekomendējošs raksturs vienību komandieru lēmumu pieņemšanā, kas saistīti ar karavīru un instruktoru dienesta gaitu, karjeru un apmācību procesu. Padomes vadītājs NBS virsreržants štāba virsreržants Andris Griekvics regulāri organizēs augstāko instruktoru sanāksmes, kur būs iespēja dalīties pieredzē, jo ir vienības, kur virsreržantu darbībai jau ir savas tradīcijas, taču dažās tas ir jaunums. Padomes izstrādātie priekšlikumi, rekomendācijas vai atzini tiks virzīti tālākai izskatīšanai NBS vadībā.

Virsreržantu sarunās piedalījās arī NBS komandieris ģenerālleitnants Raimonds Graube, kas kā tuvāko un galveno uzdevumu padomei noteica izstrādāt padomes pagaidu nolikumu.

7. martā divu dienu darba vizītē Latvijā ieradās Vācijas Bruņoto spēku komandieris ģenerālis Folkers Vikers (Volker Wiker). Godinot kritušos karavīrus, ģenerālis F. Vikers un NBS komandieris ģenerālleitnants Raimonds Graube nolika ziedus pie pulkveža Oskara Kalpaka pieminekļa Rīgā, Esplanādē.

Tiekoties ar aizsardzības ministru Arti Pabriku un NBS komandieri, Vācijas Bruņoto spēku komandieris iepazīstināja ar pērn apstiprināto Valsts aizsardzības koncepciju un bruņoto spēku attīstības plānu 2012.—2024. gadam, kas paredz vairāk nekā 70 spēju attīstību, to realizēšanā ieguldot pāri par 380 miljoniem latu.

Abu valstu bruņoto spēku komandieri pārrunāja arī divpusējo sadarbību militārajā jomā, īpaši uzsvērt sadarbību militārajā izglītībā, kā arī abu valstu karavīru dalību starptautiskajās operācijās, tostarp pašreizējo un turpmāko sadarbību operācijā Afganistānā.

Vācija ir NATO vadīto Starptautisko drošības atbalsta spēku Ziemeļu reģionālās pavēlniecības vadošā valsts, un lielākā daļa Latvijas kontingenta karavīru dienesta pienākumus ir pildījuši un pilda pašreiz šīs pavēlniecības atbildības rajonā gan pavēlniecības štābā, gan marta sākumā darbību sākušajā Ziemeļeiropas un Baltijas valstu pārejas atbalsta vienībā Mazāri Šarīfā.

Viesojoties Latvijā, ģenerālis Folkers Vikers apmeklēja arī Ādažu bāzē izvietoto Nesprāgušās municijas neitralizēšanas skolu un Sauszemes spēku kājnieku brigādes štābu.

7. martā Saeima apstiprināja lēmumu «Par Latvijas Nacionālo bruņoto spēku karavīru dalību Eiropas Savienības (ES) militārajā misijā, lai palīdzētu Mali bruņoto spēku apmācībā».

Militārajā apmācības misijā piedalīsies divi Latvijas karavīri — virsnieks un instruktors. Viņi uz Mali dosies aprīļa sākumā un uzturēsies tur sešus mēnešus, līdz viņu nomainīs nākamais sastāvs.

Debatēs par Latvijas karavīru dalību misijā Mali aizsardzības ministrs Artis Pabriks uzsvera, ka par Latvijas drošību nevaram domāt tikai savas tēvu sētas izpratnē, jo mūsu drošības intereses nebeidzas pie Zilupes, Ventspils un Mēmeles, bet gan sniedzas daudz tālāk. Ja nebūsim aktīvi starptautiskajā vidē, tas var negatīvi ietekmēt mūsu intereses, skaidroja A. Pabriks. Viņš atgādināja, ka Latvijas aizsardzības koncepcijā, par kuru ir lēmis parlaments, kā viena no trīs galvenajām prioritātēm ir minēta piedalīšanās starptautiskajās operācijās. Aktīva piedalīšanās operācijā Mali veicinās mūsu ietekmes pieaugumu ES, savukārt misijas otrajā periodā Latvija centīsies savus instruktorus sūtīt kopā ar citu Baltijas un Ziemeļeiropas valstu kolēģiem, tādējādi veicinot reģionālo sadarbību, norādīja aizsardzības ministrs.

Ziemeļeiropas valstu un Baltijas grupā šobrīd ir iekļāvušās Zviedrija, Somija un Lietuva. Rudenī tai plāno pievienoties arī Igaunija.

ES 2013. gada 18. februārī uzsāka apmācības misiju Mali (*EUTM Mali*), kuras mērķis ir atbalstīt Mali bruņoto spēku apmācību un reorganizāciju. Tā paredzēta, lai palīdzētu uzlabot Mali bruņoto spēku militārās spējas un tādējādi dotu tiem iespēju civilo iestāžu pakļautībā atjaunot valsts teritoriālo integritāti. *EUTM Mali* personāls konsultācijās un militārajā apmācībā ietvers tādus jautājumus kā vadība un kontrole, loģistika un cilvēkresursi, kā arī starptautiskās humanitārās tiesības, civiliedzīvotāju aizsardzība un cilvēktiesības. Misija neiesaistīsies kaujas operācijās.

EUTM Mali dalītās izmaksas tiek lēstas 12,3 miljonu eiro (8,64 miljoni latu) apmērā sākotnējam 15 mēnešu pilnvaru termiņam, un katra dalībvalsts, kas iesaistīsies misijā, finansēs savu karavīru dalību tajā. Mali misijā piekritušas piedalīties aptuveni 16 ES dalībvalstis, kā arī Norvēģija.

Latvijas karavīru un ekipējuma transportēšanai un uzturēšanai operāciju rajonā šogad paredzēti aptuveni 90 600 latu. Aizsardzības ministrija pēc Saeimas lēmuma iesniegs Ministru kabinetā pieprasījumu papildu finansējuma piešķiršanai no līdzekļiem neparedzētiem gadījumiem.

Aptuveni puse no kopumā misijā iesaistītajiem 500 karavīriem veiks Mali armijas apmācīšanu, pārējie gādās par drošību un misijas administrēšanu, kā arī medicīnisko palīdzību. Misijas štābs atradīsies Bamako, savukārt mācības plānotas Kulikoro, kur dienesta pienākumus pildīs arī Latvijas karavīri ar franču valodas zināšanām, kas kalpos kā galvenais saziņas līdzeklis ar Mali bruņotajiem spēkiem un iedzīvotājiem, kuri pārstāv dažādas vietējās tautības.

7. martā tika nodibināta Latvijas Drošības un aizsardzības industriju federācija. Par tās padomes priekšsēdētāju apstiprināts mūcības ražošanas uzņēmuma «*DDupleks*» valdes loceklis Agris Dundurs, bet par federācijas valdes priekšsēdētāju — bijusi valsts prezidenta padomniece Elina Egle.

Par padomes priekšsēdētāja vietnieku apstiprināts uzņēmuma «Komercentrs DATI grupa» pārstāvis Aldis Gulbis. Vēl padomē iecelti pārstāvji no Rīgas Tehniskās universitātes un uzņēmumiem «Latvijas dzelzceļš», «*Lattelecom*», «*Datakom*», «Latvijas mobilais telefons», «*Felix*» un «*Valpro*». «Latvijas dzelzceļš» pārstāv atvaļinātais brigādes ģenerālis Gundars Ābols.

Federācijas dibinātāji uzskata, ka Latvijas industrijai jāpalielina piegādāto produktu un pakalpojumu apjoms drošības un aizsardzības vajadzībām Latvijā, Eiropas Savienībā, NATO, kā arī ANO. Federācija nodrošinās pieredzes un kontaktu apmaiņu starp Latvijas un starptautiskajiem uzņēmumiem, kā arī starptautiskajām organizācijām. Mērķtiecīga un koordinēta industriju darbība sekmēs biznesa un pētniecības attīstību Latvijā, radīs jaunas darba vietas. Federācija būs vienots un stabils partneris sarunās ar valsts iestādēm un starptautiskajām organizācijām, sniegs objektīvu un atklātu industrijas viedokli rīcībpolitikas izstrādes un ieviešanas procesā, izskaužot interešu konflikta un korupcijas riskus.

Federācijas biedriem tiks nodrošināta savlaicīga informācija par plānotajiem un izsludinajiem projektiem vai iepirkumiem gan nacionālā, gan starptautiskā līmenī. NATO aģentūras jau ir paudušas vēlmi un gatavību aktīvai sadarbībai, īpaši pievēršoties mazo un vidējo uzņēmumu iesaistei iepirkumos.

Federācijas dibinātāji cer, ka nākotnē pieaugs Latvijas uzņēmumu konkurētspēja nacionālos un starptautiskos drošības un aizsardzības iepirkumos. Tādējādi valstī pieejamie finanšu resursi drošības un aizsardzības funkciju nodrošināšanai paliks Latvijā un daļa tiks atgriezta atpakaļ valsts budžetā. Viens no federācijas pirmajiem uzdevumiem būs apzināt Latvijas uzņēmumu preču piedāvājumu. Līderi aizsardzības nozares tirgū šobrīd varētu būt informācijas tehnoloģiju uzņēmumi.

Turpinās sadarbība Afganistānas drošības spēku apmācībā

Šā gada 2. martā Afganistānas ziemeļos izvietotajā militārajā nometnē «*Camp Northern Lights*» notika ievērojamas organizatoriskas pārmaiņas, kas iezīmēja nākamo posmu Baltijas un Ziemeļeiropas valstu militārajā sadarbībā. Lai kopīgiem spēkiem organizētu Afganistānas drošības spēku atbalsta pasākumus pirms Baltijas un Ziemeļeiropas valstu bruņoto spēku vienību atsaukšanas no ISAF misijas 2014. gadā, Zviedrijas un Somijas operatīvās grupas «*Task Force Northern Lights*» vietā tika izveidota Ziemeļeiropas un Baltijas valstu pārejas atbalsta vienība (*Nordic Baltic Transition Support Unit — NB TSU*). Šajā projektā līdzdarbojas Zviedrija, Somija, Norvēģija un Latvija.

«Panākāt četram valstīm pieņemamu vienošanos ir nopietns izaicinājums, bet mēs esam gatavi pārbaudījumiem; uzskatu, ka mums ir labas iespējas sasniegt kopīgo mērķi,» sacīja vienības komandieris Zviedrijas armijas pulkvedis Mikāels Klāsons.

NB TSU projekts, kas darbosies līdz 2014. gada vasarai, paplašinās jau esošo Baltijas un Ziemeļeiropas valstu bruņoto spēku sadarbību NATO vadītajā ISAF misijā.

Jaunās NB TSU vienības galvenais uzdevums būs Afganistānas Nacionālo drošības spēku (ANSF) konsultēšana un to kaujas atbalsta elementu nodrošināšana, lai no 2014. gada ANSF spētu uzņemties atbildību par visām drošības operācijām Afganistānā.

Tiek plānots, ka pilnīgu operatīvo jaudu jaunizveidotā Ziemeļeiropas un Baltijas valstu pārejas atbalsta vienība varētu sasniegt 2013. gada vasarā, kad paredzēta Zviedrijas kontingenta rotācija.

Sagatavojis pulkvedis Tālis Majors, ISAF 13/1 NKK.
Tulkojis Kārlis Līdaks, NBS rezerves virsleitnants.

Krievijas drošības izaicinājumi

globālajā drošības vidē un to ietekme uz Baltijas valstīm

Raimonds Rublovskis,

NBS rezerves pulkvedis,
Latvijas Ārpolitikas institūta pētnieks.

Ikvienam Latvijā ir jābūt izpratnei par to, ka Latvijas Republikas drošība, aizsardzība un pat neatkarība lielā mērā ir atkarīga no NATO spējas būt un palikt nozīmīgai globālai drošības organizācijai ar efektīvām militārajām spējām un lēmumu pieņemšanas procedūrām. Savukārt NATO nākotnes efektivitāte ir ļoti lielā mērā atkarīga no ASV tuvākās nākotnes drošības un ārpolitikas prioritātēm. Šajā kontekstā Krievijas un NATO attiecību statuss, kā arī Krievijas un ASV divpusējo attiecību statuss ir ļoti būtisks tieši Baltijas valstu drošībai un aizsardzībai.

Ņemot vērā pašreizējo globālās drošības vidi, ir svarīgi noteikt, vai Eiropa un līdz ar to Baltijas reģions atrodas ASV un Krievijas drošības un aizsardzības prioritāšu saraksta augšgalā. Globālajā drošības vidē pēdējo gadu laikā ir vērojamas būtiskas izmaiņas, tāpēc varētu apgalvot, ka nedz Eiropa kopumā, nedz arī Baltijas reģions pašreizējos apstākļos nav ASV un Krievijas drošības un aizsardzības izaicinājumu un prioritāšu sarakstā.

Situācijas attīstība Afganistānā pēc 2014. gada, pašreizējie un nākotnes drošības izaicinājumi Tuvajos Austrumos un Ziemeļāfrikā, Irānas kodolprogramma, Ķīnas politiskās un militārās ietekmes pieaugums un kopējā drošības situācija Klusā okeāna reģionā — tie ir tikai daži izaicinājumi, kas dominēs globālās un reģionālās drošības dienaskārtībā tuvākajos gados. ASV jau ir atbildējušas uz šo drošības izaicinājumu klāstu ar savu Klusā okeāna stratēģijas izstrādi un ieviešanu. Ir skaidrs, ka visi minētie globālās drošības izaicinājumi atrodas arī Krievijas politiskās un militārās dienaskārtības prioritāšu sarakstā. Kādi tad būtu Krievijas tuvākās nākotnes drošības izaicinājumi, un kā Krievijas potenciālie situācijas risinājumi varētu ietekmēt Baltijas valstis un reģiona drošību?

Vai būtu pamats pieņemumam, ka Eiropa kopumā un Baltijas reģions nav Krievijas drošības un aizsardzības izaicinājumu prioritāšu saraksta augšgalā, jo pašlaik Krievijas drošībai daudz svarīgāki un būtiskāki ir citi reģioni? **Pirmkārt**, kā jau tika

minēts, viens no visnozīmīgākajiem drošības izaicinājumiem Krievijai ir situācija, kas potenciāli varētu izveidoties Afganistānā pēc 2014. gada. Ja piepildās negatīvs situācijas attīstības scenārijs, tad turpmāka iekšējā konflikta eskalācija noteikti šķērsos Afganistānas robežas un izplatīsies Centrālāzijas reģionā, kur varētu notikt nozīmīga vispārējās drošības situācijas pasliktināšanās. Šādā gadījumā Krievija neizbēgami tiktu iesaistīta politisku jautājumu un tiešu militāru uzdevumu risināšanā Vidusāzijā un arī Afganistānas teritorijā.

Otrkārt, arvien pieaugošā Tālo Austrumu un Klusā okeāna reģiona nozīme globālajā drošībā. Šajā gadījumā mēs varam atrast virkni būtisku politisku un militāru pretrunu kopumu, kurās tiešā veidā ir iesaistītas Ķīna, Japāna, ASV, Korejas Republika, Korejas Tautas Demokrātiskā Republika un arī Krievija. Kādas varētu būt sekas ASV Klusā okeāna stratēģijas turpmākajai realizācijai, un kā šī stratēģija ietekmēs Krievijas nacionālo drošību, Eiropas drošību un NATO transatlantiskās saiknes efektivitāti? Ir skaidrs, lai varētu sekmīgi un efektīvi realizēt šo stratēģisko kursu, ASV nāksies pārvietot būtisku sauszemes, jūras, gaisa, jūras kājnieku un speciālo operāciju personāla un militāro spēju daļu uz Klusā okeāna reģionu, kas neizbēgami samazinās ASV militāro potenciālu Eiropā. Taču pēdējā laika notikumi liecina, ka arī Krievija uzskata Klusā okeāna reģionu par vitāli svarīgu savai nacionālajai drošībai. Krievijas iznīcinātāju iekļūšana Japānas gaisa telpā, Krievijas stratēģisko bumbvedēju lidojums uz Guamu, kas ir viena no vissvarīgākajām ASV Jūras spēku un Gaisa spēku bāzēm Klusajā okeānā un ir viena no visbūtiskākajām komponentēm ASV Klusā okeāna stratēģijas kontekstā, — tie ir tikai daži piemēri, kas liecina par Krievijas vēlmi parādīt, ka šis reģions ir ļoti svarīgs Krievijas stratēģisko nacionālās drošības interešu kontekstā.

Treškārt, Irānas kodolprogrammas tālāka attīstība, tās ietekme uz globālo un reģionālo drošību, situācija Kaukāza reģionā, turpmākie notikumu attīstības scenāriji Sirijā un Tuvajos Austrumos kopumā — visi šie drošības jautājumi un reģioni ir ārkārtīgi būtiski Krievijas nacionālās drošības kontekstā, līdz ar to Krievijas militārās plānošanas un militāro spēku izvietošanas

aspektā tie ir daudz nozīmīgāki šobrīd un tuvākajā nākotnē. Tātad varam secināt, ka Krievijas rietumu robeža ar Baltijas valstīm un NATO kopumā ir visdrošākā un vispārredzamākā no Krievijas drošības un aizsardzības viedokļa.

Tomēr eksistē vismaz daži nozīmīgi un būtiski faktori, kas var šo situāciju mainīt negatīvā virzienā. Ņemot vērā Krievijas nacionālās drošības un militārās stratēģijas dokumentos pausto, šie faktori ir sekojoši — **pirmkārt**, iespējamā NATO paplašināšanās Baltijas reģionā, iekļaujot Somiju un Zviedriju, **otrkārt**, NATO militārās infrastruktūras un personāla novietošana Krievijas rietumu robežu tiešā tuvumā un, **treškārt**, — NATO pretraķešu aizsardzības sistēmas tālāka attīstība Eiropā. Krievija joprojām uzskata, ka šī pretraķešu sistēma ir vērsta pret Krieviju un tās stratēģisko kodolieroču potenciālu, līdz ar to valsts augstākās politiskās un militārās amatpersonas ir paudušas krasi negatīvu viedokli par šīs sistēmas tālāku attīstību. Spriežot pēc Krievijas amatpersonu nesenajiem izteikumiem, Kaļiņingradas apgabala tālāka militarizācija tiek izskatīta kā potenciāla militāra atbilde, ja NATO pretraķešu sistēmu attīstīs arī turpmāk. Hipotētiski no Krievijas puses netiek izslēgta arī preventīva raķešu trieciena iespējamība pret pretraķešu sistēmas infrastruktūru NATO valstu teritorijā. Un, ja situācija saistībā ar pretraķešu sistēmas attīstību Eiropā un Krievijas nodomiem turpināt Kaļiņingradas apgabala militarizāciju attīstās konfrontācijas virzienā, tas nozīmē, ka Eiropa kopumā un arī Baltijas reģions varētu atkal nonākt globālās un reģionālās drošības prioritāšu dienaskārtības augšgalā. Tomēr, ņemot vērā faktu, ka ASV un Krievija ir daudz vairāk norūpējušās par drošības izaicinājumiem Klusā okeāna reģionā, Afganistānā un Centrālāzijā, Irānā un Tuvajos Austrumos un šo valstu militārās spējas ir daudz vairāk nepieciešamas iepriekšminēto drošības un aizsardzības izaicinājumu neitralizācijai, ir maz ticams, ka abas puses palielinās savstarpējās pretrunas Eiropā. Domājams, ka gan ASV, gan Krievija ir ieinteresēta Eiropas reģiona stabilitātē, drošībā un notikumu paredzamībā Eiropā, līdz ar to varētu pieļaut, ka NATO un Krievija meklēs savstarpēji pieņemamus risinājumus, kas sekmēs drošību un stabilitāti Eiropā un Baltijas reģionā. **■**

Izstāde «Skola 2013»

Laura Dūša

Foto — Normunds Mežiņš.

No 28. februāra līdz 3. martam Starptautiskajā izstāžu centrā Ķīpsalā notika 19. starptautiskā izglītības izstāde «Skola 2013», kas ļāva gūt visaptverošu informāciju par mācību iespējām un palīdzēja izvēlēties piemērotāko izglītības ceļu jauniešiem.

Cetrās izstādes dienās apmeklētāji varēja saņemt informāciju par valsts un privātajām augstskolām, vidusskolām, koležām un arodskolām, arī par mācību centriem, valodu kursiem, tālmācību un e-studijām. Izstādē bija iespējams noskaidrot jautājumus par interešu izglītību un iepazīties ar svešvalodu un dažādu citu mācību kursu piedāvājumu. Bija arī pieejama informācija tiem, kuri izlēmuši studēt augstskolās vai mācīties kursos ārvalstīs.

Arī šogad Latvijas Nacionālā aizsardzības akadēmija (NAA) un bruņoto spēku vienības piedalījās starptautiskajā izstādē, lai ieinteresētu jauniešus par dienestu Nacionālajos bruņotajos spēkos (NBS). Interesentiem bija iespēja aizpildīt pieteikuma anketas profesionālajam militārajam dienestam.

Izstādē ar informatīvajiem stendiem un materiāliem, ekipējumu, ieročiem, glābšanas aprikojumu un transporta vienībām piedalījās Sauszemes spēku kājnieku brigāde, NBS Štāba bataljons, Nesprāgušās munīcijas neitralizēšanas skola, Militārā policija un Jūras spēku flotiles Krasta apsardzes dienests.

Minikonkursa dalībnieki; ceturtais no kreisās — uzvarētājs Aleksandrs Arhipovs no Daugavpils.

Dienā, kad izstādi apmeklēja «Tēvijas Sargs», NAA standā, lai tas skaļajā un raibajā izstāžu zālē būtu pamanāmāks, Rekrutēšanas un Jaunsardzes centra rekrutēšanas speciālists **dižkareivis Raimonds Bergmanis** organizēja jauniešiem militarizēto minikonkursu. Interesentiem tika piedāvāts pārbaudīt savus spēkus vienā no labi zināmajiem armijas fiziskajiem pārbaudījumiem — roku saliekšanā balstā guļus. Ātri vien pieteicās divas meitenes un pieci zēni, kas bija gatavi izpildīt uzdevumu. Vislabāko rezultātu sasniedza **Aleksandrs Arhipovs** no

Daugavpils, kurš divu minūšu laikā roku saliekšanu un iztaisnošanu veica 70 reizes. Viņš gan atzinās, ka regulārie fiziskie treniņi viņam ir ļāvuši sasniegt ne to vien — viņa personiskais rekords esot 278 reizes! **IS**

Arī meitenes izmantoja izdevību pielairot bruņuveisti un bruņucepuri un pat turēt rokās smagos ieročus.

Artūru Potaičuku no Saldus 1. vidusskolas interesē viss, kas saistīts ar policiju un armiju. Iespējams, tur viņš atradīs savas nākotnes aicinājumu.

«Nem, Tēvzeme, tavš esmu viss!»

Šie vārdi rakstīti uz Atsevišķās studentu rotas krūšu nozīmes, ko projektējis Studentu rotas karavīrs K. Celmiņš (studentu korporācija «Selonija»). Šie vārdi šogad 1. martā aicināja sabiedrību uz pulkveža Oskara Kalpaka un Atsevišķās studentu rotas piemiņas svētkiem Rīgas Sv. Jāņa baznīcā. Svinīgi baznīcā tika ienesti Atsevišķās studentu rotas un Latvijas studentu korporāciju karogi. Svētkiem ievadīja Prezidiu konventa vīru kora dziedājums, kas papildīja baznīcu ar krāšņu skanējumu diriģenta «Tērvetijas» komiltoņa Arņa Paura vadībā. Rīgas Sv. Jāņa baznīcas mācītājs Juris Zariņš, uzrunājot klātesošos, vēlreiz atgādināja par to drosmi un ticību tikko dzimušajai Latvijas valstij, kas daudzu klātesošo korporāciju biedrus aizsauca gandrīz neiespējamā misijā — cīnīties pret milzīgu pārspēku par taisnu lietu, par savas valsts un tautas brīvību. «Tās ir atmiņas, kas sniedzas pāri vienas paaudzes robežām,» teica mācītājs. «Jūsu klātbūtnē piemiņas svētki ir dzīvā atmiņa un apliecinība tam, ka mēs esam uzticīgi savu priekšgājēju ceļam.» Šie vārdi liek aizdomāties un atkal no jauna sev apliecināt, ka arī šodien esam gatavi stāvēt un krist par Latvijas brīvību un neatkarību. Kā dzīvs atgādinājums patriotiskajai stājai ir Atsevišķās studentu rotas karoga glabāšanas tradīcija, kuru no studentu korporācijas

«Fraternitas Lettica» glabāšanā pārņem studentu korporācija «Lettonia». Tas ir ne vien gods, bet arī pienākums rūpēties par to, lai Atsevišķās studentu rotas karogs plīvotu nozīmīgos korporāciju pasākumos visu nākamo gadu.

Pēc svētkiem studentu korporācija «Lettonia» aicināja klātesošos uz eksternu

literāro vakaru savā namā par godu karoga pārņemšanai, kurā ar brīvo runu uzstājās bijušais Latvijas ārlietu ministrs Georgs Andrejevs. Pārdomas raisīja atmiņas par notikumiem, kuru nozīmi tā patiesi varam novērtēt vien ar laika distanci. 1919. gadā par Latvijas brīvību bija jācīnās ar ieročiem rokās, daudziem bija lemts ziedot savas dzīvības, bet 20. gs. astoņdesmito gadu beigās Latvijas likteni ne reizi vien ir izšķīris gudri pateikts vārds. Abu šo brīvības cīņu zīmogs ir drosme — atsevišķu cilvēku un tautas kopumā, un bezgalīga ticība valsts eksistences iespējamībai. Tas patiesībā mums katram un visiem kopā uzliek pienākumu ne vien pieminēt Brīvības cīņu karavīrus un atcerēties Atmodas laika personības, bet arī gādāt, lai to laiku upuri nebūtu veltīgi, lai zeļ, plaukst un zied Latvija mūžam.

fil! Kaiva Krastiņa, slk!
Daugaviete.

Par skaistu tradīciju Latvijas pasākumu kalendārā kļuvusi Kalpaka balle kā ik gadu sestdienā pirms 6. marta pulcēja Latvijas patriotus Rīgas Latviešu biedrības namā. Kā parasti kopā sanāksšanai bija ziedošanas mērķis. Šoreiz, gatavojoties Latvijas dibināšanas 95. gadskārtai, kā ziedojuma mērķis tika izvirzīta ideja atjaunot piemiņas plāksni pie Latvijas Nacionālā teātra ēkas fasādes. Plāksni 1938. gada 18. novembrī atklāja toreizējais Valsts prezidents Kārlis Ulmanis un izglītības ministrs prof. Jūlijs Auškāps, klātesot amatpersonām un daudziem jo daudziem cilvēkiem.

«Es lūdzu jūs, augsti godājamais prezidenta kungs, noņemt segu plāksnei šī nama sienā, lai garāmgājēji arī pēc gadu simteņiem redzētu, kur ausis Latvijas brīvības rīts» — aicināja toreizējais izglītības ministrs prof. J. Auškāps («Rīts», nr. 320, 1938. gada 19. novembris).

Pašlaik līdzīga plāksne redzama pie Latvijas Nacionālā teātra sienas kanāla pusē starp divām citām plāksnēm, kuras liecina, ka šajā teātrī savulaik strādājis režisors Alfrēds Amtmanis-Briedītis un viesojies krievu rakstnieks Maksims Gorkijs.

Kontrasts starp savulaik ierādīto godu šim atgādinājumam par Latvijas valsts dzimšanu un pašreizējo plāksnes atrašanās vietu, kas nezinātājam nav pat pamanāma, bija iemesls, kāpēc uzskatījām, ka Kalpaka balle ir istā reize, lai uzrunātu sabiedrību. Istā reize atgādināt, ka pašā Rīgas sirdī ir nams, kurā izšķīrās Latvijas liktenis. Tā laika prese raksta, ka «ļaužu jūra» jau ilgu laiku pirms plāksnes atklāšanas ielenkusi Nacionālo teātri, lai nepalaistu garām šo nozīmīgo brīdi. Arī tolaik cilvēkiem droši

vien neklājās nemaz tik spoži, taču vienu viņi atcerējās spilgti — kā bija toreiz, kad savas valsts nebija, kad svešas valstis vilka robežas pēc sava prāta. Tagad mēs varam lepoties ar gandrīz 95 gadu valsts vēsturi, taču aizmirstam ik dienas atgādināt sev, saņem bērnēm un līdzpilvēkiem, ka neatkarīga, brīva un demokrātiska valsts nav vienkārši dāvana. Kāds par to ir atdevis dzīvību, kāds ziedojis savas privātās intereses, kāds vienkārši netraucējies.

Studentu un studenšu korporācijas kā patriotiskas un apolitiskas organizācijas arī šoreiz aicina Latvijas sabiedrību apvienot spēkus un nolikt atpakaļ redzamā vietā atgādinājumu nākamajām paaudzēm un pašiem sev par to, ka Latvijas Nacionālajā

teātrī drosmīgi ļaudis pulcējās kopā, lai padarītu reālu neskaitāmu cilvēku sapni par brīvu un neatkarīgu Latviju!

Šī gada Kalpaka balle ar savu ziedošanas tradīciju ir aizsākusi ceļu, lai piemiņas plāksne par godu Latvijas valsts dibināšanai atkal būtu redzama ikvienam.

Sagatavojusi Kaiva Krastiņa.

«Airītēm» jāklūst par muzeju

Taivo Trams

Foto — Gatis Dieziņš.

6. marts ir diena, kad Saldus apkaimē, pie Airītēm, traģiskas sagādīšanās dēļ no savu sabiedroto šāvieniem gāja bojā 1. latviešu atsevišķā bataljona komandieris pulkvedis Oskars Kalpaks — pirmais latviešu nacionālā bruņotā formējuma komandieris, kapteinis Nikolajs Grundmanis, virsleitnants Pēteris Krievs un leitnants Johans Hanss Šrinders. Šajā datumā Airītes tradicionāli pulcē cilvēkus, kuri piemin pulkvedi O. Kalpaku, viņa biedrus un viņu devumu Latvijas neatkarības izcīnīšanā. Tagad ir vēl viens iemesls, lai šajā un ne tikai šajā datumā dotos uz Airītēm — šā gada 6. martā tika atklāta pēc postoša ugunsgrēka atjaunotā Latvijas Kara muzeja filiāle, proti, pulkveža Oskara Kalpaka piemiņas muzejs «Airītes» un muzeja jaunā ekspozīcija.

«Pēc 2007. gada 23. novembra ugunsgrēka līdz pat 2012. gada nogalei noritēja ēkas atjaunošanas procedūras — atjaunošanas projekta sagatavošana, būvdarbu iepirkuma organizēšana un būvdarbi. Šīs procedūras organizēja Valsts aizsardzības militāro objektu un iepirkumu centrs. Līdztekus no 2011. gada mēs muzejā sākām darbu pie muzeja ekspozīcijas satura un mākslinieciskās koncepcijas izstrādes,» stāsta Latvijas Kara muzeja (LKM) direktore

Atjaunotā muzeja svinīgās atklāšanas brīdis — lenti griež Latvijas Kara muzeja direktore Aija Fleija un aizsardzības ministrs Artis Pabriks.

Aija Fleija, kas ir arī jaunatklātās ekspozīcijas zinātniskās koncepcijas autore. 2007. gada rudens ugunsgrēks, protams, bija smags trieciens gan muzeja darbiniekiem, gan visai Latvijai, jo sevišķi tās nacionāli domājošajai daļai. Taču, kā jau vienmēr dzīvē, negadījumi un likstas vienlaikus rada arī iespējas. «Ugunsgrēkam, lai arī cik liels un melns mākonis tas bija, ir arī sava zelta maliņa — tas radīja iespēju izveidot daudz plašāku un modernāku muzeju.»

Muzeja eksponāti ugunsnelaimē cieta minimāli. Lielākā problēma bija saistīta ar

muzeja ēkas atjaunošanu un agrāko dzīvojamā telpu pārveidošanu par muzeja ekspozīcijas zālēm. «1936. gada 6. septembrī atklātais pulkveža O. Kalpaka muzejs Airītēs nebija tradicionāls muzejs. Tas vienlaikus bija muzejs, muzeja pārziņa Jūlija Vegera saimniecība ar 30 ha apsaimniekojamās zemes, tūristu mītne. Tagad šeit ir tikai muzejs,» teic Aija Fleija. Savukārt viena no muzeja ekspozīcijas daļām veltīta «Mājām», jo, citējot Imantu Ziedoni: «Katrai tautai ir vismaz divas lielas dziesmas — viena par varoņiem, otra par mājām.»

Atjaunoto «Airīšu» atklāšana un Oskara Kalpaka nāves piemiņas diena pulcēja daudz apmeklētāju no tuvākas un tālākas apkārtnes.

Kā parādīt Kalpaku — cilvēku?

Veidojot un atjaunojot muzeja ekspozīciju, radies aktuāls jautājums — kā lai parādā Kalpaka personību? Kā muzeja apmeklētājiem likt izjust, ka pulkvedis Oskars Kalpaks nav abstrakts vēstures grāmatu tēls, bet dzīvs cilvēks, kas darbojies konkrētā vēsturiskā situācijā. Un šī situācija tobrīd daudziem varēja šķist diezgan bezcerīga — piemēram, liela daļa kurzemnieku nesaprata Kalpaka idejas, nesaprata, kādēļ pirmās latviešu vienības atkal ir kopā ar vāciešiem. Kā viņš trīs mēnešu laikā, sākumā vadot pavisam nelielās nacionālās karaspēka vienības, spēja pagriezt prātus un pierādīt, ka viņi ir par neatkarīgu Latviju? Bet Kalpaks un viņa vīri to izdarīja, un viņiem noticēja. To varēja tikai patiešām izcila personība, uzsver Latvijas Kara muzeja direktore.

Lai veidotu plašāku un pilnīgāku skatījumu par O. Kalpaka personību un viņa laiku, tagad «Airītēs» ekspozīcija ir izvietota trijās telpās agrākās vienas vietā. Pirmā ekspozīcijas daļa «Mājas» stāsta par Oskara Kalpaka bērnības un jaunības gadiem Lubānas pusē «Liepsalu» mājās. Otrā ekspozīcijas daļa veltīta pulkveža militārās karjeras sākumam un dalībai Pirmajā pasaules karā. Trešā ekspozīcijas daļa «Par Latviju» stāsta par O. Kalpaku un Atbrīvošanas cīņām Kurzemē 1919. gadā.

O. Kalpaka personība ekspozīcijā atklājas caur atmiņām par viņu, kuras ekspozīcijā var noklausīties latviešu, angļu un vācu valodā. Tas ļauj labāk izprast, kādēļ laikā, kad daudzi citi virsnieki pēc 1917. gada apvērsuma Krievijā labākajā gadījumā tika

patriekti, «Kalpaku cienīja visi, arī karavīri ar lielinieciskiem uzskatiem, kuru tajā laikā nebija mazums. Viņš bija viens no savējiem, jo bija virsnieks, kurš, lai arī stingrs un prasīgs būdams, cienīja vienkāršo kareivi» — uzsver A. Fleija.

Zudušās laikmeta liecības

Dokumentālu materiālu, kas stāstītu par O. Kalpaka dzīvi, saglabāties maz. Pirms Otrā pasaules kara daļu dokumentu un citu ar Oskaru Kalpaku saistītu materiālu muzejam nodeva viņa ģimene. Taču 1940. gadā okupācijas vara O. Kalpaka muzeju kopā ar Kara muzeju likvidēja. 1941. gadā kolekcijas nonāca Vēstures muzejā.

20. gs. 40. gadu beigās — 50. gadu sākumā Latvijas muzejos notika plašas padomju cenzūras iestādes «Glavlit» pārbaudes,

kas vētīja muzeju fondus atbilstoši aktuālajai ideoloģiskajai pozīcijai. Liela daļa materiālu tajā laikā tika vienkārši iznīcināti, tostarp arī tādi, kas attiecās uz O. Kalpaku, stāsta LKM direktore. Tiesa, arī tolaik šo materiālu nav bijis sevišķi daudz, taču šodien oriģinālu, par Latvijas armijas pirmo komandieri stāstošu dokumentu, fotogrāfiju vai priekšmetu, ir ārkārtīgi maz. Tādēļ ekspozīcijā redzamās fotogrāfijas lielākoties ir kopijas. Starp oriģinālajām Oskara Kalpaka fotogrāfijām, kuras saglabājušās līdz mūsdienām, ir fotouzņēmums pie Rudbāržu muižas, kur 1919. gada sākumā atradās Kalpaka bataljona štābs. Ekspozīcijā ir arī pulkveža O. Kalpaka bērnu foto oriģināls. Taču «Airītēs» var aplūkot vairākas citas gana unikālas un interesantas tā laika liecības. Piemēram, ir apskatāms priedes, pie kuras pulkvedis miris, stumbra fragments. «Šo laikmeta liecību muzejam nodevis kāds vietējais iedzīvotājs deviņdesmitajos gados. Līdz tam viņš to glabājis savā mājā, garāžā,» stāsta A. Fleija. Muzeja ekspozīcijā ir arī Latvijas Brīvības cīņu dalībnieka kapteiņa Pēteris Penčuka Lāčplēša Kara ordenis, kas piešķirts par kauju pie Lielauces, Kalpaka bataljona karavīru atšķirības zīmes un formas tērpu kopijas, kā arī Jāņa Blūma dāvinātais Latviešu atsevišķās jātnieku nodaļas karoga atdarinājums.

Tiesa, ekspozīcija varētu būt vēl pilnīgāka, ja Latvijas Kara muzejā atgrieztos visas agrāk muzejam piederējušās foto, dokumentu un priekšmetu kolekcijas. Piemēram, te apskatāma tikai viena šīneļa kopija, bet oriģināli, kuriem pēc loģikas vajadzētu būt Latvijas Kara muzejā, glabājas Nacionālajā Latvijas vēstures muzejā, kas tos atdot nesteidzas. «Reizēm šķiet, ka spēkā vēl ir padomju laika domāšana, kad muzejus vērtēja pēc to kolekcijas lieluma.

Turpinājums 10. lpp.

Saldus novada jaunsargi piedalās Oskara Kalpaka piemiņas brīdī.

Sākums 8. un 9. lpp.

Bet tā taču vairs nav! Galvenais, lai ekspozīcija pēc iespējas pilnvērtīgāk tiktu izmantots un būtu pieejams sabiedrībai,» uzsver A. Fleija.

Ļauj iejusties vēsturē

Lai tā laika notikumus padarītu vieglāk un skaidrāk uztveramus, jaunā ekspozīcija nav pārblīvota ar daudzām nelielām fotogrāfijām vai dokumentu kopijām. Tagad «Airītēs» skatāmas lielformāta fotoreprodukcijas un dokumentu kopijas. «Šo ceļu izvēljos, lai apmeklētāji varētu aplūkot fotogrāfijās redzamās detaļas, izlasīt dokumentu,» teic Aija Fleija. Lai ekspozīcija kļūtu vēl dinamiskāka, ir rekonstruēti un filmā iemūžināti O. Kalpaka krišanas brīdis. Filma tiek demonstrēta muzeja apmeklētājiem, un pirmie iespaidi par to ir ļoti labi. Liels paldies par to Rekrutēšanas un Jaunsardzes centra Audiovizuālās nodaļas darbiniekiem un īpaši Jānim Podiņam.

Krāsns ir viens no interesantākajiem ekspozītiem muzejā iekārtotajā 20. gs. 30. gadu virtuvē.

un viņi labprāt iesaistījās tās īstenošanā. Tā tas bijis gan muzeja tapšanas laikā 1936. gadā, gan atjaunošanas posmā pēc Latvijas neatkarības atgūšanas.

Arī jaunākais «Airīšu» vēstures posms ir vērsts uz to, lai stāstītu par mums visiem

jāizstāsta, bet arī jāizspēlē, tādējādi iemācītā vēsture saglabāsies dzīvā atmiņā, uzsver Latvijas Kara muzeja vadītāja.

Jāklūst par apmeklētāko muzeju Saldus novadā

Šķiet, ka pašreizējai «Airīšu» atjaunotāju komandai tas izdosies. Daudzas jaunās muzeja koncepcijas idejas jau ir īstenotas, daļai vēl tikai jātop. Ir iecere izveidot iekoptu parku ap muzeja ēkām, papildināt ekspozīciju ar sadaļām par muzeja tapšanu un atjaunošanu (bez tā stāsts nebūs pilnīgs) un savienību «Pulkveža Kalpaka bataljons», kas uzsāka šīs piemiņas vietas veidošanu.

Ekspozīcijas veidošanā liela loma bijusi māksliniecei Ievai Lapiņai, Pirmā pasaules kara vēstures nodaļas vadītājai Ievai Krīgerei un Starpkaru nodaļas vadītājai Barbai Ekmanei. Ekspozīcijas iekārtošana bija gana sarežģīta — visi iesaistītie speciālisti un tehniskie darbinieki strādāja Rīgā, bet atjaunojamais objekts atradās 150 km attālumā. «Te visu vajadzēja sīki un smalki saplānot pirms katra brauciena. Jo zini, ka nevarēsi tā vienkārši aizskriet tepat ap stūri pēc aizmirstajām lietām vai paligmateriāliem. Tas prasīja daudz laika.»

It kā jau varēja visu O. Kalpaka piemiņas vietas atjaunošanu uzticēt tikai kolēģiem — šaubu par viņu profesionalitāti un varēšanu muzeja direktorei nav bijis ne mirkli. Taču kaut kas līcis pašai iesaistīties «Airīšu» atdzimšanā. «Man kā direktorei tas it kā nebija jādara, taču bija pilnīgi skaidrs — te ir tā iespēja pretstatā ikdienas birokrātijai paveikt kaut ko citu — paliekošu,» atzīst Aija Fleija. Un, tā kā visiem «Airīšu» atjaunotājiem šis projekts ir kļuvis par īstu sirdsdarbu, nav neviena objektīva iemesla, kāpēc lai nepiepildītos direktores iecere padarīt O. Kalpaka piemiņas vietu par apmeklētāko muzeju Saldus novadā. «Ziemeļvētku kauju muzejs Jelgavas novadā jau tāds ir, un «Airītēs» — arī būs!» **LB**

Latvijas Kara muzeja direktore Aija Fleija iepazīstina aizsardzības ministru Arti Pabriku un Nacionālo bruņoto spēku komandieri ģenerālleitnantu Raimonu Graubi ar atjaunoto muzeja ekspozīciju.

Cinijās par tēva mājām un zemi

Jaunās ekspozīcijas tapšanas laikā tās veidotāji pētījuši arī preses materiālus. «Mēs izskatījām patiešām daudz tā laika avīžu. Un ir viena ļoti būtiska atšķirība no mūsdienu preses — tolaik mediji rakstīja visumā pozitīvā noskaņā, vēstījuma tonis bija atbalstošs. Iepazīties ar šiem materiāliem būtu derīgi arī mūsdienu cilvēkiem — lai redzētu, ka var dzīvot un domāt arī citādi, daudz pozitīvāk,» secina muzeja direktore.

Šis pagātnes liecības rāda, ka O. Kalpaka muzeja izveidošanu sabiedrība atbalstīja. Cilvēkiem bija skaidrs mērķis un ideja,

svarīgo vēsturi nevis smagi un akadēmiski, bet saistoši un iesaistoši. «Tā ciņa, ko izcīnīja komandieris Kalpaks un viņa vīri, jau nebija nekāds pašmērķis. Mums ir svarīgi parādīt, par ko tad īsti viņi cīnījās, kāda bija viņu dzīve un ko viņi sagaidīja no savas uzvaras. Jo vīri gāja karā par pavisam konkrētām lietām — savām tēva mājām, savu zemi. Ne jau par kādu abstraktu ideju — viņi aizstāvēja savu zemnieku dzīves kārtību. Un «Airītēm» ir jāklūst par muzeju ar tādu īpašu garu, kas to visu spēj atklāt.»

Īpaša vērība muzejā tiks veltīta darbam ar skolēniem. Tā laika notikumi ir ne tikai

Atbalsts vissmagākajā brīdī

Taivo Trams

Karavīru sociālo garantiju pabalstu bloku veido atvaļināšanas pabalsts, atvaļinājuma pabalsts, pabalsts sakarā ar ģimenes locekļa vai apgādājamā nāvi, ievainojuma, sakropļojuma vai citāda veselības bojājuma vai nāves gadījumā izmaksājami pabalsti, pārcelšanās pabalsts un izdienas pabalsts. Šoreiz sīkāk par valsts garantētajiem pabalstiem militārpersonas (arī pensionētas) nāves gadījumā.

Apmaksātus apbedīšanas izdevumus ir tiesības saņemt gan dienējušo, gan jau atvaļinātu karavīru tuviniekiem, skaidro Aizsardzības ministrijas (AM) Sociālo lietu nodaļas vecākā referente Aija Staņus. Ja karavīra nāve bijusi saistīta ar dienesta pienākumu pildīšanu, tuviniekiem ir iespēja AM iesniegt čekus un kvītis par apbedīšanas pakalpojumiem un saņemt daļēju vai pilnīgu atmaksu par tiem. Apbedīšanas izdevumos ietilpst samaksa par zārku vai urnu, morganā pakalpojumiem, kremāciju, apbedīšanas piederumiem, transportu, ceremoniju, kapavietas izrakšanu utt. (šajā summā neietilpst izmaksas par bērnu mielastu). Jāņem gan vērā, ka šī summa netiek izmaksāta kā noteikts pabalsts vai fiksēta summa — likumā ir noteikts konkrēts naudas apjoms, līdz kuram AM atmaksā attaisnotos bērnu izdevumus, pamatojoties uz maksājumus apstiprinājošiem dokumentiem.

Aktīvā dienesta karavīra nāves gadījumā tuviniekiem ir iespēja no AM saņemt apmaksāto apbedīšanas izdevumu atmaksu līdz 800 latu apjomā, bet, ja mūžībā aizgājušais cilvēks bija atvaļinājies no dienesta bruņotajos spēkos, — līdz 700 latu apjomā.

Savukārt, ja militārpersonai nāve iestājusies dienesta pienākumu pildīšanas laikā, tiek apmaksāta kapa vietas iekārtošana un pieminēkļa uzstādīšana līdz 1200 latiem — pieminēkļa materiālu iegāde, pieminēkļa izgatavošana, uzstādīšana, kapavietas labiekārtošana utt. Šis pabalsts neattiecas uz atvaļinātajām militārpersonām — viņu nāves gadījumā tuviniekiem tiek izmaksāti minētie 700 lati, ko var izmantot gan apbedīšanas, gan kapavietas iekārtošanas izdevumu segšanai.

Apbedīšanas izdevumu atmaksas apjoms ir būtiski atšķirīgs gadījumā, ja karavīrs gājis bojā, piedaloties starptautiskajā militārajā operācijā, — tādā gadījumā papildus 800 latiem un 1200 latiem par kapavietas iekārtošanu klāt nāk vēl summa līdz 1000 latiem. No šī pabalsta daļas tuvinieki var apmaksāt arī piemēram, izmaksas par bērnu mielastu vai nepieciešamo dokumentu tulkošanu.

Apmaksātos apbedīšanas izdevumus atvaļinātas militārpersonas nāves gadījumā atmaksā, ja cilvēks atvaļinājies no dienesta veselības stāvokļa dēļ un šīs veselības problēmas ieguvīs, pildot dienesta pienākumu, kā arī gadījumā, ja viņš atvaļinājies maksimālā dienesta vecuma sasniegšanas dēļ

(viņa kopējā izdiena bijusi ne mazāka par 35 gadiem).

Kad pēc likumā noteiktā finansiālā atbalsta Aizsardzības ministrijā vērsas mirušas atvaļinātas militārpersonas tuvinieki, viņiem jāiesniedz ar apbedīšanu un bērēm saistīto izdevumu apliecinājoši dokumenti — čeki, kvītis utt.

«Visiem dokumentiem jābūt ar atšifrējumu, lai ir skaidrs, par kādām pozīcijām jāatmaksā nauda. Parasti apbedīšanas biroji sniedz detalizētas tāmes, kur ir norādīts, kādi izdevumi bijuši. Uz šo dokumentu pamata ministrija sagatavo atbilstošu dokumentu un atmaksā naudu,» skaidro Aija Staņus. Atvaļināto militārpersonu gadījumā ar bērēm saistītie izdevumi vispirms jāsedz pašai ģimenei, un pēc tam izdevumus attaisnojošie dokumenti kopā ar iesniegumu un nāves faktu apstiprinošu dokumentu (miršanas apliecību) jāiesniedz Aizsardzības ministrijā.

Savukārt dokuments, kas apliecinās dienesta laikā bojāgājušā karavīra nāves fakta saistību ar dienesta pienākumu pildīšanu, būs nelaimes gadījuma izmeklēšanas akts. Šis dokuments ļaus sākt līdzekļu izmaksu bojāgājušā tuviniekiem.

Ja militārpersona gājusi bojā dienesta pienākumu izpildes laikā, tuviniekiem pienākas vēl viens pabalsts 50 000 latu apmērā, ko vienādās daļās saņem neatraidāmie mantinieki.

Ir vēl viena apbedīšanas pabalsta forma. Ja gadījumā mirusi persona bijusi izdienas pensijā, tad tuviniekiem pienākas vēl divas izdienas pensijas. Savukārt, ja izdienas pensijā bijušās mirušās militārpersonas laulātais arī ir pensionārs, viņam pienākas vēl divas izdienas pensijas — tātad pavisam kopā četras.

«Nāve ir viena no tām dzīves sastāvdaļām, par ko mēdz runāt nelabprāt. Tomēr tā ir neatņemama dzīves daļa. Taču būt ziņoņiem un sagatavotiem, kā rīkoties brīdī, kad kāds no mūsu tuviniekiem ir aizgājis, ir mūsu spēkos,» uzskata Aija Staņus.

Šādā situācijā vienmēr ir iespēja vērsties arī AM Personāla attīstības departamenta Sociālo lietu nodaļā — tās darbinieki palīdzēs atrisināt visus neskaidros jautājumus. **IS**

Latvijas Kara muzejs aicina!

Piedalies skolēnu veidotajā video konkursā
"Latvijas Tautas fronte - 25".

Uzfilmē 5 minūtes garu videoklipu par to, kā tu un tavi draugi vērtē un izprot Latvijas Tautas fronti un tās lomu Latvijas neatkarības atgūšanā 1991. gadā.

Ar konkursa nolikumu var iepazīties:
<http://karamuzejs.lv/index.php?id=2&sid=123>

Kontakti: 67223743, 67228147
E-pasts: renars.ivanovskis@karamuzejs.lv

Lai saņemtu konsultācijas un palīdzību,
var sazināties ar nodaļas vadītāju
Andri Jaško (tāl. 67335197,
e-pasts andris.jasko@mod.gov.lv)
vai vecāko referenti Aiju Staņus
(tāl. 67335170, 26524157,
e-pasts aija.stanus@mod.gov.lv).

Laura Dūša

Foto — Normunds Mežiņš.

Divu nedēļu garumā Sauszemes spēku kājnieku brigādes karavīri veica instruktoru apmācību ar nosaukumu «Ziema 2013». Šāda veida mācības notiek kopš 2008. gada, kad tās bija Sauszemes spēku 1. kājnieku bataljona (1. KB) mācības. Instruktori savas zināšanas, kas iegūtas ziemeļvalstu — Norvēģijas un Zviedrijas — ziemas kursos, sniedza sava bataljona karavīriem. Izveidojoties brigādei, katrs bataljons atsevišķi rīkoja šādas ziemas apmācības, taču šogad tajās piedalījās visu trīs bataljonu — 1. KB, 2. KB un Kaujas atbalsta bataljona — karavīri.

Sauszemes spēku kājnieku brigādes (SzS KBde) štāba plānošanas daļas virsnieks, kas bija mācību «Ziema 2013» projekta virsnieks, **kapteinis Ēriks Keisters** sarunā ar «Tēvijas Sargu» atzina, ka iepriekš, organizējot šādas mācības, nebija vienotas metodikas, katrs izvirzītais mērķus izprata citādi, izmantoja dažādus resursus. Tāpēc arī radās nepieciešamība vienādot bataljonu apmācību līmeni.

«Šogad piedalās instruktori no visiem trim bataljoniem.

Viņi tiek apmācīti, kā pareizi organizēt un vadīt nodarbības, kādi resursi ir jāizvēlas, lai turpmāk katrs bataljons patstāvīgi varētu rīkot savas apmācības, taču tās būs ar vienotu metodiku.

Mācībās ir iesaistīti gan kareivju, gan instruktoru sastāvi, kuri apgūst nodarbību vadīšanu — to, kādiem jābūt mērķiem un izpildes kritērijiem. Topošajiem instruktoriem ir iespēja ne vien mācīties, bet arī pašiem pasniegt nodarbības, kļūstot par kādas aktivitātes atbildīgajām personām. Mācībās tiek apgūtas zināšanas karadarbībai ziemas apstākļos individuālā līmenī — kā karavīram pareizi apģērbties, kā jāslēpo, kā jāveic darbības ar ieročiem slēpojot, kā rīkoties, ielūstot ledū.

Domāju, ka grūtākais izaicinājums karavīriem ir pārorientēties un darboties pēc vienotas metodikas, jo zināšanu nodošana tālāk nākamajam karavīram vienmēr var būt saistīta ar karavīra personīgo interpretāciju, kaut kas tiek izlaists vai ne līdz galam izprasts, tāpēc konkrētas lietas ir precīzi jādefinē vienotā dokumentā.

Ir visai maz karavīru, kuriem ir pieredze izdzīvošanā ziemas apstākļos, tāpēc karavīri ar izpratni izturas pret vienotām apmācībām, kurās apgūst karadarbības ziemas specifiku,» savās atziņās dalījās kapteinis Ēriks Keisters.

Karavīriem šajās mācībās nācās izpildīt uzdevumus reālos ziemas apstākļos — par to pārliecinājās arī «Tēvijas Sargs». Piemēram, SzS KBde Kaujas atbalsta bataljona Militārās izlūkošanas rotas virsnieku kapteinis Agri Robežnieku sagaidījām Ādažu poligona apvidū atslēpojam kopā ar mācību dalībniekiem.

«Karavīriem šo mācību ietvaros ir pārbaudījums vairākas dienas dzīvot ziemas apstākļos mežā, kā arī izpildīt noteiktus uzdevumus par uzdotajām tēmām. Karavīri aktīvi un ar interesi pilda uzdevumus, jo labi apzinās, ka jau nākamgad viņi veidos apmācības savās vienībās, kur visa atbildība būs pašiem jāuzņemas. Viņiem ir atšķirīga dienesta pieredze, tie, kuri ir apguvuši kursus Cēsu Instruktoru skolā, ir labāk sagatavoti, citiem tā ir pirmā pieredze šādās ziemas mācībās. «Ziemā 2013» karavīriem bija nodarbības nodaļas līmeņa taktikā, bīstamo šķēršļu pārvarēšanā, savstarpējā atbalsta sniegšanā negadījumā, apsaldējumā

MĀCĪBAS

un traumu kontrolē un novēršanā, kā arī jā-
apgūst rīcība pēc ielūšanas ledū — āliņģi.

Uzskatu, ka karavīriem lielākais izaicinājums ir sevi morāli pārvarēt un pieņemt ziemas apstākļus, sniegu un aukstumu,» paskaidroja kapteinis Agris Robežnieks.

«Karavīriem šogad sniedzam pamatzināšanas izdzīvošanas taktikā ziemas apstākļos, neņemot vērā katra indivīda priekšzināšanas, jo mūsu uzdevums ir iemācīt instruktoriem, kā nodot tālāk pašu apgūtās karavīra iemaņas. Viens no grūtākajiem uzdevumiem bija slēpojums pilnā ekipējumā pa noteikto maršrutu. Arī ūdensšķēršļu pārvarēšana un karavīru saskaņotā darbība

Tiek gatavota nometne, kur karavīri nakšņos vairākas dienas.

lietas, bet arī kā iemaņas, kas noder civilajā dzīvē, saskaroties ar ziemas apstākļiem. Piemēram, sevis un sava apģērba sagatavošana un pielāgošana.

Ingus Zandersons (I. Z.): — Galvenais akcents mācībās, lai mēs spētu iegūtās zināšanas pasniegt jaunajiem karavīriem, kuriem, iespējams, šādi ziemas apstākļi būs kas jauns un negaidīts. Šobrīd liekam kopā

visu iepriekš gūto pieredzi, lai kopā ar instruktoriem secīgi varam gan paši izprast nodarbības, gan tālāk komandēt karavīrus.

— Kas šķita visgrūtākais pārbaudījums?

K. K.: — Man personīgi liels izaicinājums bija skijorings, slēpošana aiz militārā transporta līdzekļa.

Juris Kjahjars: — Slēpošanas pārgājiens pilnā ekipējumā nebūt nebija viegls, jo bija jāpiedomā pie slodzes, ko uzlika smagā soma, kā sadalīt spēkus, ko un kā darīt slēpojot, ko — apstājoties.

I. Z.: — Jā, arī man bija sarežģīti pārvarēt noteikto maršrutu ar slēpēm, jo, protams, sniegu šķērsot slēpes palīdz, taču citā brīdī tās slīd, līdz tu kriti!

— Un kā jūs vērtējat darbu ar personālu? Vai spējāt komandēt padotos, lai jūsu dotie uzdevumi būtu labi izpildāmi?

I. Z.: — Kad sāk mākt nogurums un ir morāli smagi, tad pavēlu izpilde nevedas tik raiti un karavīri mēdz paust savu neapmierinātību. Taču tas ir saprotams. Mums kā instruktoriem ar to ir jāreķinās. Šajās mācībās vairākam karavīru ir kaut vai neliela, tomēr dienesta pieredze, tāpēc īpašu sarežģījumu nav. Taču paredzu, ka, apmācot jaunos karavīrus, darbs būs krietni grūtāks.

— Vai nākamgad spēsiet plānot, organizēt un vadīt mācības kā patstāvīgi instruktori?

K. K.: — Šogad ir labi tas, ka paši ejam cauri un apgūstam visu to, ko nāksies apgūt nākamajiem karavīriem. Uzskatu, ka mēs apgūstam papildu pieredzi, kas noteikti noderēs, komandējot nāamos karavīrus. Papildu grūtības varētu rasties, ņemot vērā reālos laika apstākļus, ar kuriem sastapsimies nākamgad.

Mācību «Ziema 2013» dalībnieki, apmācāmie instruktori; no kreisās — SzS 1. KB dižkareivis Kristaps Kudlāns, SzS 1. KB dižkareivis Juris Kjahjars un SzS 2. KB seržants Ingus Zandersons.

nelaimes gadījumā bija no nopietnākajiem pārbaudījumiem,» pastāstīja SzS 1. KB 1. kājnieku rotas komandiera vietnieks virsleitnants Eduards Šinkūns, kas visas apmācību dienas bija līdzās karavīriem viņu uzdevumos.

Kā paši apmācāmie karavīri — instruktori vērtē «Ziemu 2013», vaicāju SzS 1. KB dižkareivim Kristapam Kudlānam, SzS 1. KB dižkareivim Jurim Kjahjaram un SzS 2. KB seržantam Ingum Zandersonam.

— Jums pašiem nākamgad būs jāorganizē un jāvada mācības savu vienību padotajiem karavīriem. Kā jūs vērtējat šogad organizētās mācības «Ziema 2013»?

Kristaps Kudlāns (K. K.): — Gūtās zināšanas vērtēju ne tikai kā specifiskas militāras

NATO labdarības kustība palīdz arī Latvijai

Taivo Trams

Foto — Normunds Mežiņš.

Ziemeļatlantijas līguma organizācijas (NATO) darbība neaprobežojas tikai ar aizsardzības jomu. 20. gs. sešdesmitajos gados NATO galvenajā mītnē Briselē dienošo virsnieku dzīvesbiedres nolēma uzsākt iniciatīvu, lai sniegtu praktisku palīdzību dažādiem sociāliem projektiem. Katra gada nogalē šīs organizācijas ietvaros norisinās vērienīgs labdarības tirdziņš, kurā savāktie līdzekļi tiek sadalīti dažādiem nevalstisko organizāciju iesniegtajiem projektiem. Sākotnēji tika atbalstīti tikai Beļģijas nevalstisko organizāciju iesniegtie projekti, tiesa, tie varēja būt paredzēti arī citām valstīm. Piemēram, laika gaitā ir atbalstīti dažādi labdarības projekti Afganistānā, Āfrikas valstīs, sniegta palīdzība arī Japānas zemestrīcē cietušajiem.

2004. gadā līdz tam privātā iniciatīva ieguva oficiālu veidolu, organizējot nevalstisko organizāciju «NATO Charity Bazaar», un kopš 2005. gada tiek atbalstīti visu projekta dalībvalstu iesniegtie projekti. Tiesa, Beļģijas projektiem joprojām ir garantēta salīdzinoši liela daļa no savāktās naudas — vēl nesen tā bija puse no visiem līdzekļiem. Pērn šī attiecība tika mainīta, saglabājot Beļģijas organizāciju iesniegtajiem projektiem 35% līdzekļu. Labdarības mērogs ir ievērojams — aizvadītā gada tirdziņā tika savākti 188 000 eiro. No šī devuma rekordlielu palīdzību pērn saņēma arī divi Latvijas projekti.

Formāts nemainās

«Projekta dalībnieki strādā un atbalsta vidi, kurā dzīvo — šajā gadījumā tā ir Beļģija. Taču laiki mainās, un pasaule kļūst atvērtāka. Arī NATO labdarības nauda kļūst arvien pieejamāka citu valstu projektiem,» stāsta Latvijas militārā pārstāvja NATO un ES brigādes ģenerāļa Jura Kiukucāna kundze Ilona Kiukucāne, kura vairākus gadus aktīvi iesaistījusies šajā organizācijā. Tagad viņas ģimene ir atgriezies Rīgā, bet darbu labdarības iniciatīvā turpina citas Briselē dienājo militārpersonu ģimenes.

Gadu gaitā NATO labdarības tirdziņa norises modelis nav mainījies — novembrī notiek pats tirdziņš, savukārt visa gada garumā NATO galvenajā mītnē periodiski notiek dažādi citi līdzekļu vākšanas pasākumi. Piemēram, ļoti populāras ir mājās

ceptu cepumu un kūku tirgošanas dienas jeb tā saucamās *bake sales*. To laikā katras NATO dalībvalsts pārstāvis piedāvā kādu savu zemi raksturīgu konditorejas izstrādājumu. Cenas izstrādājumiem tiek noteiktas ļoti vienkārši, lai tirgošanās ietu iespējami raiti. «Dienas laikā mēs ietirgojam ap 2000 eiro. Tādi pasākumi notiek vismaz trīs reizes gadā, tātad tā var iegūt finansējumu veselam projektam,» saka I. Kiukucāne. Projektiem piešķirami līdzekļi tiek savākti tikai un vienīgi no dažādiem labdarības pasākumiem, bet ar līdzekļiem mēdz palīdzēt arī sponsori, piemēram, bankas, kas strādā NATO mītnē.

Jādomā vienkārši un praktiski

Pērn Latvijas organizāciju iesniegtie projekti bijuši spēcīgi, ļoti labi sagatavoti. Te liela daļa pateicības pienākas arī Ilonai Kiukucānei — viņa ne vien aktīvi līdzdarbojās labdarības akciju organizēšanā, bet arī uzrunā un konsultē potenciālos projektu iesniedzējus un aģitē Latvijas uzņēmējus ar savu produkciju piedalīties tirdziņā, tā reklamējot valsti kopumā.

Lai sekmīgi startētu konkursā, projektam jābūt iespējami praktiskam. «Galvenokārt tiek atbalstīti vienkārši, saprotami projekti ar skaidrām vajadzībām — konkrēta palīdzība konkrētam objektam,» skaidro I. Kiukucāne. Izskatot un vērtējot iesniegtos projektus, nauda netiek piešķirta valstij — iesniedzējai, bet tieši projektam, izvērtējot tā kvalitāti un aktuālo vajadzību. Balsošana pēdējos divos gados notiek pilnīgi

Ilona Kiukucāne kā Latvijas pārstāve «NATO labdarības tirdziņa» organizācijā aktīvi strādājusi, lai popularizētu Latvijas produkciju un sekmētu atbalstu Latvijas projektiem.

anonīmi, lai ievērotu maksimāla godīguma principu.

«No Briseles projektu atbilstību ir grūti pārbaudīt, tādēļ viss balstās galvenokārt uz uzticēšanos un nacionālo pārstāvju godaprātu. Protams, projekti tiek arī pārbaudīti.

Aizvadītā gada NATO labdarības akcijā lielāko atbalstu no Latvijas saņēma Latgales reģionālais atbalsta centrs «Rasas pērles».

Atbilstoši organizācijas statūtiem NATO Charity Bazaar» dalībnieces pārbauda projektus ne tikai dalībvalstīs, bet arī Beļģijā. «Pati esmu inspicējusi trīs organizācijas Beļģijā, kas iesniedza projektus, un tā bija ļoti interesanta pieredze,» pastāsta I. Kiukucāne. Gada laikā pēc projekta apstiprināšanas tā realizētajiem jāsūta pārskats organizācijai. Diemžēl organizācijas vēsturē ir bijuši precedenti, ka projekti īstenoti ne visai godprātīgi. Iespējams, tieši tāpēc pēdējā laikā jo rūpīgi tiek vērtēta projektu tāmes vienkāršība un pārskatāmība.

Pieteikšanās nav sarežģīta

Projektus iesniedz ik gadus līdz 1. maijam (tā tas bijis pēdējos trīs gados). Mēneša laikā komisija pēta to atbilstību konkursa prasībām, bet vasaras gaitā projekti tiek vērtēti. Savukārt septembrī organizācijas kopsapulcē notiek balsošana, pēc kuras rezultātiem projektus sarindo prioritārā secībā. Katru gadu tiek atbalstīti 16 līdz 18 projekti — tas atkarīgs no savākto līdzekļu daudzuma. Piemēram, 2011. gadā no Latvijas iesniegtajam projektam piešķrāja vienas balss, lai tiktu atbalstīto skaitā. Savukārt 2012. gadā divi iesniegtie Latvijas projekti ierindojās 5. un 16. vietā.

Finansiāli lielāko atbalstu 9696 eiro apmērā pērn ieguva Latgales reģionālais atbalsta centrs «Rasas pērles», kas savā projekta pieteikumā bija aprakstījis nepieciešamību iegādāties jaunas mēbeles bērnu guļamistabām. Savukārt privātajai sākumskolai «Varavīksne» bērniem ar īpašām vajadzībām Liepājā tika 4456 eiro, ko tāpat paredzēts izlietot telpu remontam un mēbeļu iegādei. «Šo projektu pieteikumi un tāmes patiešām bija precīzas, tāpēc Latvijas pretendenti saņēma prasīto atbalstu,» secina I. Kiukucāne.

Prioritārā statusā parasti ir projekti, kas lūdz atbalstu bērnunamiem, bērniem ar īpašām vajadzībām, telpu remontam, mēbeļu vai aprīkojuma iegādei utt. Reizēm ideja un projekts esot ļoti labi, taču ir skaidrs, ka diez vai projekts gūs atbalstu. Piemēram, ir bijuši ļoti un nozīmīgi projekti dažādu informatīvo materiālu izstrādei, nometņu un pasākumu atbalstam, taču konkursa komisiju tie parasti nav pārliecinājuši. Vēl jāņem vērā, ka finansējums vienam projektam nedrīkst pārsniegt 10 000 eiro. Turklāt organizācijai, kas iesniedz projektu, jābūt nelielai — tā nevar būt kādas vērienīgas starptautiskas kustības vai organizācijas filiāle.

Lai sīkāk uzzinātu par iespējām pieteikties palīdzības saņemšanai no NATO labdarības iniciatīvas, jāseko līdz informācijai interneta vietnē www.NATOcharitybazaar.org — tur atrodams ziņas par pieteikšanās iespējām un prasībām nākamajam iniciatīvas posmam. Pati pieteikšanās ir ļoti vienkārša un neprasa īpašas zināšanas — pretendents jāizpilda pieteikšanās veidlapa un jānosūta apliecinājums, ka šāda organizācija patiešām pastāv. Jānosūta arī statūtu kopija un bankas apstiprināta informācija par organizācijas kontu.

Mudinās Latgali

Ilona Kiukucāne pati ir uzrunājusi daudzas nevalstiskās organizācijas un rakstījusi tām par iespējām saņemt atbalstu no NATO. «Iepriekšējos divos gados rakstīju daudzus jo daudzus e-pastus un stāstīju par iespējām pretendēt. Ne visi man atbildēja — saprotu, kādam ir citas rūpes, kāds cits vienkārši netic šādai iespējai. Bet ar daudziem runāju un skaidroju pieteikšanās procesu,» stāsta I. Kiukucāne. Arī 2012. gadā atbalstu guvušo projektu autori lūguši viņai palīdzību.

«Piemēram, križu centrs vaicāja, kāda veida atbalstu labāk prasīt. Ieteicu akcentēt vajadzību iegādāties mēbeles bērniem — un tas nostrādāja.»

Projekti no Latvijas NATO labdarības iniciatīvas atbalstu guvuši arī agrāk. Piemēram, Liepājas skoliņas «Varavīksne» projekts atbalstīts arī pirms četriem gadiem. Finansēs savu ideju īstenošanai savulaik saņēmis arī Kazdangas bērnu centrs un citi projekti. «Kurzemieņi bijuši diezgan aktīvi projektu pieteicēji, tādēļ tagad es cenšos vairāk iekustināt Latgales nevalstiskās organizācijas.»

Izgaršo Latviju NATO «sirdī»

2012. gada tirdziņš noticis tieši 18. novembrī, līdz ar to Latvijas pārstāvjiem tie bijuši dubulti svētki. Latvijas stendi NATO galvenajā mitnē izceļas uz pārējo fona. «Mēs apzināti akcentējam savu, ja tā var teikt, amatniecisko produkciju. Es nevaru apgalvot, ka mūsu stendā ir tikai ekoloģiski izstrādājumi un produkti, taču mēs sakām — te ir Latvijas zemnieku prece.»

Vairāki Latvijas uzņēmumi NATO tirdziņā piedalās jau tradicionāli. Viens no tiem ir SIA «Zaksi» ar slaveno «Užavas alu». Lai arī Beļģijā ir senas un slavenas alus dārišanas tradīcijas, 60 l «užavnieka» dienas laikā «aiziet rūkdami». Tikpat regulāri tirdziņa sortimentā ir «Laimas» šokolāde un «Purato» (agrākā «Pūre food») ražojumi. Gaļas pārstrādes uzņēmums «Nākotne» dod savas desas, bet «Sierstelle» — sieru. Laba sadarbība šo gadu laikā Latvijas pārstāvjiem NATO labdarības iniciatīvā izveidojusies ar Latvijas Augļkopju asociāciju — no tās tirdziņa apmeklētājiem tiek piedāvātas sukādes, dažādas tējas, dzērvenes pūdercukurā u.tml. Latvijas stendā atrodama arī «Lāču» maize, «Dimdiņkāposti» un «Allažu ķīmelis». Tās ir lietas, kas raksturīgas tikai Latvijai. Otrā stendā ir Latvijas keramika, lins, rotaļlietas un citi izstrādājumi no koka. Interese par Latvijas precēm un produktiem ir nemainīgi augsta. «Apjomi nav lieli, jo tirdziņš darbojas tikai vienu dienu. Taču kā Latvijas preces reklāmas iespējai tam ir ļoti liels potenciāls,» uzver I. Kiukucāne.

Latvijas sekmīga dalība NATO labdarības tirdziņā nebūtu iespējama bez Aizsardzības ministrijas un Nacionālo bruņoto spēku atbalsta. Ja labdarībai paredzētās preces nāktos transportēt pašam Latvijas stenda veidotājam, nekāda peļņa pāri nepaliktu. Tieši tāpat izšķirīga nozīme labā rezultātā ir visiem pārējiem Latvijas stenda iekārtotājiem. «Mēs strādājam kā viena komanda, un es no savas puses varu tikai teikt milzīgu paldies visiem palīgiem,» teic Ilona Kiukucāne. **EB**

«NATO labdarības tirgus» organizācijas sertifikātu saņēmis fonds «Izglītība» no Liepājas.

M-04 «Imanta»

Kuģa tips — «Imantas» klase

Būves gads — 1984.

Tehniskie dati

Ūdensizspazs, pilns — 595 t

Izmēri — 51,6 x 8,96 x 2,6 m

Dzinēji — 1 x Brons-Werkspoor A-RUB 215X-12 (1860 ZS)

Ātrums — 15 mezgli ar dīzeldzinēju, 7 ar elektrisko

Apkalpe — 44 jūrnieki

Bruņojums

1 x GIAT 20F-2 20mm/90

Sonārs — Thales DUBM 21B

Pretminu aprīkojums — 2 x PAP 104

Mani bildināja ar milzīgu ziedu pušķi!

Liene Ulbina,

Krasta apsardzes dienesta sabiedrisko attiecību speciāliste.

Foto — no JSF un Ilvas Luteris personiskā arhīvā.

Šis pavasaris Liepājā atnesis svētkus Jūras spēku flotiles (JSF) minū meklētājam M-04 «Imanta», kuram martā aprit 29. gadadiena, no tiem Latvijas Republikas ūdeņos aizvadīti seši gadi, bet Rīgā savu 17. gadadienu sagaidīja glābšanas kuģis KA-14 «Astra», no kuriem 13 gadi aizvadīti JSF sastāvā.

2007. gadā par minū meklētāja M-04 «Imanta» krustmāti iecēla Ilvu Luteri, kura ir īstena liepājniece. Tēvs strādājis «Liepājas sarkanajā metalurgā», māte — Liepājas zivju konservu rūpnīcā. Ilva atceras: «Tā kā bieži cimojos pie mammas darbā, kas atradās jūras krastā, zivju smarža, ko atkal pēc daudziem gadiem sajutu, pirmo reizi atrodos uz sava kuģa, apjundīja ļoti patīkamas bērnības atmiņas.»

Pēc augstskolas absolvēšanas Ilva izveidoja mākslas galeriju «Rožu laukums», kura pamazām kļuva populāra ne tikai Liepājā un Latvijā, bet arī ārpus mūsu valsts robežām. Tas ļāva jauno dāmu pamanīt, lai izvēlētu par minū kuģa M-04 «Imanta» krustmāti. «Viss notika ļoti ātri. Vienu dienu pie manis uz galeriju atnāca Jūras spēku karavīrs ar milzīgu ziedu pušķi rokās un bildināja kā ligavu,» stāsta kuģa krustmāte.

Ilva lepojas ar savu kuģi, uzskatot, ka līdz ar katru jaunu kuģa komandieri peldlīdzeklis iegūst papildu rakstura šķautnes. Sevišķi spilgti Ilva atceras iepazīšanos ar kuģa komandu.

Toreiz pusgadu ilgajā kuģa pirmajā pārgājienā 2008. gadā, kad Jūras spēki tika pārstāvēti NATO 1. pastāvīgajā jūras pretminu grupā, mūsu visu dzīvē sākās jauns posms. Tā kā prom bija jādo- das janvāra pirmajās dienās, kuģa krustmāte līdzī dāvāja eglīti, kā arī katram komandas biedram pa sargeņģelim. Savukārt kuģa komanda no katras pieturvietas Ilvai sūtīja pa atklātnei. Jo- projam kuģa krustmāte bieži viesojas uz kuģa, un katra šī tikšanās ļauj iepazīt vienu otru tu- vāk, ieklausīties karavīru dzīvesstāstos. Pēc ku- ģa krustmātes domām, viņus pirmām kārtām vieno vēlme dienēt JSF un doties jūrā, lai pildītu uzticētos uzdevumus. Kuģa pirmos gadus Lat- vijas Republikas ūdeņos atceroties, Ilva teic: «Viņi visi bija kā viens — uz viena vilņa!»

Šodien ilggadējo kuģa komandieri kapteiņ- leitnantu Ruslanu Pečuli, kas uz kuģa dienēja kopš tā iekļaušanas Jūras spēku sastāvā, t. i., no 2007. gada 7. marta, līdz 2012. gada maijam, no- mainījis virsleitnants Jurijs Troickis, kas Jūras spēkos dien kopš 1998. gada. Jurijs Troickis mi- litāro profesionālo dienestu uzsācis Jūras spēku Radiotehniskā bataljona Rīgas informācijas cen- trā. Viņš Jūras spēku virsnieka specialitāti apgu- vis Dānijas Karalisko jūras spēku akadēmijā.

Ikdienā minū kuģu galvenais uzdevums ir meklēt un iznīcināt sprādzienbīstamus priekš- metus Latvijas Republikas ūdeņos. Virsleitnants Jurijs Troickis atzīst, ka šobrīd kuģa prioritāte ir tā uzturēšana labā tehniskā stāvoklī un perso- nālsastāva padziļināta apmācība.

Savulaik kuģa komanda izdeva kuģa avīzi, kurā tika atspoguļotas kuģa komandas gaitas —

notikumu apraksti, novēlējumi, apsveikumi sa- karā ar ģimenes pieaugumu, dažnedažādas as- prātības laika patīkamākai pavadīšanai. Arī kuģa krustmātei vienmēr tika atvēlēta lappuse, par ko viņa priecājosies teic: «Man ļoti patīk, ka kuģa komanda ir patriotiska — Liepājas ka- rogu, ko uzdāvināju kuģim, atgriežoties mājās pēc pirmā garā pārgājiena, komandas vīri no- vietoja virsnieku kajītē pie sienas. Lepojos ar viņiem!»

Uz glābšanas kuģa KA-14 «Astra» dien divas komandas, attiecīgi kuģim ir divi ko- mandieri. Bāzes vieta — Ventspils. Tā galve- nais uzdevums — būt 20 minūšu gatavībā, lai dotos jūrā meklēt un glābt nelaimē nonā- kušus cilvēkus vai sniegtu cita veida atbalstu, piemēram, likvidētu jūrā noplūdušus naftas produktus.

Kuģa «Astra» 1. komandas komandieris virsleitnants Valdis Andersons atzīst, ka ir apmierināts ar laiku, kas līdz šim pavadīts uz kuģa «Astra». Viņaprāt, uz šāda kuģa var die- nēt augsti motivēti karavīri. 2. komandas ko- mandierim virsleitnantam Ritvaram Ozolam atliek tikai piebilst: ««Astra» mīl kvalitāti!»

No 2000. gada kuģa «Astra» krustmātes pienākumus pilda Vita Kotāne, Latvijas sie- viešu sēdvolejbola izlases trenere. Kuģa ko- mandieri atzīst, ka sadarbība izvērsusies itin veiksmīga. To apliecina kopīgie pasākumi, piemēram, aizvadītā valsts dzimšanas diena svētība kopā uz glābšanas kuģa, veroties ugu- ņošanas skaistajā lietū pār Daugavu. **TS**

KA-14 «Astra»

Klase — KBV

Tips — glābšanas kuģis

Būves gads, vieta — 1996., Somija

Tehniskie dati

Garums — 22,80 m

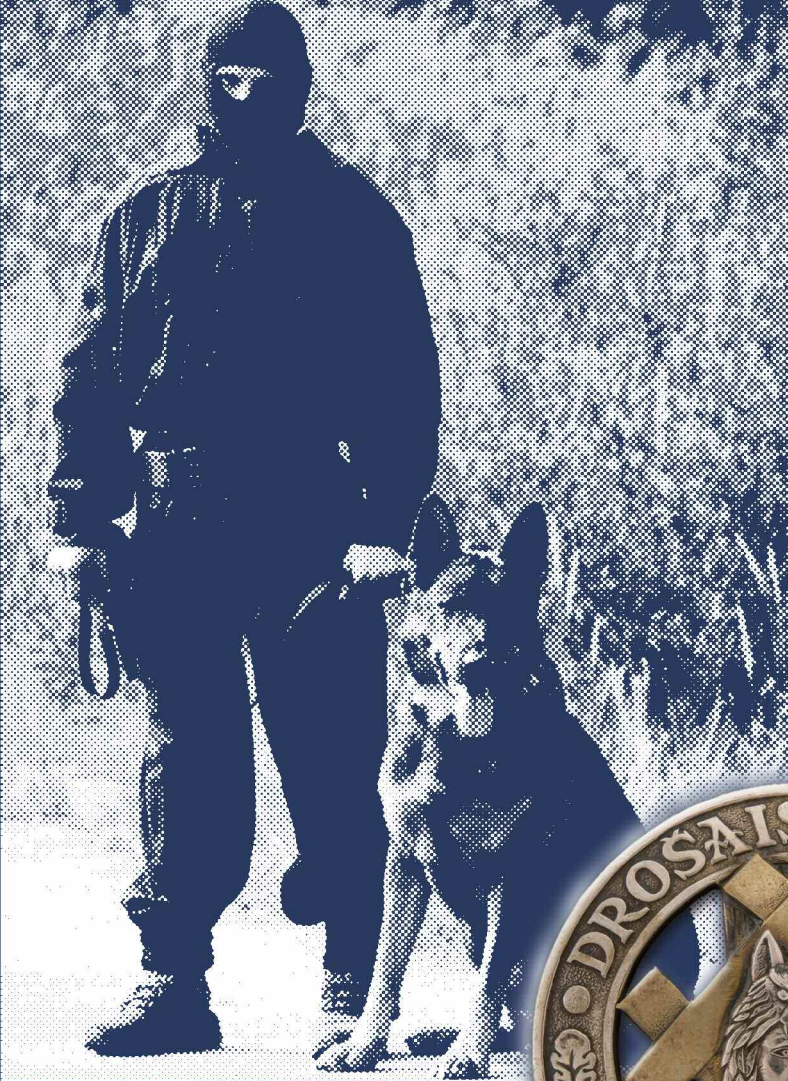
Platums — 5,60 m

Iegrimē — 1,1 m

Dzinēji — Scania D91 1467M

Jauda — 3 x 460 kW

Ātrums mezglos — max 30

Speciālo **U**zdevumu **V**ienība

SPECIĀLO UZDEVUMU VIENĪBA AICINA DIENĒT

6. UN 7. APRĪLĪ

**TIKS ORGANIZĒTI SUV KAUVINIEKU PAMATAPMĀCĪBAS KURSA
IESTĀJPĀRBAUDĪJUMI UN KANDIDĀTU ATLASE**

PAMATPRASĪBAS KANDIDĀTIEM:

- LATVIJAS REPUBLIKAS PILSONĪBA.
- VALSTS VALODAS PRASME AUGSTĀKAJĀ LĪMENĪ.
- VESELĪBAS KAPACITĀTE ATBILSTOŠI SPECIĀLO UZDEVUMU VIENĪBAS PRASĪBĀM (A6 VAI B5).
- VIDĒJĀ IZGLĪTĪBA. VĒLAMA VIDĒJĀ SPECIĀLĀ VAI AUGSTĀKĀ IZGLĪTĪBA.
- VECUMA IEROBEŽOJUMS LĪDZ 35 GADIEM, LAI DIENĒTU KAUVAS UN KAUVAS ATBALSTA KOMANDĀS.

ATLASES PĀRBAUDĪJUMI DIENESTAM KAUVAS VAI KAUVAS ATBALSTA APAKŠVIENĪBĀS

FIZISKIE PĀRBAUDĪJUMI:

- ROKU SALIEKŠANA UN IZTAISNOŠANA BALSTĀ GUĻUS — 60 REIZES 2 MIN LAIKĀ;
- ĶERMEŅA AUGŠDAĻAS PACELŠANA — 60 REIZES 2 MIN LAIKĀ;
- PIEVILKŠANĀS PIE STIEŅA — 1 PIEGĀJIENĀ BEZ LAIKA IEROBEŽOJUMA 14 REIZES;
 - PELDĒŠANA — 1500 M 50 MIN;
 - KROSS — 10 KM 50 MIN;
 - PĀRGĀJIENS — 20 KM 3 H 20 MIN.

PSIHOLOĢISKĀ IZVĒRTĒŠANA

KANDIDĀTA PSIHOLOĢISKĀ ATBILSTĪBA SPECIĀLO UZDEVUMU VIENĪBAS PRASĪBĀM.

ATLASES PĀRBAUDĪJUMI DIENESTAM KAUVAS NODROŠINĀJUMA APAKŠVIENĪBĀS VAI SPECIĀLO UZDEVUMU VIENĪBAS ŠTĀBĀ

FIZISKIE PĀRBAUDĪJUMI

NBS NORMATĪVI JĀNOKĀRTO, SAŅEMOT NOVĒRTĒJUMU «TEICAMI» VAI «IZCILI».

PSIHOLOĢISKĀ IZVĒRTĒŠANA

KANDIDĀTA PSIHOLOĢISKĀ ATBILSTĪBA SPECIĀLO UZDEVUMU VIENĪBAS PRASĪBĀM.

PROFESIONĀLĀ IZVĒRTĒŠANA

PRETENDENTU KOMPETENCE KĀDĀ NO SPECIALITĀTĒM TIEK IZVĒRTĒTA PAPILDUS.

Nacionālo bruņoto spēku Speciālo uzdevumu vienība

ir īpaši organizēta, ekipēta un apmācīta vienība speciālo operāciju veikšanai.

SUV pamatuzdevums — ar speciālām operācijām nodrošināt valsts aizsardzību un sniegt atbalstu valsts drošības un tiesībsardzības institūcijām cīņā ar organizēto noziedzību un terorismu.

Speciālās operācijas īsteno speciāli norīkoti, organizēti, apmācīti un ekipēti spēki, izmantojot taktiku, aprīkojumu un paņēmienus, kas nav raksturīgi konvencionālajiem spēkiem.

PIEVENĒJIES MUMS UN KĻŪSTI PAR VIENU NO VISLABĀKAJEMI!

Tavas nākotnes perspektīvas, dienot SUV:

Tev būs iespēja pašam izvēlēties specializāciju atbilstoši Tavām interesēm un spējām, kļūstot par izcilu snaiperi, izlūku, kaujas peldētāju, spridzinātāju, JTAC, «brīvēri», kinologu vai mediķi glābēju u.c.

Tev būs iespēja mācīties un gūt pieredzi apmaksātos Latvijas un ārvalstuursos (ASV, Francijā, Zviedrijā, Vācijā, Norvēģijā u.c.).

Tev būs speciālo spēku ekipējums, kāds ir pieejams tikai SUV karavīriem un nav nevienā citā NBS vienībā.

Tu varēsi savas prasmes un zināšanas izmantot praktiski, piedaloties starptautiskajās operācijās, kā arī dažāda mēroga mācībās sadarbībā ar ārvalstu speciālo spēku vienībām.

Tu būsi viens no vislabāk apmācītajiem trenētajiem speciālistiem Nacionālajos bruņotajos spēkos un dienēsi vienībā, kurā augstu vērtē un ciena gan savus karavīrus, gan savas tautas vēsturisko mantojumu.

legūtās zināšanas un prasmes būs Tavu profesionālo panākumu atslēga!

NĀC UN PIESAKIES SUV!

JA TU ESI:

- MĒRĶTIECĪGS — zini, ko vēlies sasniegt, un neapstājies, saskaroties ar grūtībām. Esi gatavs mācīties, pilnveidot un attīstīt sevi.
- PAŠPĀRLIECINĀTS — tici sev, saviem spēkiem un iespējām.
- DROSMĪGS — nebaidies riskēt, pārvarēt sevi, pieņemt lēmumus un uzņemties atbildību.
- RADOŠS UN APĶĒRĪGS — esi spējīgs saskatīt vairāk nekā vienu uzdevuma izpildes iespēju.

- EMOCIONĀLI UN FIZISKI NOTURĪGS — esi spējīgs loģiski, racionāli un praktiski domāt paaugstināta stresa un bīstamības situācijās. Esi noturīgs pret fiziskiem pārbaudījumiem un ierobežojumiem.

Kas mani sagaida, kad būšu nokārtojis iestājpārbaudījumus?

Tevi sagaida dinamisks, interesants, kā arī fiziskiem un psiholoģiskiem pārbaudījumiem bagāts gads Mācību komandā. Tajā ir viens atlases posms un 10 apmācību posmi. Atlases posms ilgst vienu mēnesi, tā laikā ir dažādi pārbaudījumi, kuros tiek vērtētas kursantu spējas izpildīt instruktoru noteiktos uzdevumus miega un pārtikas ierobežojuma, kā arī citu stresoru iespaidā (auksts, šauras telpas, laika trūkums u.c.).

Pirms atlases posma Tevi apmācīs un sagatavos Mācību komandas instruktori, kuri palīdzēs katram kandidātam pilnveidoties fiziski un morāli, lai sekmīgi pabeigtu Mācību komandas kursu un pildītu SUV kaujinieka uzdevumus.

Apmācību posmos Tu iegūsi profesionālās zināšanas un prasmes, kas nepieciešamas kaujiniekam. Šo posmu laikā kursanti tiek gan apmācīti, gan arī pārbaudīti fiziski un psiholoģiski, lai izvērtētu katra kursanta spējas kļūt par kaujinieku.

Sekmīgi pabeidzot Mācību komandas kursu, kursants iegūst kvalifikāciju **kaujinieks** un tiesības nēsāt zaļo bereti.

Ko lai daru, ja kādā no jomām man nav nepieciešamo prasmju, bet ir pārliecība, ka tieši SUV ir mana nākotne?

Neuztraucies! Mēs nemeklējam «supermežus», bet reālus cilvēkus, kuri ir gatavi mācīties, sevi pilnveidot un attīstīt, lai veiksmīgi pildītu gan individuālos, gan komandas uzdevumus. Tāpēc esam gatavi sniegt Tev konsultācijas, vērtīgus padomus un ieteikumus, kas palīdzēs sasniegt nepieciešamo fizisko un morālo sagatavotību, lai Tavš mērķis dienēt SUV būtu īstenojams.

Vienmēr atceries — DROŠAIS UZVAR!

Sazināties ar mums un uzdot jautājumus vari gan zvanot, gan rakstot.

Tāl. 67840690, 67840733, Fax 67840699

E-pasts: stucp@mil.lv

Adrese: Dzintara iela 63, Rīga, LV-1016

Kas karavīra katliņā?

Ir dažas lietas, bez kurām karaspēks nevar pastāvēt. Visos laikos, kopš cilvēces vēsture pazīst tādu sociālo elementu kā armija, šīs struktūras vadības viena no galvenajām rūpēm bijusi karavīru apgāde. Savus karavīrus vajadzēja apgādāt ne tikai ar visādiem cērtamajiem, duramajiem un šaujamajiem rīkiem, bet arī ar to, ko karavīrs liek uz zoba. Jo cilvēks tā ir iekārtots, ka bez ēšanas nav nekādas dzīvošanas. Un, jo pilnāks vēders, jo lustīgāka karavīra ikdiena. Tā nu gan ir gadsimtu garumu izturējusi vēsturiskā aksioma!

Runājot par mūsu pašu valsts militāro vēsturi, der atcerēties, ka Latvijas armijā jau kopš tās izveidošanas vadība par vienu no galvenajām savas darbības prioritātēm pasludināja teicamas karavīru apgādes izveidošanu. Tai skaitā arī ar pārtiku. Neatkarības kara (1918—1920) laikā ar pārtikas apgādi bija grūti, bet pēc kara beigām un armijas pārejas uz miera laika štatu karavīru apgāde ar pārtiku uzlabojās un mūsu karavīru pārtikas uzturdevas bija krietni lielākas nekā citur Eiropā.

Pievērsīsimies tālāka statistikas datiem: 20. gs. 20. gadu sākumā, pēc Kara saimniecības pārvaldes veiktajiem aprēķiniem, Latvijas armijas karavīrs dienā saņēma uzturu, kurā bija 3058 kalorijas. Viena vidēja fiziska darba strādnieka dienas norma bija 3024 kalorijas, tātad Latvijas armijas karavīri uzturā saņēma nedaudz vairāk.

1925. gadā karavīra dienas uztura devas lielums pieauga līdz apmēram 4240 kalorijām, kas bija labākais rādītājs Eiropas valstu armijās. Salīdzinājumam — 1925. gadā Padomju Savienības Sarkanajā armijā dienas uztura devas lielums bija

3017 kalorijas, Lielbritānijas armijā — 3326 kalorijas, ASV armijā — 3658 kalorijas. Beļģijas armijā — 3800, Itālijas armijā — 3330 kalorijas.

1932. gada 12. aprīlī Latvijas Republikas kara ministrs izdeva «Noteikumus par karavīru uzturu». Šajos noteikumos bija norādīts arī karavīriem vēlamo ēdienu pagatavošanas veids, mūsdienu valodā runājot — sātīgu un militārpersonām noderīgu ēdienu receptes. Šodien diētu speciālisti varētu pret šādiem ēdieniem iejust, bet jāatceras, ka karavīrs visos laikos bija (un ir) smaga fiziska darba veicējs. Šīs receptes ir uzskatāmas par savdabīgu kulinārijas vēstures avotu, bet nav izslēdzama arī to izmantošana šodien «pēc pieredzes». Lūk, dažas no noteikumos minētajām receptēm.

Zirņu zupa: cūkas gaļa 100 gr., grūbas 30 gr., zirņi 70 gr., sīpoli, sāls un pipari pēc garšas. Zirņu zupu var vārīt ne tikai ar cūkas gaļu, bet arī ar liellopu un aitas gaļas piedevu. Zirņu zupa ļoti garšīga, ja to vāra ar žāvētas gaļas piedevu. Grūbu vietā var ņemt arī miežu putrimus vai kartupeļus (150 gr.). Gaļa jāsadalā mazākos gabalos, jāpārlej ar vajadzīgo ūdens daudzumu, jāpievieno uzbriedēti zirņi, grūbas un garšas vielas un jāvāra, kamēr gatava. Ja zirņi cieti un ilgi jāvāra, tad grūbas nav tūlīt liekamas, bet vēlāk, kad zirņi ir jau pavārijušies. Grūbas var vārīt arī atsevišķi, pārlejot ar buljonu, un pievienot zupai, kad pēdējā gatava. Zirņu zupa jāsniedz galdā kopā ar gaļas porciju. Gaļa sadalāma porcijās, kad zupa gatava. Gaļas sūkumi sasmalcināmi un pievienojami zupai.

Nieru zupa: liellopu gaļa 150 gr., nieres desmitā daļa, miežu putraini 20 gr., kartupeļi 200 gr., burkāni 100 gr., skābi gurķi 20 gr., sāls, pipari un sīpoli pēc garšas. No gaļas un kauliem jāvāra buljons. Kad gaļa mīksta, tā jāatdala no kauliem, jāsgriež mazos gabalos, buljons jānokāš no kauliem. Nokāstā buljonā jāvāra putraini, burkāni un kartupeļi. Nieres iepriekš vārīšanas 1—2 stundas jānomērcē ūdenī, jāvāra buljonā, kad mīksta — smalki jāsgriež. Kad putraini, burkāni un kartupeļi mīksti, tie kopā ar sagrieztu gaļu un skābiem gurķiem jāpievieno zupai. Lai zupa būtu garšīgāka, isi pirms pasniegšanas var pievienot 10 gr. skāba krējuma.

Sālītu mencu zupa ar kartupeļiem un burkāniem: sālītas mencas 180 gr., kartupeļi 250 gr., burkāni 100 gr., kviešu milti 10 gr., speķis 20 gr., sīpoli un pipari pēc garšas. Sālītas mencas 18 stundas aukstā ūdenī jāmērcē, jāsgriež gabalos, jāliek vārīties aukstā ūdenī; kad ūdens sāk vārīties, jāpieliek notīrīti, sagriežti burkāni, kartupeļi, sīpoli; kad saknes gatavas, mencām jāizņem asakas, jāsadala gabalos un jāielaiž atpakaļ zupā. Jāpieliek speķis, jāuztūmē un vēlreiz jāuzvāra. Garšīgāka ir zupa, ja speķa vietā lieto sviestu vai margarīnu.

Imitēta zivju zupa: piens 250 gr., burkāni 100 gr., kartupeļi 250 gr., speķis 15 gr., kviešu milti 10 gr., pipari, sīpoli, sāls un dilles pēc garšas. Jānotīra burkāni, jāsgriež ar sakņu nazīti un jāliek vārīties, pieliekot garšas vielas. Tad jānoloba kartupeļi, jāsgriež tāpat kā burkāni un jāpievieno zupai. Kad zupa gatava, jāpielej uzvārīts piens, izkausēts speķis (sviests vai margarīns), jāuztūmē ar miltiem un jāuzkarsē. Var liet arī nevārītu pienu, tikai tad tas jādara iepriekš, kamēr kartupeļi nav mīksti. Ļoti garšīga imitēta zivju zupa, ja speķa vietā lieto sviestu vai margarīnu.

Grūbu augļu zupa: grūbas 50 gr., cukurs 60—70 gr., dzērvenes 30 gr., plūmes 30 gr. Grūbas jānoskalo un jāliek vārīties. Plūmes jānomazgā un jāliek vārīties atsevišķā traukā, pievienojot dzērveņu sulu. Dzērvenes iepriekš jāaspiež, jāuzlej nedaudz ūdens un jāizkāš caur sietu. Var arī dzērvenes savārit un tad izkāst, bet pie vārīšanas dzērvenes zaudē savu aromātu. Kad grūbas mīksta, jāpievieno sagatavotas plūmes un cukurs pēc vajadzības. Ja dzērveņu sulas par maz, var pielikt citrona skābi. Ja nav parocīgi plūmes vārīt atsevišķi, var vārīt kopā ar grūbām, tikai plūmes jāpieliek tad, kad grūbas ir gandrīz mīksta, jo plūmes ilgi nav jāvāra. Beidzot jāpievieno dzērveņu sula un cukurs.

Cūkas gaļas cepetis ar sautētiem kāpostiem: cūkas gaļa 150 gr., skābi kāposti 240 gr., speķis 15 gr., kviešu milti 10 gr., kartupeļi 400 gr., sāls, pipari un sīpoli pēc garšas. Līdzīgi cūkas gaļas cepetim var pagatavot cepeti arī no

Turpinājums 22. lpp.

Karavīri pusdieno. 1933. gada 16. septembris.

aitas, teļa vai liellopu gaļas, tikai tad gaļa iepriekš jāapcep karstos taukos brūna. Ja gaļa ir svaiga, nav sāļta, tad tā jāierīvē ar sāli, pipariem un jācep krāsni uz pannas. Jācep, bieži pārļautot, kamēr apcepusi brūna. Mērce jāpagatavo no pannas atvērējuma, pieliekot miltus. Kāpostiem jānospiež sula un jāliek katlā, apcepot sīpolu, tad jāpārlej ar buljonu vai ūdeni un jāsaute, pieliekot piparus. Kad kāposti mīksti, jāuztūmē ar miltiem.

Kotletes: liellopu gaļa 200 gr., speķis 40 gr., kviešu milti 30 gr., kartupeļi 400 gr., sāls, pipari, sīpoli pēc garšas. Gaļas masa jāsamal divas reizes, jāpieliek pēc garšas sāls, pipari (vēlams nomērcēta, sastrādāta baltmaize) un gabaliņos sagriezts apcepts speķis. Pēc tam jāveido kotletes. Jācep sakarsētos taukos brūnas no abām pusēm. Mērci pagatavo no pannas atvērējuma vai buljona, uztumējot ar miltiem. Jāsniedz galdā kopā ar novārītiem kartupeļiem vai sautētām saknēm.

Gaļas pudiņš: cūkas gaļa 75 gr., vārīta liellopu gaļa 100 gr. (ņemama no pēdējās maltītes gaļas

zupas), burkāni 400 gr., kviešu milti 10 gr., sāls, pipari pēc garšas. Cūkas gaļa jāsgriež četrkantainos gabaliņos un jāapcep. Vārītā liellopu gaļa jāsamal. Burkāni labi jānomazgā, jānovāra un jāsarīvē, jāliek formā kārtām: burkāni, gaļa, līdz forma pilna, nobeidzot ar burkāniem. Milti jāatskaida ar ūdeni, buljonu vai pienu, jāpieliek sāls un jāliek cepties cepešu krāsni. Burkānu vietā var ņemt arī vārītus kartupeļus vai citus dārzeņus.

Sālītu mencu un skābu gurķu sautējums: sālītas mencas 250 gr., kartupeļi 400 gr., kviešu milti 10 gr., speķis 30 gr., sīpoli pēc garšas, skābs gurķis 60 — 80 gr. Speķis un sīpoli jāsgriež un katlā jāapcep caurspīdīgi, jāpieliek nomizoti, gabalos sagriezti kartupeļi un tik daudz ūdens, lai kartupeli apņemti. Kad kartupeļi pūsmīksti, jāpieliek 18 stundas aukstā ūdenī mērcētas un gabalos sagrieztas zivis. Kad kartupeļi un zivis gatavi, jāpieliek gabalos sagriezti skābi gurķi, miltu tume un vēlreiz jāuzvāra.

INTERESANTI

Baltmaizes pudiņš: baltmaize 150 gr., speķis 20 gr., piens 60 gr., žāvēti āboli vai citi augļi 30 gr., cukurs 60 — 70 gr., dzērvenes 20 gr., kartupeļu milti 10 gr., citronu skābe pēc garšas. Baltmaize jāsgriež plānās šķēlēs, jāpārsmērē ar taukiem. Āboli jāsavāra, pieliekot drusku cukura. Apsmērētā baltmaize un ābolu masa tad jāliek formā kārtām, nobeidzot ar baltmaizi un pārlejot ar pienu, pie kura pielikts cukurs. Jāļauj laiciņu pastāvēt un jāliek krāsni, lai cepas. **Dzērveņu mērce:** dzērvenes jānomazgā, jāizlasa, jāpārlej ar nedaudz ūdens un jāsavāra. Jāsaspiež un jāizlaiž caur sietīņu. Pudiņš ir garšīgāks, ja speķa vietā lieto sviestu vai margarīnu.

Tās ir tikai dažas no tālaika karavīru ēdienu receptēm. Militārā kulinārija un tās vēsture — neapšaubāmi ir interesants izpētes objekts. Ne mazāk interesants par gastronomiskajiem ceļojumiem.

Sagatavojis **Juris Ciganovs**,
Latvijas Kara muzeja direktora vietnieks.
Foto — no LKM krājuma.

Čempioni šahā — Militārā policija, individuāli — Rižihs un Jakovļevs

21. februārī Rīgā notika Nacionālo bruņoto spēku (NBS) čempionāts šahā. Turnīru kā ierasts rīkoja NBS Sporta klubs, sadarbojoties ar Rīgas Šaha federāciju. Šis bija viens no visplašāk pārstāvētajiem šaha čempionātiem pēdējo piecu gadu laikā, un tajā par uzvaru cīnījās 23 dalībnieki no dažādām regulāro spēku un Zemesardzes (ZS) vienībām. Komandām dalību turnīrā bija pieteikušas deviņas vienības, no tām septiņas startēja pilnā sastāvā, katrā pa trim spēlētājiem. Čempionāts norisinājās astoņās kārtās saskaņā ar FIDE ātrā šaha noteikumiem pēc Šveices sistēmas. Laika kontrole katram spēlētājam bija 13 minūtes vienai partijai, plus 2 sekundes par katru izdarīto gājienu.

Komandu vērtējumā visspēcīgākā izrādījās Militārā policija (kpt. Jānis Slaidiņš, srž. Arno Stūrītis un dkar. Jānis Slaidiņš). 2. vietu ieguva ZS Studentu bataljona komanda, kura cīnījās bez sava līdera zs. Jāņa Valeiņa, kas slimības dēļ nepiedalījās sacensībās. Komandas sastāvs: plt. Osvalds Arnicāns, kpt. Aleksandrs Jakovļevs un zs. Edgars Engzners. 3. vietā ierindojās Jūras spēku flotiles komanda (vlt. Jānis Viksne, kpr. Ruslans Vaļčiks un dmtr. Andris Pāpe).

Individuālajā vērtējumā pārliecinoši 1. vietu izcīnīja v.zs. Valērijs Rižihs no ZS 19. nodrošinājuma bataljona, 2. vietā atstājot kpt. Aleksandru Jakovļevu no ZS Studentu bataljona. 3. vietā ierindojās dkar. Jānis Slaidiņš no Militārās policijas.

Individuālajā vērtējumā profesionālā dienesta karavīru grupā 1. vietu un zelta medaļu izcīnīja kpt. Aleksandrs Jakovļevs no ZS Studentu bataljona, 2. vietu — dkar. Jānis Slaidiņš, bet 3. vietu — kpt. Jānis Slaidiņš. Abi spēlētāji pārstāvēja Militāro policiju.

Kā atzina sacensību tiesneši no Rīgas Šaha federācijas, Alberts Cimdiņš un Aivars Laizāns, NBS čempionāta dalībnieku spēles līmenis ir pietiekami augsts, lai sekmīgi startētu arī Latvijas čempionātā šahā. Piemēram, šo sacensību uzvarētājs v.zs. Valērijs Rižihs Latvijas čempionātā tika līdz pat ceturtdaļfinālam.

Jāizceļ arī srž. Māra Novika (SZS 1. KB) sniegums, kurš individuālajā vērtējumā ieguva 5. vietu, bet profesionālā dienesta karavīru grupā ierindojās tūlīt aiz goda pjedestāla. Viņš ir ilggadējs NBS šaha čempionāta dalībnieks un NBS ir pārstāvējis arī Baltijas karavīru sporta spēlēs.

NBS 2013. gada šaha čempionāta komandu kopvērtējums

Vieta	Vienība	Punkti
1	NBS MP	16
2	ZS StBN	15
3	JSF	13
4	SzS KBde	12
5	NBS ŠB	11
6	SzS 1. KB	9
7	ZS 17. PABN	9
8*	ZS 19. NBN	7
9*	NBS IS	4

* Komanda startēja nepilnā sastāvā.

Starptautiskais

karavīru masu skrējiens/slēpojums Latvijā

Atsaucoties Starptautiskās militārā sporta asociācijas (CISM) aicinājumam, Nacionālo bruņoto spēku karavīri un zemessargi 18. februārī Rīgā un citviet Latvijā piedalījās starptautiskā karavīru masu skrējienā. Projektā «CISM draudzība caur Sporta dienas skrējieniem», kas ir veltīts asociācijas dibināšanas gadadienai, piedalījās 1130 Latvijas karavīru un zemessargu no 22 regulāro spēku un Zemessardzes vienībām.

Starptautisko militārā sporta asociāciju, ko dēvē arī par Pasaules karavīru olimpisko komiteju, dibināja 1948. gada 18. februārī. Sākotnēji tajā bija tikai piecas dalībvalstis: Beļģija, Dānija, Francija, Luksemburga un Nīderlande. Šogad, kad tiek svinēta asociācijas 65. gadadiena, tajā darbojas vairāk nekā 130 valstis no visas pasaules. Latvija CISM pievienojās 1995. gada 2. maijā.

Pirmais CISM karavīru masu skrējiens notika 2006. gadā, un tajā piedalījās 150 000 karavīru no 28 valstīm. 2012. gadā dalībnieku skaits bija pieaudzis jau līdz 623 000 karavīru no 37 pasaules valstīm.

CISM skrējiena ideja ir pārņemta no Starptautiskās olimpiskās komitejas, kas šo vienkāršo aktivitāti ieviesa jau 1987. gadā, aicinot visu pasauli pievērsties sportam un veselīgam dzīvesveidam, jo tikai fiziski attīstīts un vesels cilvēks ir sabiedriski un sociāli draudzīgs, aktīvs un laimīgs.

Projekta «Sports visiem» pamatmērķis ir piesaistīt karavīrus visā pasaulē sportiskām

aktivitātēm bez rases, reliģiskās pārliecības, sociāliem un dzimuma ierobežojumiem, lai saglabātu veselību, uzlabotu fizisko sagatavotību un labklājību.

Latvijā februāris parasti ir viens no ziemas aukstākajiem un baltākajiem mēnešiem, kad zemi klāj prāva sniega kārtā un klimatiskie apstākļi vairāk atbilst distanču slēpošanai, nevis skriešanai. Tāpēc šogad 198 dalībnieki, to skaitā arī Nacionālo bruņoto spēku komandieris ģenerālleitnants Raimonds Graube, izvēlējās skrējienam aizstāt ar slēpojumu, kas ir ierasta prakse arī citās ziemeļvalstīs, kur valda auksta un sniegota ziema. Apvienotā štāba karavīri un darbinieki veica 4,7 km garo distanču slēpošanas apli sporta kompleksā «Bīķernieki». Pārējie 932 dalībnieki izvēlējās tradicionālo skrējienam.

Pasākumā no Rīgas garnizonā dislocētajām vienībām piedalījās: AŠ — 79, MVP (tai skaitā MVP štābs, SK, VS, SS, ARPUC) — 35, 3. ZSN — 3, NP štābs — 50, SUV — 55, MP — 32. Savukārt no Cēsīm (IS) startēja 150, no Ādažiem (SZS KBde) — 507, no Alūksnes (KS, ZS 31. AMII) — 54, no Liepājas (JSF, JSF PKE, 1. RNC, 1. ZSNŠ, ZS 44. KBN) — 135, no Preiļiem (2. ZSN, ZS 35. NBN) — 19 un no Kuldīgas (ZS 45. NBN) — 11 karavīri.

Sagatavojusi NBS SK Sporta nodaļas vecākā strēlniece
dižkareive Gerda Krūmiņa.

Foto — Gatis Dieziņš.

Oskara Kalpaka gara stiprums

Edīte Sondoviča

Foto — no autores personiskā arhīva un Lubānas domes arhīva.

Pulkvedis Oskars Kalpaks savu misiju turpina. Viņš bija un paliek ticības zvaigzne ikvienam un visiem kopā. Pulkveža mūžs bija tikai 37 gadi, bet tā spožums — žilbinošs. Aiziedams aizsaules ceļos, Oskars Kalpaks piecēla tautu cīņai par neatkarīgu un brīvu Latviju, kļūstot par simbolu varonībai, uzticībai un godīgumam. Pulkvedis un viņa aizsaules pulki mūžīgi būs sardzē par savu tēvu zemi, mūžīgi kopā ar šodienas karavīriem.

Šogad, kārtējo reizi 6. martā pulcējoties Visagala kapsētā, der atcerēties, kā bija 1993. gadā, kad vairāk nekā pēc pusgadsimta madonieši atjaunoja šo svinīgo brīdi pie Oskara Kalpaka pieminekļa. No tā laika nemanot pagājuši 20 gadi, bet no atmiņas nav pagaišusi svinīgā noskaņa, satraukums — kā viss izdosies, un gandarījums par padarīto.

Bet sākums Oskara Kalpaka godināšanai 6. martā, kad 1919. gadā stāja pukstēt varonīgā karavīra sirds, bija 1992. gadā Rīgā. Atdzimstošās Latvijas armijas komandieris pulkvedis Dainis Turlais, kas arī nācis no Madonas, kopā ar saviem domubiedriem organizēja godasardzi pie Brīvības pieminekļa, kur plecu pie pleca stāvēja bijušie

virsnieki no Latvijas armijas un jaunie karavīri. Pēc piemiņas brīža Štāba bataljons, robežsargi un Štāba orķestris devās uz Brāļu kapiem. Tiem laikiem ļoti drosmīgs bija D. Turlā lēmums: ar dziesmu nosoļot gar Baltijas kara apgabala štābu un pa K. Valdemāra ielu un Miera ielu līdz Mūžīgajai ugunij. Rīdzinieki redzēja soļojam savas valsts karavīrus, un par šo notikumu ar radio un TV gādību uzzināja visā valstī.

Drīz pie komandiera Daiņa Turlā ieradās Madonas rajona Valsts militārā dienesta pārvaldes priekšnieks Harijs Āriņš ar priekšlikumu — O. Kalpaka piemiņas dienu, 6. martu, atzīmēt viņa dzimtajā pusē, kā tas bija pirms Latvijas okupācijas. Nesen tiekoties, pulkvedis Dainis Turlais atzina: «Toreiz, kad Latvijas sabiedrības attieksme pret armiju bija ne vienmēr saprotoša un atbalstoša, drīzāk gan otrādi, šī atsaucība un sapratne no dzimtās puses bija morāls atbalsts viņa sapņiem un iecerēm, veidot stipru armiju un ciešu sadarbību ar tautu. Progress, labklājība un drošība valstī nemēdz rasties pati no sevis. To tauta rada kopā. Izšķirošos brīžos ir svarīgi, lai būtu vadītājs, kas visus vienotu. 1919. gada pirmajos, turklāt visskarbākajos mēnešos Latvijai bija pulkvedis Oskars Kalpaks, kura gara potenciāls bija tik milzīgs, ka īsā laikā, komandējot dažus simtus vīru, tas būtiski ietekmēja mūsu valsts un tautas likteni.»

Komandieris toreiz, gatavojoties 6. marta pasākumam Madonā, uzaicināja palīgos arī savu draugu Ģirtu Jakovļevu no Nacionālā teātra, lai kopā ar aktrisi Veru Gribachu viņi gādātu par koncerta norisi. To savukārt gatavoja Štāba orķestris sava priekšnieka Daiņa Vuškāna vadībā. Karavīri posās pie tautas. Visam jābūt godsdam. Todien ļaužu Visagalā bija daudz. Viņu vidū arī Marta Kalpaka, Emma Zirne un Ida Akmene, kuras piecdesmit gadu bija kopušas Kalpaka atdusas vietu, nesušas ziedus... Marta Kalpaka karavīrus cienāja ar pašcepto rupjmaizi — stiprinājumam no Kalpaka dzimtas. (Tagad viņa dzīvo Valmierā pie dēla un 7. maijā atzīmēs, ja Dievs būs lēmis, 95. dzimšanas dienu.). Savukārt karavīru brašā stāja, štāba orķestra izpildītā valsts himna «Dievs, svēti Latviju» stiprināja cilvēkos ticību savai valstij, radīja tik

**Šajos divdesmit gados
Madonas apkaimes ļaudis
kļuvuši bagātāki vēl par
vienu piemiņas vietu —
Kalpaka dzimtas mājām
Ošupes pagasta
«Liepsalās».**

Latvijas Valsts prezidents Guntis Ulmanis piemiņas pasākumā Visagala kapsētā. 1994. gada 6. marts.

Pirmais atjaunotās Latvijas armijas komandieris atv. pulkvedis Dainis Turlais Visagala kapos pie pulkveža O. Kalpaka atdusas vietas. 2013. gada 6. marts.

Ļoti vajadzīgo drošības izjūtu. Netrūka tajā dienā labu vārdu no armijas komandiera Daiņa Turlā, no aizsardzības ministra Tālava Jundža, un bija arī pašu madoniešu sacītie vārdi. Arī Oļģerta Skujas apliecinājums dzejā: «Bet visam gals / nekad tu nebūsi. / Vien atpūta / pēc izstaigātām takām. / Pie tevis dzīvie nāks, / jo sauks tos Pulkvedis, / un grūtā brīdī / stāvēs cieši blakām.»

Atgriežoties no Visagala, štāba orķestris un karavīri pa O. Kalpaka ielu braši aizsoļoja līdz Madonas kultūras namam, kur viņus sagaidīja pilna zāle klausītāju.

Nākamajā gadā, dienu pirms svinīgiem brīžiem 6. martā, armijas Sporta klubs

NBS orķestris 6. martā ar koncertu iepriecināja lubāniešus.

priekšnieka pulkveža Ērika Viķeļa vadībā kopā ar pulkvedi D. Turlo un madoniešiem organizēja sporta sacensības O. Kalpaka ceļojošās balvas izcīnā. Pirmo reizi kopā startēja skolu un armijas daļu komandas — pavisam 28 komandas ar 140 dalībniekiem. Un turpmāk tā katru gadu. Arī interese par 6. martu Madonas pusē auga. Ceļu turp mērojuši valsts prezidenti, ministri, pašvaldību vadītāji no Madonas rajona un skolēni. Štāba orķestris viesojies skolās, kultūras namos un baznīcās. Pulkveža Oskara Kalpaka gara spēka stiprināta, izaugusi jauna paaudze.

Šajos divdesmit gados Madonas apkaimes ļaudis kļuvuši bagātāki vēl par vienu piemiņas vietu — Kalpaka dzimtas mājām Ošupes pagasta «Liepsalās». Tie, kas redzēja padomju laikā atstāto postāžu, spēj novērtēt to, ko paveikusi Oskara Kalpaka brāļameita Ārija Kalpaks-Grundmane ar

daudzu cilvēku atbalstu. Ģimenes ietaupījumi ieguldīti šajā svētvietā, kur kopš 1997. gada jaunieši ieklausās stāstā par Latvijas īsteno patriotu Oskaru Kalpaku. Ne tikai skolēni brauc uz «Liepsalām». Pirms vairākiem gadiem savu cieņu pulkvedim apliecināja Ministru kabineta Valsts kancelejas darbinieki. Te bijuši Latvijas armijas karavīri, kultūras darbinieki. Ik gadu 18. septembrī notiek Valsts karoga svētki, 22. jūnijā Jāņu ieligošana. Un kur tad vēl militarizētās jauniešu nometnes, tikšanās ar karavīriem, kuri šobrīd dien Latvijas armijā.

«Dievam, Tēvzemes mīlestības celsmei» — šie vārdi sveicina un atgādina ikvienam, ka te sācies mūžs dižam cilvēkam, kuram augstākais likums bija godam kalpot Latvijai. Ārija Kalpaks-Grundmane vēlēja, lai «pulkveža Oskara Kalpaka dzimtas piemiņas

vieta «Liepsalas» paliek kā vēstures mantojuma ligzda latviešu tautas jaunajām audzēm».

Lai šo vietu tiešām saglabātu un turētu svētu, lai tā kalpotu tautas nākotnes stiprumam, arī Latvijas valstij par to būtu jāgādā. Šobrīd darbojas četrpusējs līgums, proti, Aizsardzības ministrija, O. Kalpaka fonds, pašvaldība un A. Kalpaks-Grundmane nodrošina piemiņas vietas izdzīvošanai nepieciešamo. Taču, lai A. Kalpaks-Grundmanes paveiktais darbs attīstītos, «Liepsalām», manuprāt, jākļūst par Latvijas Kara muzeja filiāli ar enerģisku un jaunu vadītāju.

Savā uzrunā 2013. gada 6. martā Visagala kapsētā pie Oskara Kalpaka atdusas vietas viņa novadnieks pulkvedis Dainis Turlais sacīja: «Cilvēkus un tautas valsti apvieno simboli — karogs, ģerbonis, himna, valoda, varoņi. Lai Oskara Kalpaka tēls ir to simbolu, varoņu vidū, kas apvieno mūs.» **EB**

AIZMIRSTAIS LATVIEŠU KARA LIDOTĀJS *KRIŠJĀNIS PRŪSIS*

Ēriks Jēkabsons,

asoc. profesors.

Foto — no Latvijas Kara muzeja krājuma.

1910. gadā tika izveidota Krievijas bruņoto spēku Gaisa kara flote, un vienlaikus strauju attīstību uzsāka aviācijas rūpniecība, kurā dominēja vēlāk pasaules slavu ieguvušais konstruktors Igors Sikorskis. Pasaules kara priekšvakarā viņš sekmīgi izmēģināja t. s. krievu lidojošo cietoksni jeb četrmotoru kara lidmašīnu «*Ilja Muromec*», sasniedzot ar to vairākus aviācijas rekordus kravas apjomā, pasažieru skaita, lidojuma laika un augstuma ziņā. Gaisa flotes ietvaros tika izveidotas divas lidmašīnu pilotu apmācības skolas — Gatčinā un Sevastopolē, uz kuriem mīcībā tika nosūtīti virsnieki, arī latvieši.

1911. gadā Sevastopoles aviācijas skolas divgadīgo programmu beidza Jānis Zemītāns (dzimis 1879. gadā Skrīveru pagastā). Viņš līdz 1915. gadam palika skolā kā lidošanas instruktors, un viņu kā «mūsu veco ērgli» atcerējās kara laika latviešu kursanti (sk. «Tēvijs Sargs», 2012., nr. 5). 1913. gadā skolu beidza kapteinis, vēlāk apakšpulkvedis Eduards Jau-nits (dz. 1873. gadā Trikātas pagastā), un viņu 1914. gada februārī iecēla par Kijevas kara apgabala aviācijas nodaļas komandieri. Savukārt poručiks Jezups Baško (dz. 1889. gadā

Jasmuižas pagastā) pēc Pēterburgas gaiskuģniecības skolas beigšanas 1912. gadā iestājās Gatčinas kara aviācijas skolā un pēc tās beigšanas pēc gada tika atstāts skolā kā lidošanas instruktors.

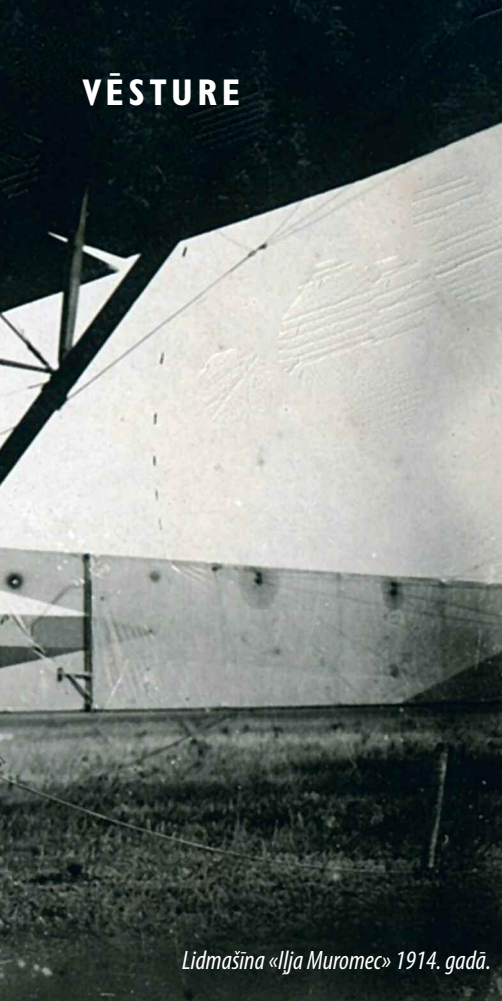
Tomēr bija vismaz vēl viens latvietis, kurš ieņēma ievērojamu vietu Krievijas militārās aviācijas vēsturē, taču līdz šim ticis pilnībā aizmirsts. 1914. gada 20. jūnijā (3. jūlijā, pēc jaunā stila) latviešu prese vēstīja:

«Aviators Sikorskis naktī uz 16. jūniju pulksten 1 un 20 min. uzsācis ar savu gaisa drednautu «*Ilja Muromec*» braucienu no Pēterburgas uz Kijevu. 16. jūnijā pulksten 8 un 35 min. «*Ilja Muromec*» pārlaidies pār Vitebsku, aviators nometis uz Pēterburgu adresētu telegrammu, kura saņemta 16. jūnijā pusdienā. Telegrammā Sikorskis ziņo, ka brauciens veicas labi un ka pirmo nolaišanas nodomāts izdarīt Oršā, Mogiļevas guberņā. Braucienā bez Sikorska piedalās kara aviatori: leitnants Lavrovs, kapitāns Prūsis un mehāniķis. Oršā 16. jūnijā plkst. pusdesmitos no rīta nolaidās Sikorskis, nobraucis 8 stundās un 20 min. apmēram 700 verstis. Pēc stundas atpūtas Sikorskis pacēlās gaisā, lai turpinātu braucienu uz Kijevu. No Oršas sākot, lidojums vairs nenorisinājies tik laimīgi. Motora nekārtīgas darbības dēļ lidotājs bijis spiests nolaisties pie stacijas Kopsis. No Oršas izsaukti mehāniķi, kas bojājumu izlabojuši. Sikorskis ar saviem biedriem Oršā pārlaiduši nakti un 17. jūnijā

plkst. 4 no rīta pacēlušies gaisā. Kijevas aerodromā braucēji nolaidušies 17. jūnijā plkst. 8 un 30 min. no rīta un svinīgi saņemti. Ceļojums no Oršas uz Kijevu bijis nelabvēlīgs, jo lietus dēļ nācies braukt 1200 metru augstumā, starp mākoņiem, rīkojoties vienīgi pēc kompasa. Ap plkst. 8 un 30 min. no rīta Sikorskis vērojis, ka nu viņiem vajag atrasties pār Kijevu, un nolaidies 500 metru augstumā. Izklūvuši no mākoņiem, gaisa braucēji ieraudzījuši apakšā Kijevas klostera kupolus. Pilsēta nolēmusi pasniegt Sikorskim kā balvu kausu. Ar savu 700 verstis tālo lidojumu 8 stundās un 20 minūtēs vienā paņēmienā no Pēterburgas līdz Oršai Sikorskis uzstādījis jaunu pasaules rekordu lidmašīnai ar 4 cilvēkiem.»

1. jūlijā (pēc jaunā stila — 14. jūlijā) prese vēstīja:

«Gaisa lidotājs Sikorskis, kā jau ziņots, uz kara gaisa lidojamā aparāta «*Ilja Muromec*» izdarīja lidojumu no Pēterburgas uz Kijevu, pie tam viņš kā pasažierus veda sev līdzī štābkapteini Prūsi (latvieti), poručiku Lavrovu un savu mašīnistu Panasjuku. Toreiz viņš nolaidās zemē atpūsties tikai vienā vietā — pie Oršas pilsētas, bet tad pēc atpūšanās bij atkal pacēlušies gaisā un kādas 15 verstis nolidojuši, kad kaut kas sabojājies pie motora, tā ka vajadzējis atkal laisties zemē, kur tad palikuši pa nakti, pēc tam otrā rītā cēlušies gaisā un tad arī, nelūkojot uz stipru lietu, laimīgi nokļuvuši Kijevā. Viņa

Lidmašīna «Ilja Muromec» 1914. gadā.

atpakaļlidojums no Kijevas uz Pēterburgu izdevies vēl lieliskāki. Šoreiz viņam bijuši divi pasažieri — štābkapteinis Prūsis un mašīnists Panasjuks. Viņi pacēlušies gaisā Kijevā svētdien pulksten pusčetros rītā, ceļā nolaidušies tikai vienreiz — pie Novosokolņikiem, un tanī pašā dienā pulksten 6 pēc pusdienas laimīgi nonākuši Pēterburgā. Tālums starp Pēterburgu un Kijevu ir 1244 verstis, un šā tāluma nolidošanai viņiem vajadzējis 4 stundas un 45 minūtes. Pretim pūtis stiprs vējš, un lieliem apgabaliem deguši meži, kuru dūmi sniegušies ļoti augstu, pildījuši visu gaisu, tā ka lidotājiem ilgāku laiku nemaz nebijis iespējams apgabalu pārskatīt un izzināt, kur atrodas. Citādi viņi šo lielisko lidojumu būtu izdarījuši

vēl isākā laikā. Tomēr arī tagad laikraksti pārsteigti par viņu lidojuma ātro gaitu. Tā Pēterburgā viņus gaidījuši tikai ap pulksten 9 vakarā, bet viņi jau ieradušies tūlī pēc pulksten 6. Drīz pēc viņu nolaišanās zemē ieradies lidošanas laukumā kara ministrs ģenerālis Suhomļinovs un Sikorskis un Prūsim novēlējis laimes uz viņu lieliskajiem panākumiem lidošanā.»

Kas tad bija šis noslēpumainais lidotājs Prūsis? Šobrīd to izdevies noskaidrot Krievijas Valsts militārās vēstures arhīvā. Runa ir par Krišjāni Frīdriha dēlu Prūsi. Viņš dzimis 1881. gada 19. februārī Kurzemes guberņā un cēlies no zemnieku kārtas, beidzis Liepājas pilsētas skolu (tas, visticamāk, nozīmē, ka cēlies no šīs pilsētas apkārtnes) un 1901. gada rudenī iestājies militārajā dienestā. Tas noritējis Liepājas cietokšņa artilērijā, kur K. Prūsis

No 1907. gada februāra viņš bija rotas komandieris, bet jau tā paša gada rudenī tika paaugstināts par poručiku un pārvietots uz 6. Austrumsibīrijas sapieru bataljonu Irkutskā, kur komandēja kara telegrāfa rotu. 1909. gadā par labu dienestu tika apbalvots ar Svētās Annas III šķiras ordeni, bet 1911. gadā tika paaugstināts par štābkapteini. Sekoja komandējums uz mācībām Pēterburgas virsnieku gaiskuģniecības skolas aviācijas nodaļā, kas ilga no 1912. gada februāra līdz oktobrim, kad Prūsis mācības ļoti sekmīgi pabeidz. 1912. gada jūlijā latviešu presē parādījās ziņa: «Štābkapteinis Prūsis, paceldamies no korpasa aerodroma ar Farmana biplānu [tā tika dēvēti divplāksņi], ieskrēja grāvī, pie tam aeroplāns sadragāts un pats aviators tika ievainots.»

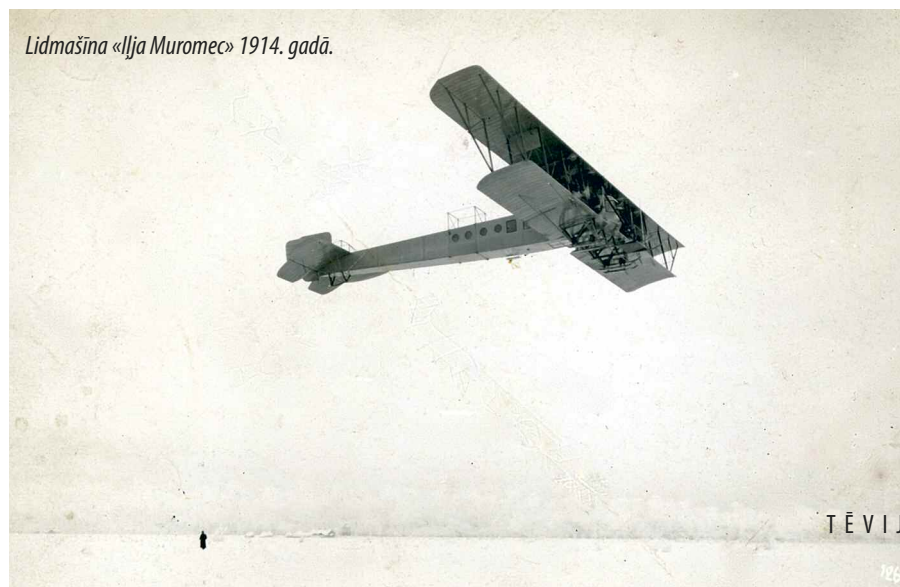
«..Pēterburgā viņus gaidījuši tikai ap pulksten 9 vakarā, bet viņi jau ieradušies tūlī pēc pulksten 6. Drīz pēc viņu nolaišanās zemē ieradies lidošanas laukumā kara ministrs ģenerālis Suhomļinovs un Sikorskis un Prūsim novēlējis laimes uz viņu lieliskajiem panākumiem lidošanā.»

par apzinīgu dienestu drīz paaugstināts par jaunāko feierverkeru (unteroficiera jeb apakšvirsnieka apzīmējums artilērijas daļās).

Tāpat kā daudzi latviešu jaunieši šajā laikā, viņš izšķīrās par virsnieka karjeru un 1902. gada vasarā iestājās Maskavas kājnieku junkurskolā, kuru beidza ar I šķiru pēc diviem gadiem — 1904. gada augustā. Jaunais podporučiks ieradās savā pirmajā dienesta vietā — 1. Kaukāza sapieru bataljonā Tiflisā. Jau 1905. gadā par centīgu pienākumu izpildi viņu apbalvoja ar Svētā Staņislava III šķiras ordeni, kas tik īsā laika periodā pēc virsnieka dienesta sākuma bija neparasta parādība un, visticamāk, izskaidrojama ar kāda apakšvienības veikta speciāla uzdevuma izpildi.

1913. gada martā Krišjānis Prūsis tika ieskaitīts 1. aviācijas rotā kā 1. korpasa avionodaļas komandieris Pēterburgā, un tur viņš tieši piedalījās Krievijas militārās aviācijas izveidē, cita starpā, cieši sadarbojoties ar izcilo konstruktoru Igoru Sikorski, kura lidojumus pavadīja viņu kā rezerves jeb otrais pilots.

Sākoties Pirmajam pasaules karam, K. Prūsis savas nodaļas sastāvā piedalījās karadarbībā frontē, par parādīto varonību saņemot vairākus kaujas apbalvojumus — Svētā Vladimira IV šķiras ordeni ar šķēpiem un Svētās Annas II šķiras ordeni ar šķēpiem. 1915. gada jūlijā viņš tika iecelts par Gatčinas aviācijas skolas praktisko nodarbību pārzini un augustā — arī par «apmācošo virsnieku» jeb lidošanas instruktoru. 1915. gada oktobrī viņu paaugstina kapteiņa dienesta pakāpē. Tomēr 1916. gada aprīlī, veicot kārtējo mācību lidojumu ar apmācāmo — podporučiku Nikolaju Ilzinu (iespējams — pēc izcelsmes latvieti, kaut arī viņš bija cēlies no Kronštates), lidmašīna cieta avāriju, un abi lidotāji gāja bojā. Krišjānis Prūsis tika apbedīts Gatčinas karavīru kapos. Viņam palika ģimene — sieva Natālija, dzimusi Kompanejeva un meita Jeļena (dz. 1914. gada novembrī). Sekojošie vēsturiskie procesi un notikumi izdzēsa K. Prūša darbību no Latvijas aviācijas vēstures pirmajām lappusēm, kaut arī vieta tajās viņam neapšaubāmi pienākas. **16**

Lidmašīna «Ilja Muromec» 1914. gadā.

Auksto ieroču veidošanās un to lietojums Latvijas armijā Neatkarības cīņu laikā 1918.—1920. g.

Egils Gelderiņš,

Latvijas Kara muzeja Ieroču nodaļas vadītājs.

Foto — no LKM krājuma.

Aukstie ieroči Eiropas armijās

Aukstie ieroči uzskatāmi par senākiem, jo radušies jau cilvēces rītausmā: nolūzis koka zars un no zemes pacelts akmens varēja būt pirmie priekšmeti, no kuriem laika gaitā izveidojās auksto ieroču klase. Sākotnēji tie vairāk pildīja darbarīku funkcijas, jo galvenais ieroča uzdevums pirmatnējam cilvēkam bija sagādāt medījumu, lai papildinātu pārtiku, un tikai pēc tam, lai aizsargātu sevi pašu un guvumu no citiem cilvēkiem vai zvēriem. Gadsimtu gaitā auksto ieroču daudzveidība ievērojami paplašinājās, īpaši tā saucamo etnogrāfisko auksto ieroču grupa, ar savdabīgām niansēm katram reģionam, tautai vai ciltij.

Līdz 15.—16. gs. aukstie ieroči bruņojumā dominēja, bet līdz ar šaujamo ugunsieroču pilnveidošanos, tie lielā mērā zaudēja savu nozīmi. Mūsdienās ir sastopamas vairākas auksto ieroču definīcijas, balstītas uz to iedarbības veidu un konstrukciju. Pie aukstajiem ieročiem pieskaitāmi visi tuvcinā izmantojamie cērtamie, duramie un sitamie ieroči, kuru galvenā kopējā pazīme ir cilvēka muskuļu spēka izmantošana.¹ Aukstie ieroči lietojami tikai tiešā sadursmē ar ienaidnieku tuvcinā. Cīņa ar aukstajiem ieročiem nav ilgstoša, bet tās rezultāts arvien ir izšķirošs. Eiropas armijās visbiežāk lietotie aukstie ieroči bija zobeni, dažādu veidu duncī vai naži un šauteņu durkļi. Sākot ar 18. gs., kad sāka veidot vienādu armijas ietērpu, kā arī tipveida apbruņojumu, zobenus un citus aukstos ieročus darināja pēc noteiktiem paraugiem, kam piešķīra kādu īpašu nosaukumu ar gada skaitli, kurš norādīja, kad tas uzņemts apbruņojumā.

Izšķīra kājnieku, kavalēristu, jūrnieku, kareivju, virsnieku un daudzu citu veidu zobenus vai duncus, kuru nosaukumā ietvēra šo informāciju. Kā universāls aukstais ierocis, kas bija paredzēts pretinieka atvairīšanai, neizlaižot no rokām šaujamieroci, 17. gs. parādījās bajonete jeb šautenes durklis, kas dažādās savas attīstības formās kļuva par neatņemamu karavīra apbruņojuma sastāvdaļu turpmākajos gadsimtos. Durkļus lietoja pēdējā izšķirošajā tuvcinā, ieņemot pretinieka nocietinājumus, kad bija jācīnās

vīram pret vīru un uzvarēja spēcīgākais. Šauteņu durkļus visbiežāk apzīmēja ar ieviešanas gada skaitli un šautenes nosaukumu, kurai tas bija paredzēts.

Plašajā auksto ieroču klāstā īpašu nozīmi ieguva zobeni, kas dažādos pasaules reģionos izveidojās atšķirīgi pēc izskata, ar dažādu formu šķeltniem un rokturiem, bet līdzīgām funkcijām. Zobens ir ierocis ar metāla šķeltni un rokturi, kas var būt izgatavots no metāla vai izmantojot jauktus materiālus. Tā kā daudzi no zobenu veidiem apvieno gan cērtamā, gan duramā ieroča īpašības, tad tieši šie ieroči guva visplašāko lietojumu. Pirmie zobeni parādījās Eiropā jau bronzas laikmetā, senākie datējami ar aptuveni 1800. gadu pr. Kr. Par to dzimteni uzskata Ungārijas teritoriju, kur ir vara raktuves un senas bronzas apstrādes tradīcijas.² Aukstie ieroči pārveidojās ļoti lēni — kādi tie bijuši pirms gadsimtiem, tādi tie bieži palikuši līdz mūsdienām. To formu un nēsāšanas veidu nosaka ne tikai funkcija, bet arī nacionālās īpatnības un tradīcijas.

Dažādu karaspēka veidu darbībai bija pielāgoti specifiski aukstie ieroči, tostarp zobeni. Piemēram, jūrnieku zobeni, ko bieži dēvē par abordāžas zobeniem, bija īsi, jo tādus bija ērtāk lietot kuģu šaurajās telpās un ierobežotajā platībā; kavalēristu zobeni bija liekti, lai cirtiena spēku pārveidotu griezēj spēkā, un pietiekami gari, lai jātnieks ar zobenu varētu sasniegt uz zemes guļošu pretinieku. Bija arī zobeni ar tīri dekoratīvu mērķi — parādes zobeni, kuriem raksturīga sevišķi grezna apdare.

Veidojoties regulārājām armijām un ieviešoties uniformām, zobens kļuva ne tikai par cīņas ieroci, bet arī par virsnieka godu un pienākumu simbolizējošu ekipējuma

sastāvdaļu. Kopš 19. gs. vidus tieši šai zobenai funkcijai bija galvenā nozīme. Mūsdienās zobeni, duncī vai šauteņu durkļi daudzu valstu armijās tiek lietoti kā parādes vai ceremoniālie ieroči.

Aukstie ieroči Latvijā Neatkarības cīņu laikā

Veidojoties nacionālajai armijai, karavīru apbruņošanai sākumā tika izmantoti jebkuri pieejamie ieroči — gan citu armiju karavīru atstātie, gan no Vācijas 8. armijas un sabiedroto spēkiem palīdzības veidā saņemtie, gan kaujās pretiniekam atņemtie. Protams, svarīgākā loma bija strēlnieku un artilērijas šaujamieročiem. Aukstajiem ieročiem — zobeniem, dunciem un durkļiem bija mazāka nozīme. Dažiem karavīriem, īpaši virsniekiem, aukstie ieroči bija saglabājušies no dienesta laika krievu armijā, nedaudz tos vēl varēja atrast noliktavās, dažreiz tos izsniedza vācu vai sabiedroto spēku pavēlniecības. Ņemot vērā atšķirīgos ieguves avotus, tāpat kā šaujamieroči, arī aukstie ieroči Neatkarības cīņu laikā bija ārkārtīgi dažādi.

Visplašāko karavīru grupu, kam bija aukstie ieroči, veidoja karavīri, kuri lietoja šautenes un karabīnes, jo to komplektācijā ietilpa durkļi. To veidu noteica pamatierocī sistēma. No Vācijas 8. armijas noliktavām kopā ar Mauzera sistēmas šautenēm un karabīnēm latviešu karavīri saņēma vācu armijā lietotos nažveida durkļus *M.1884/98* un *M.1898/05* vai arī kādus citus retāk sastopamus modeļus. Arī britu ieročiem bija nažveida durkļi — «*Lee-Enfield*» sistēmas dažādu modifikāciju šautenēm bija durklis *M1888* un «*Ross-Enfield 1914*» šautenēm — *M1913*. [1. att.] Durkļus visbiežāk nēsāja makstī pie jostas un uzsprauda šaujamierocim

1. att.

5. Ēsu kājnieku pulka Skolnieku rota, Rīga, Pārdaugava. 1919. gada septembris.
Karavīru ieroči — britu šautenes «*Ross-Enfield 1914*» ar uzliktiem 1913. gada parauga durkļiem.

BRUŅOJUMS

tikai pirms tuvciņas vai arī parādēs un citos svinīgos gadījumos. Dažādos ceļos latviešu nacionālo karavīru rokās nonākušās amerikāņu šautenes «Winchester M95» un japāņu šautenes «Arisaka tip 30» un «Arisaka tip 38», t.i., 1897. gada parauga un 1905. gada parauga 6,5 mm kalibra šautenes un karabīnes, tika lietotas kopā ar nažveida durkļiem. Tos centās veidot kā universālus aukstos ieročus, lai izmantotu gan kā duncus tuvciņā, gan kā nažus dažādu darbu veikšanai vai arī — garākos un smagākos — kā cirtņus jeb fašinnažus. Daļa no vācu durkļiem bija pielāgoti kā sapieru instrumenti, ar zāģi uz šķeltņa muguras. Šauteņu durkļu klāsts bija vēl daudzveidīgāks nekā pašas šautenes. Piemēram, vācu armijā Mauzera sistēmas šauteņu durkļiem bija daudz dažādu modifikāciju, kas atšķīrās tikai detaļās.

Šaurākas lietojuma iespējas bija krievu armijas standarta apbruņojumā esošajiem

Latviešu karavīri Neatkarības cīņās izmantoja jebkādu ieročus, kas viņiem bija pieejami, jo to noteica vēsturiskā situācija, kurā radās Latvijas valsts.

adatas veida jeb bajonetes tipa durkļiem, jo tie bija pielāgoti tikai duršanai un piestiprināti pie šautenes. Neatkarības cīņu laikā salīdzinoši bieži bija sastopami krievu armijas 1907./12. gada parauga artilēristu un ložmetējnieku garie duncī — kinžali «bebuti». Tie bija cērtamie un duramie ieroči ar 60 cm gariem liektiem divasmeņu šķeltņiem un koka rokturiem. Latviešu strēlnieku pulkos ar šādiem kinžaliem bija apbruņoti jātnieku izlūki. Šie ieroči Neatkarības cīņu laikā vēl bija saglabājušies krievu armijas noliktavās, daudzi bija vienkārši pamesti.

Aukstie ieroči jaunās Latvijas valsts bruņojumā

Sabiedroto pavēlniecības palīdzības ietvaros Latvija saņēma ASV ražotās 1891. gada parauga trīsliniju šautenes, kas sākotnēji bija paredzētas kā palīdzība Krievijas armijai Pirmajā pasaules karā, bet pēc boļševiku apvērsuma 1917. gada rudenī sūtījumi tika pārtraukti. Saražotos ieročus sabiedrotie nodeva bez maksas vai pārdeva ar pēcmaksu jaunajām Eiropas valstīm, kas cīnījās ar padomju Krieviju par savu neatkarību. 1891. gada parauga šautenei pēc konstrukcijas bija paredzēts adatas veida četršķautņu bajonetes tipa durklis **M-1891**, ko nēsāja, pieliktu pie šautenes [2. att.]. Krievu 1891. gada parauga kājnieku varianta trīsliniju šautenes jau rūpniecās piešāva ar uzlikto durkli, bet nav zināms, vai to darīja arī ar ASV rūpniecās ražotajām šautenēm. Jau Pirmā pasaules kara laikā latviešu strēlnieki centās durkli noņemt un piešaut ieroci no jauna, jo ierakumos durklis, kurš pagarināja šauteni, stipri traucēja. Tādēļ to uzlika tikai pirms tuvciņas, ejot triecienā.

Ar laiku Latvijas armijas bruņojuma pamatu izveidoja angļu šautenes «Ross-Enfield 1914» un karabīnes «Lee-Enfield Mk 1*» ar attiecīgajiem durkļiem **M 1913** un **M 1888** vairākās variācijās ar nelielām atšķirībām.

Latvijā bija sastopami gan krievu, gan vācu, gan arī citu valstu zobeni, visvairāk jātnieku vienībās. Šī karavīru kategorija, nebija iedomājama bez aukstajiem ieročiem. Viņu apbruņojumā blakus karabīnei vai šautenei vajadzēja būt zobenam kā

Latvijas armijas kareivis Jānis Ašmanis Atbrīvošanas cīņu laikā. Kareivim rokā trīsliniju šaute M-1891 ar uzlikto četršķautņu bajonetdurkli, pie jostas rokas granāta M.17 «Stielhandgranaten», pie kreisajiem sāniem nenoskaidrota nažveida durkļa maksts.

3. att.

Latviešu Atsevišķās jātnieku nodaļas I eskadrona kaprālis Jēkabs Dāle. Kurzeme, 1919. gada 4. maijs. Karavīram rokā vācu armijas artilērijas kareivju zobens M.1896 ar tā saukto «ģenerāļa Blihera» efesu.

galvenajam tuvciņas ierocim [3. att.]. Jau Neatkarības cīņu laikā Latvijas karaspēkā pie lielākiem karaspēka formējumiem — pulkiem un divīzijām — veidojās jātnieku vienības nodaļu un eskadronu lielumā, kuras pildīja galvenokārt izlūkošanas un pretinieka vajāšanas funkcijas. Latvijas armijas jātnieku apbruņojums bija ļoti nevienlīdzīgs — lietoja gan vācu, gan krievu un britu armiju zobenus, gan liektus, gan taisnus [4. att.].

Turpinājums 30. lpp.

2. att.

Sākums 28. un 29. lpp.

Kurzemes atsevišķā eskadrona seržants Kārlis Rebiņš. 1919. gada 12. novembris. Apbruņojums — vācu karabīne Kar.98(a), krievu 1881. gada parauga dragūnu kareivju zobens — šaška, pie jostas makstī nenoskaidrots revolveris.

Pirmo kavalērijas vienību, proti, Atsevišķo jātnieku nodaļu, kas iekļāvās Kalpaka bataljona sastāvā, formēja Tašu-Padures muižā 1919. gada janvārī, kur atradās vācu armijas noliktavas. No tām latviešu karavīrus apgādāja ar ietērpu, zirgiem un sedliem, kā arī ar apbruņojumu. Tā jātnieku rokās nonāca gan vācu kavalēristu zobeni, gan krievu trofejas zobeni. Kavalērijā bija arī daži piķi, saglabājušies no vācu vai krievu vienībām. Tos gan biežāk izmantoja kā karogu kātus, nevis kā ieroci, bet, iestājoties miera laikam, no tiem atteicās pavisam [5. att.]. Kavalēristiem līdzīgi apbruņoti — gan ar zobeniem, gan piķiem — bija artilēristi, kas izmantoja zirgus gan izlūkošanā, gan arī kā lielgabalu vilcējspēku.

Virsnieki zobenus nēsāja samērā reti, tikai atsevišķos gadījumos — aizmugures dienestā, reprezentācijas pasākumos un parādēs. Jāpiebilst, ka daudziem virsniekiem šo auksto ieroču nemaz nebija, jo Krievijas Pilsoņu kara laikā tie bija gājuši zudumā. Neatkarības cīņu laikā un pirmajos miera gados, līdz 1923. gadam, kad vēl nebija izdota speciālas pavēles par ieroču nēsāšanu,

Latvijas armijas virsnieki vadījās pēc bijušās Krievijas impērijas un citu armiju reglamentiem un tur piekoptajām tradīcijām. Viņi nēsāja Krievijā lietotos un no Pirmā pasaules kara gadiem saglabātos 1881. gada parauga un 1881./1909. gada parauga dragūnu virsnieku zobenus — šaškas un 1913. gada parauga kājnieku virsnieku zobenus — sabļas vai kara flotē un tehniskajās karaspēka daļās izmantotos dunčus — kortikus. Īpaši lepojās Sv. Jura un Sv. Annas zobenu nēsātāji, jo tie bija cara armijas aukstie ieroči, ko virsniekiem pasniedza kā apbalvojumus par varonību frontē, daudzi no tiem bija nopelnīti strēlnieku cīņās tieši Latvijas teritorijā. Virsnieka zobena un pārējo auksto ieroču izskats līdz 1923. gadam netika reglamentēts. Daudzreiz virsnieki izlīdzējās ar zemākajām dienesta pakāpēm paredzētajiem zobeniem. Bija izplatīti vācu un britu armijās lietotie zobeni, ja vien izdevās tos iegūt.

Rakstot par aukstajiem ieročiem, īpaši par zobeniem, dunčiem un nažiem, jāatzīmē literārajā un tautas valodā plaši izplatītā terminoloģijas kļūda, proti, tiek jauktas divas auksto ieroču sastāvdaļas — asmens un šķeltņis. Naža, dunča vai zobena darba daļu bieži vien nepareizi dēvē par asmeni. Asmens ir tikai šķeltņa plakņu veidotā asinātā šķautne. Nevar teikt «liekts asmens» vai «nazis ar atvāzamu asmeni». Zobenam vai duncim parasti ir tikai viens liekts vai taisns šķeltņis ar vienu vai diviem asmeņiem uz šķeltņa sānu šķautnēm. Daudzās valodās katram zobena paveidam ir atšķirīgs nosaukums — špaga, rapieris, palašs, sabļa, šaška u.c., bet latviešu valodā šie vārdi ir aizguvumi, jo mūsu militārā terminoloģija tolaik vēl nebija pietiekami attīstījusies.

Ar seno latviešu vārdu «tutenis», piemēram, apzīmēja dunci jeb kortiku (кортик — krievu val.).¹⁸

Kurzemes artilērijas pulka kareivis Teodors Gailis. Kurzeme, 1919. gads. Karavīram rokā vācu armijas kavalērijas piķis M. 1883n.A. ar piestiprinātu Latvijas karogu, pie jostas krievu 1881. gada parauga kazaku zobens — šaška.

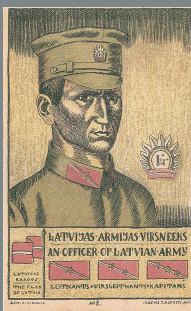
¹⁸ Военный энциклопедический словарь / Под ред. Прохорова А. М. — том 2. — Москва: Научное изд. «Большая Российская энциклопедия», изд. «Рипол Классик», 2001. — с. 725.; Кулинский А. Русское холодное оружие XVIII—XX вв.: II том. — Санкт-Петербург: изд. «Атлант», 2001. — с. 12.

² Atgāzīs M. Latvijā atrastie senākie zobeni. — R.: [b.i.], 2002. — 347. lpp.

Pastkartes ar Latvijas armijas dienesta pakāpēm

Lai propagandētu nacionālo heraldiku, jau 1918. gada decembra sākumā fotogrāfs Jānis Rieksts izdeva sešas septiņās krāsās iespiestas pastkartes ar mākslinieka Anša Cīruļa zīmējumiem, kuras veltītas nacionālajiem simboliem — Latvijas karogam, Daugavai, Kurzemei un Zemgalei, Latgalei un Rīgai. Armijas dienesta pakāpēm veltītas pastkartes nāca klajā 1919. gada novembrī. Sekoja pastkarte ar Latvijas teritorijas karti, kā arī atbrīvotajai Rīgai un Latvijas brīvības cīnītājiem veltītas pastkartes. Šie pastkaršu izlaidumi veido vienu noslēgtu pastkaršu sēriju, kuras autori ir fotogrāfs Jānis Rieksts un mākslinieks Ansis Cīrulis. Šajās pastkartēs interesants ir arī tas, ka karavīriem pie cepures ir nozīme ar Latvijas ģerboņa variantu — sarkana sešstūra centrā no dzeltenas pamatnes uzlecoša saule. Tās vidū burts «L» un trīs zvaigznes.

Sagatavojis Gunārs Kušķis.

Senās inku impērijas mantojums

Niedru kuģītis vikinga stila.

Edmunds Vītols,

atv. NBS virsnieks. Foto — no autora personiskā arhīva.

Turpinājums. Sākums «Tēvijas Sarga» 2012. gada novembra un 2013. gada janvāra un februāra numurā.

Devāmies pāri Andu kalnu grēdām. Mūsu mazais busiņš pa likumotajiem ceļiem traucās dziļāk kalnos un atkal civilizācijas klātbūtne pazuda jau aiz pirmā likuma. Jo augstāk braucām, jo vēsāks kļuva. Kalnu ainavas man ļoti atgādināja Tibetu, varētu pat sajaukt, kur īsti atrados — Himalajos vai Andos. Neizsakāmi stipra līdzība un izjūtas. Jo augstāk nokļuvām, jo mazāk veģetācijas visapkārt. Ap 3700 m augstumā vairs nebija neviena koka, tikai nelieli krūmāji starp akmeņiem. Pa gabalu redzējām lamu ganāmpulku. Vietējo iedzīvotāju ikdienas vajadzībām tiek izmantots lamas piens, gaļa, vilna, āda un pat mēsli, no kuriem veido tādas kā pankūkas, kuras liek žāvēties saulē un vēlāk lieto kā kurināmo. Tāpat kā Himalajos, Andu augstkalnu

reģionos koksne kā kurināmais ir retums, tāpēc vietējie kurina krāsnis ar šīm pankūkām. Ļoti vērtīga ir lamas vilna, jo labi saglabā siltumu. No vilnas tiek darināts gan apģērbs, gan segas un tarbas.

Šķērsojām kalnu pāreju «La Raya» 4300 m augstumā, un atkal skatam pavērās pazīstamas ainavas ar ledāja un sniega nosegtām kalnu virsotnēm, kas nepārtraukti sasaucās ar Himalajiem. Divi no maniem ceļabiedriem atzīmēja, ka izjūt vieglu reiboni retinātā gaisa un straujās augstuma maiņas dēļ. Pat krāsainos budistu lūgšanu karodziņus kāds ceļotājs bija piesējis pie staba šajā kalnu pārejā un atstājis plandāmies vējā. Bija pārsteigums, ieraugot kāda kalnu ezera krastā rozā flamingus, kuri tur nolaidušies pārlidojumu starplaikā. Pārbrauciena laikā Hulio apturēja busiņu, jo pamanīja kondoru, kas cēli planēja virs ielejas, ne reizi nekustinot savus milzīgos spārnus. Atmiņā uzreiz atsausa pazīstamā melodija — stabules solo orķestra pavadījumā. Ja nemaldos, skaņdarbs arī saucas «Kondora lidojums».

Sasniedzām Puno jau tumsā. Šī diena bija ļoti gara, bet iespaidiem pilna, pārbrauciens no Kusko uz Puno ilga 8,5 stundas. Mēs visi vēl jutām Maču Pikču mistisko mušīņu kodumu sekas, īpaši Deivids, kas stipri kliboja, jo čūlas uz kājām bija briesmīgas. Beidzot bijām pie nākamā leģendārā objekta — slavenā Titikakas ezera. Atrādām naktsmājas nelielā, bet ļoti mājīgā viesnīcā un devāmies pie miera pēc garās dienas.

Bijām iecerējuši sākumā apmeklēt slavenās urosu cilts indiāņu peldošās salas, kuras atrodas Peru piederošajā ezera daļā. Ezerā ir izveidotas aptuveni 50 salas, un uz tām mīt indiāņi ar visām ģimenēm. No niedrēm ir darinātas gan mājas, gan salas, gan laivas. No viesnīcas līdz ostai mūs aizveda ar autobusu, kur jau gaidīja neliels kuģītis. Puno līci vilņošanās nav stipra, bet tālāk ezerā vējainā laikā vilņi esot lieli, tāpēc urosi ceļ savas peldošās mītnes galvenokārt līci.

Titikakas ezers slavens ar to, ka ir visaugstāk esošais (3812 m v. j. l.) kuģojamais ezers pasaulē un vienlaikus arī lielākais ezers Dienvidamerikā (ja neskaita Marakaibo ezeru, kuru var uzskatīt arī par lagūnu). Nosaukums tulkojumā nozīmējot Klinšu Puma. Tāds ezeram dots tā formas dēļ, kas it kā atgādinot pumu, kas ķer zaķi. Apmēram uz pusēm to dala Peru robeža ar Bolīviju. Ezerā ir vairākas dažāda lieluma apdzīvotas salas, bet īpaši ievērojamas ir Saules sala un Mēness sala, kas atrodas Bolīvijas teritorijā.

Niedres urosi iegūst ezerā, sagarina vajadzīgos gabalos, stiprina kopā, noklāj ar vēl apmēram metru biezu kārtu, un tad no tām pašām niedrēm slej savas mājiņas, veido gulvietas un sēžamos. Mēdz būt arī tā — ja kaimiņi sastrīdas, tad viens ņem un nozāģē savu salas gabalu un pietauvojas pie citiem. Dažiem ir saules baterijas, kas tiek lietotas radio un televizoru darbināšanai. No niedrēm urosi taīsa arī laivas, kas vizuāli ir ļoti izskatīgas. Tiesa gan, pāris gados tās sapūst, un ir jātaisa jaunas, tāpēc izplatītas ir arī koka un metāla laivas, ir arī dažas motorlaivas. Uz vienas no peldošajām salām atrodas skola, un turp rītos knēvēļi iras ar laivām — diezgan amizants skats.

Apciemojām divas salas. Ļaudis uz peldošajām salām dzīvo nelielās kopienās, un katrai no tām ir vadītājs. Šeit ir savas tradīcijas un likumi, kas atšķiras no tiem, kuri ir spēkā uz sauszemes. Izkāpām uz vienas salas,

Turpinājums 32. un 33. lpp.

jutām, ka tā šūpojas. Sajūta tāda, it kā stāgātu pa purvu. Sasveicinājāmies ar mazās komūnas iedzīvotājiem, kas mums viesmīlīgi atļāva ielūkoties mājokļa iekšpusē. Tur... bija gan televizors, gan radioaparāts. Šāds skats izraisīja smaidu kā mums, tā indiāņiem. Tātad tik izolēti no ārpusas viņi nemaz nav. Mājelē bija arī pavarda vieta, kur kurējās uguns un blodā vārījās zivis. Pavards, izveidots uz metāla pamatnes, atgādināja satelīta šķīvi. Šeit esot bijuši arī ugunsgrēki, bet ūdens ir visapkārt, un dzēšana notiekot ātri. Taču, ja uzreiz nenoreagē, peldošā sala dažos mirkļos uzliesmojot kā lāpa. Vietējie labprāt pozēja, arī kopējai bildei, taču par šādu labvēlību diezgan uzstājīgi mums piedāvāja iegādāties viņu darinātos rokdarbus. Tas ir viņu iztikas avots, un, protams, nopirkām dažas ar roku izšūtas spilvendrānas. Ceru, ka tiem cilvēkiem tā nauda arī paliek un nav jāatdod tūrisma firmu pārstāvjiem par apmeklētāju atvešanu. Iedzimtie mums gan dziesmas dziedāja, gan izvināja ar savām niedru laivām un demonstrēja savus košos nacionālos apģērbus. Visā šajā pasākumā ir izteikta komercitūrisma pieskaņa, taču jāteic, ka ikdienas

dzīve ar savu specifiku uz peldošajām salām ir diezgan skarba.

Slavenais norvēģu ceļotājs un pētnieks Tūrs Heijerdāls bija ieradies tieši uz Titikakas ezeru, lai tur iegūtu celtniecības materiālu, proti, niedres, sava «Kon-Tiki» būvei. Ar savu pārdrošo ekspedīciju viņš gribēja pierādīt, ka Peru iedzīvotāji senatnē veikuši milzīgus attālumus pāri okeānam un to klātbūtnes liecības ir atrastas Polinēzijā. Mūsu gids norādīja uz lielākajām niedru laivām, kas atgādina vikingu laivas. Šādas skandināvu stilizētas laivas te parādījušās tikai pēc Tūra Heijerdāla vizītes. Neliela izbrauciena laikā mūsu laivu panāca mazāka laiviņa, un trīs mazi puisi izveicīgi ierāpās mūsu laivā un sniedza dziesmu izpildījumu sešās valodās, par to saņemdami aplausus, uzslavas, kādu naudiņu un saldumus.

Ezerā ir arī salas, kas neuzņem tūristus un dzīvo savrupi. Uz kādas nelielas salas ir ierīkots hospitālis, kur dažas sieviņas sēdēja rindā, gaidot pieņemšanu pie ārsta. Esot arī sala, kur atrodas vietējais policijas iecirknis, un vienīgajam policistam esot laiva ar motoru, lai viņš varētu ātri nokļūt līdz jebkurai no peldošajām salām.

Titikakas ezers tiek uzskatīts par vienu no mistiskākajām mūsu planētas vietām, jo tas saistīts ar daudz senāku civilizāciju atstātām pēdām, kas meklējamās ezera dziļēs un apkārtnē. Ne tikai zinātnieki, vēstures un etnogrāfijas pētnieki izrāda lielu interesi par šo vietu, arī ezotēriķi un citplanētu civilizācijas pēdu meklētāji. Titikakas ezeru saista ar vietu Tibetā, kur atrodas mistikas apvītais Kailasa kalns, kas ir hinduistu, budistu, džainistu un bona reliģijas sekotāju spēka vieta. Šīs «spēka vietas» atrodas pilnīgi pretējās zemeslodes daļās, taču savā starpā esot saistītas.

Tālāk ar autobusu braucām gar Titikakas ezera krastu 140 km garumā, vērojot pasakainas kalnu un ezera sonātes ainavas līdz pat Bolīvijas robežai. Peru un Bolīvijas robežas šķērsošana bija ātra un vienkārša. Mazā būceni, ceļmalā, katram no mums iespieda zīmogu pasē, un mēs kājām šķērsojām robežu. Vietējiem nekāda robežkontrole neeksistē, tie savās ikdienas gaitās staigā pa putekļaino ceļu no Peru uz Bolīviju un atpakaļ. Atvadījāmies no sava pavadoņa Hualio, kas mēros ceļu atpakaļ uz Limu, bet uz

Iz Peru un Bolīvijas robežas.

Bolīvijas robežas mūs jau gaidīja cits gids ar transportu.

Bolīvija ir nabadzīgākā Dienvidamerikas valsts. Tās teritorija ir 17 reizu lielāka par Latviju, bet tajā dzīvo vien 10 miljoni iedzīvotāju. 80% no viņiem ir kečvu un aimaru tautības — tiešie inku pēcteči. Bolīvija robežojas ar Peru, Brazīliju, Čīli, Paragvaju un Argentīnu. Tās konstitucionālā galvaspilsēta ir Sukre (Sucre), administratīvā — Lapasa (La Paz). Laika gaitā vairāku militāru konfliktu rezultātā ar kaimiņvalstīm Bolīvija ir zaudējusi savas teritorijas, kas deva tai pieeju Klusā okeāna piekrastei.

Jau uz robežas atkal bija manāmas sievietes nacionālajās drānās ar amizanto katliņu galvā. Izskatās, ka katliņa izmērs ir par mazu un tas teju vai nokritis no galvas, taču redzu, ka dažām sievietēm tas nostiprināts ar

MANI IESPAIDI

strikti ap zodu. Šis atribūts tiek nēsāts ar cieņu, uzsverot savu atbalstu senajai tradīcijai.

Bolivijas pusē kāpām savā busiņā. Uz robežas samainījām 10 ASV dolārus pret 67 boliviano (BOB). Apmeklējām policijas iecirkni Bolīvijas pusē, muitu, dabūjām ziņoju pasē, un ap pusdienlaiku bijām jau Kopakabanā, kas ir neliela pilsētiņa Titikakas ezera krastā. Kopakabana ir pasaulē pazīstama pludmale Brazīlijā, taču savu nosaukumu tā ņēmusi tieši no šīs mazpilsētiņas Titikakas ezera krastā.

Devāmies uz ostu, lai ar satiksmes kuģi brauktu uz Saules salu. Pēc senas leģendas šī sala uzskatāma par Saules radīšanas vietu. Brauciens ilga pusotru stundu, maksa — 20 BOB. Pārbrauciens pa Titikakas ezera tirkīzaļajiem un dzidrajiem ūdeņiem bija pasakains. Saules sala inku pēctečiem tiek uzskatīta par svētumu, jo vistiešākajā veidā ir saistīta ar senatni un inku impērijas pirmo valdnieku izcelsmi. Virakoča, pasaules radītājs, inku panteonā bija viena no svarīgākajām dievībām un ir kopējs visām Andu reģionā mītošajām Dienvidamerikas tautām. Pēc šo tautu mītiem, Virakoča

Pa stāvām inku kāpnēm (*Inca steps*) devāmies augšup. Retinātais gaiss un fiziskā slodze lika manīt vieglu apdullumu. Pakāpjoties augstāk, nokļuvām stipra vēja brāzmās. Sala ir kalnaina un skarba. Tajā nav asfaltētu ceļu, vien akmeņainas kalnu taciņas. Līdz ar to nekādu motorizētu transporta līdzekļu tur nav. Kravu pārnēsāšanas funkciju pilda ēzeļi. Vairākās vietās apskatījām senu kulta vietu drupas, kur joprojām notiek rituāli saskaņā ar senajām tradīcijām. Stiprais vējš mūs saldēja. Te kā uz burvja mājienu pa taciņu pretim nāca divas vietējās sieviņas, vedot divus ēzeļus, kas bija apkrauti ar saiņiem. Sieviņas mums piedāvāja nopirkt siltus lamas un alpakas vilnas džemperus un jakas. Cenas bija ļoti zemas, bet preces kvalitatīvas, eksotiskas, un galvenais — īstajā brīdī. Iepirkāmies, saģērbāmies un bijām priecīgi, ka viss notika tieši tā. Pāri salai gājām kādu stundu vai pusotru. Turpat netālu bija redzama Mēness sala, kas arī skaitās rituālu norises vieta. Bija iecere pabūt arī tur, taču mūsu gids teica, ka strauji sāk mainīties laika apstākļi

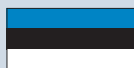
vairākas reizes izdevās iedarbināt motoru, un mēs pabraucām kādu gabaliņu, taču tad motors atkal noslāpa, un kapteinis metās to labot. Man likās, ka pāris reizes laivas kapteinis tik tikko noturējās, lai kārtējais vilnis viņu neizmestu no laivas. Mēs bijām bezspēcīgi šajā situācijā, jo viss bija atkarīgs no laivas kapteiņa. Protams, šajos mirkļos katrs pārdomāja, ka vajadzēja negaisu pārļaut salā, ka, kāpjot laivā, mēs nepārļiecinājamies, vai tajā ir glābšanas riņķi un vestes. Jā, bija divi glābšanas riņķi, bet mēs bijām seši vīrieši. Ceļot ir jauki, bet vienmēr ir jābūt gatavam sadurties ar iespējamajām grūtībām un problemātiskām situācijām. Ja neesi tam gatavs — sēdi mājās. Taču, ja būs lemts, nelaime var atgadīties visur. Dzīve ir spēle, un, kā tu to spēlēsi, ir atkarīgs tikai no tevis paša. Mēs līdzējām laivas kapteinim, kā spējam, turot pārkļāju virs atsegtā motora un spīdinot gaismu ar lukturišiem, lai viņš var darboties ar motoru. Zibens spēra tepat blakus, apžilbinot un izgaismojot visu apkārtni, un pērkona grāviens

ir radījis Visumu, zvaigznes, Sauli un Mēnesi. Viņš ir arī laika radītājs, tas, kurš virza Sauli pa debesu jumu. Viņu pielūdz kā Saules dievu. Virakoča parādījies no Titikakas ezera, kad pār Zemi valdījusi tumsa, un nesis pasaulei gaismu. Viņš radījis cilvēkus, iepūšot dzīvību akmeņos, taču pirmais mēģinājums bijis neveiksmīgs, jo jaunās būtnes bijušas neapzinīgi giganti, kas nav patikušas to radītājam. Virakoča tos iznīcinājis ar milzīgiem plūdiem un tad radījis jaunas būtnes no mazākiem akmeņiem. Pēc cilvēku radīšanas Virakoča devies prom, pāri Klusajam okeānam, un klīdis pa pasauli, maskējoties par ubagu, mācīdams cilvēkiem civilizācijas pamatus. Saskaņā ar ticējumu Virakoča parādās vienmēr, kad cilvēcei ir grūti laiki.

Pie salas pietājam maziņā licītī, kurš bija nedaudz pasargāts no viļņiem un vēja. Pasakains skats paverās visapkārt — pati sala 4000 m augstumā, milzīgā ezera ūdeņi un Kordiljeru kalnu grēdas sniegotās virsotnes tālumā. Tiešām — pasaules radīšanai piemērota vieta.

un ezerā var sākties vētra. Tiešām, isā laikā zilās debesis aizvilkās ar mākoņiem un kļuva tumšs kā naktī, kad negaiss brāzās virsū. Mēs riskējām kāpt laivā un traukties atpakaļ uz Kopakabanu, bet ceļā mūs tomēr noķēra negaiss, un piedzīvojums kļuva teju dramatisks, jo vairākkārt no pārslodzes noslāpa laivas motors. Lietus gāza kā ar spaiņiem, viļņi mētāja laivu kā malkas pagali, un tad zibens šautras pārplēsa debesis. Te nu mēs sajūtām cilvēka niecību dabas priekšā. Vārbūt Virakoča parādīja savu klātbūtni? Laivas kapteinis arī izskatījās ļoti nobijies. Viņam

nāca kopā ar zibeni. Līdzīga sajūta bija tad, kad stāvēju blakus «*Leopard*» tankam kādā poligonā Vācijā un tanks izšāva. Nezināju, ka tanka ekipāža šaus, un nebiju tam gatavs. Tanka stobrs bija 5 līdz 6 m attālumā, šāviena laikā man galvā bija tikai bere, nebija arī ausu aizsliktņu. Likās, ka blieziens izgāja cauri visām šūnām un nodārdēja visā ķermenī. Tieši šāda sajūta bija uz ezera, kad zibens un pērkons ārdījās mums visapkārt. **TS**

Izdots jauns likums par «Kaitseliit»

Marta sākumā Igaunijas parlaments trešajā lasījumā vienbalsīgi — ar 86 balsīm — pieņēma valdības iniciēto likumu par «Kaitseliit». Tādējādi zaudēja spēku 1999. gadā izdots un jau morāli novecojušais likums par valsts militarizēto formējumu. Tikko izdotajā likumā daudz precīzāk atrunāta «Kaitseliit» darbība, tiesības un garantijas.

Likumā noteikts, kādi pienākumi «Kaitseliit» jāuzņemas valsts aizsardzības jomā un patriotiskajā audzināšanā. «Kaitseliit» uzdevumos ietilps arī iedzīvotāju aizsargātības līmeņa paaugstināšana, tajā skaitā militāro mācību organizēšana, valstiski svarīgo objektu apsardze, dalība glābšanas operācijās, kibernetikas pasākumi u.c. Kā būtisks jauninājums likumā noteikts, ka «Kaitseliit» dalībniekiem pēc traumas gūšanas dienesta uzdevumu pildīšanas laikā pienāksies tādas pašas sociālās garantijas kā Aizsardzības spēku ierindas militārpersonām.

Gūstot traumas, piedaloties glābšanas operācijās kopā ar policistu asistentiem vai brīvprātīgajiem glābējiem, «Kaitseliit» dalībnieki saņems analogiskas sociālās garantijas kā citi operāciju dalībnieki. Turklāt likums paredz, ka visiem darba devējiem (ne tikai publiskajā sektorā — kā līdz šim) ir pienākums piešķirt «Kaitseliit» dalībniekiem līdz 10 brīvām dienām gadā, lai viņi varētu piedalīties mācībās. Turpmāk būs noregulēts arī jautājums par «Kaitseliit» dalībnieku ieročiem, dodot tiesības lietot mācību laikā gan civilos, gan dienesta ieročus, kas atbilstoši reģistrēti valsts civilajā un dienesta ieroču reģistrā.

Komentējot jauno likumu, aizsardzības ministrs Urmas Reinsalu uzsvēra, ka «Kaitseliit» būtība un pamati nav mainījušies. Arī turpmāk šis apbruņotais militarizētais formējums, kas piedalās valsts aizsardzības pasākumos, darbosies uz brīvprātības principa. Pēc ministra teiktā, «Kaitseliit» ir unikāls formējums, ar kura starpniecību katrs pilsonis pēc brīvas gribas var kļūt par nacionālās aizsardzības komponentu. Sevišķu gandarījumu ministrs pauž par sociālo garantiju nostiprināšanu «Kaitseliit» dalībniekiem.

«Kaitseliit» ģerbonis.

Tiks izveidota jauna apvienotā kaujas grupa

Ši gada 7. martā Varšavā sešu Eiropas valstu (Čehija, Francija, Polija, Slovākija, Ungārija, Vācija) aizsardzības ministru tikšanās noslēgumā panāka vienošanās ES un NATO ciešāk sadarbības aizsardzības jautājumos, tādējādi mazinot ekonomiskās krīzes radītās sekas uz militāro jomu. Ministru kopīgajā paziņojumā

Militārā budžeta apcirpšana apdraudēs kaujas spēju saglabāšanu

Lielbritānijas aizsardzības ministrs Filips Hemonds situāciju Karaliskajos bruņotajos spēkos (KBS) ir nodēvējis par «ārkārtīgi saspringtu», kopš notikusi pēdējo 20 gadu laikā vērienīgākā budžeta līdzekļu apcirpšana. «Ja Aizsardzības ministrijai finansējums tiks samazināts par lielu summu, KBS rīcības spēja būs nopietni apdraudēta,» brīdinājis ministrs. Komentējot gaidāmo Finanšu ministrijas lielo revīziju, F. Hemonds pauž apņēmību dedzīgi cīnīties par militārā budžeta saglabāšanu vismaz pašreizējā līmenī (patlaban Lielbritānijas AM budžets ir 34 miljardi sterliņu mārciņu).

Saskaņā ar agrākajiem plāniem, sākot no 2015. līdz 2016. gadam, AM budžetu bija paredzēts palielināt par 1% katru gadu, budžeta pielikumus paredzot novirzīt jauna bruņojuma iegādēm. Pēc ministra teiktā, pašreizējos apstākļos nelielu ekonomiju armija vēl varētu atļauties, paaugstinot darbības efektivitāti, taču ievērojams līdzekļu samazinājums novedīs pie tā, ka tiks apdraudētas valsts aizsardzības spējas.

Nav zināms, vai AM izdosies izvairīties no budžeta turpmākas apcirpšanas, taču Karaliskā starpresoru pētniecības institūta (*The Royal United Services Institute*) jaunākajā pētījumā ir aprēķināts, ka no 2015. gada britu armijai un flotei var nākties savilkt jostu par aptuveni vienu miljardu sterliņu mārciņu katru gadu. Reaģējot uz saspringto situāciju militārā budžeta samazināšanas sakarā, Lielbritānijas premjerministrs Deivids Kamērsons ir publiski paziņojis, ka pieļauj iespēju atsevišķus Aizsardzības ministrijas projektus nākotnē finansēt no Lielbritānijas palīdzības fonda, kurā patlaban ir 10 miljardi sterliņu mārciņu.

Arktikā saduras vairāku valstu stratēģiskās intereses

Norvēģijas un Lielbritānijas aizsardzības ministri Anne Grēte Eriksena un Filips Hemonds ir vienprātīgi par nepieciešamību paplašināt un intensificēt NATO militārās mācības ziemeļu apstākļos. Šādu paziņojumu izplatījis Lielbritānijas Aizsardzības ministrijas preses dienests pēc F. Hemonda nesenas vizītes Ziemeļnorvēģijā (150 km aiz Ziemeļu polārā loka), kur norisinājās norvēģu un britu kopīgās militārās mācības «Cetus-13».

Komentējot vairāku alianses dalībvalstu, arī Lielbritānijas pēdējos gados izrādīto pastiprināto interesi par ziemeļu reģionu, A. G. Eriksena atzina, ka šāda situācija atbilst NATO

stratēģijai, kas paredz pievērst lielāku vērību alianses iekšējām teritorijām.

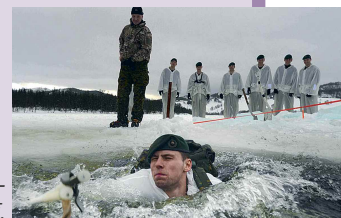
Norvēģija savas atrašanās vietas dēļ ir loģiska izvēle alianses spēku kopīgo mācību rīkošanai, uzskata ministre. Arktikai ir stratēģiska nozīme kontekstā ar Lielbritānijas nacionālajām interesēm un kopīgās mācības ar norvēģiem ļauj britu karavīriem iegūt tik vajadzīgās iemaņas efektīvai darbībai ziemeļu reģionā, uzsvēra F. Hemonds.

Savukārt Krievijas prezidents Vladimirs Putins publiski izteicies, ka NATO sabiedroto valstu aktivitātes Arktikā rada draudus Krievijas drošībai. V. Putins brīdina, ka «tiekot veikti metodiski pasākumi, lai tā vai citādi mēģinātu sašūpot stratēģisko spēku līdzsvaru. Pastāv arī Arktikas militarizācijas briesmas».

Viens no «Cetus-13» mācību uzdevumiem — pelde aukstā ūdenī.

F. Hemonds uzrunā britu jūras kājniekus, kas piedalījās «Cetus-13».

uzsvērts, ka ES un NATO ir kopīgi jāsasniedz aizsardzības stiprināšanas mērķi, nevajadzīgi nedublējot šajā virzienā veiktos pasākumus.

Pieņemts arī lēmums turpināt ciešāku sadarbību starp tā sauktajām Višegradas grupas valstīm (Čehija, Polija, Slovākija un Ungārija). Minētās valstis parakstīja nodomu protokolu, kas paredz līdz 2016. gadam izveidot kopīgu ES ātrās reaģēšanas kaujas grupu. Formējumā būs 2000—3000 karavīru, to skaitā 1000 poļu), un viņi jebkurā brīdī varēs operatīvi pārdislocēties uz konflikta vai krīzes rajonu, lai piedalītos miera uzturēšanas misijā vai apsargātu humāno kravu piegādes maršrūtus. Polijas aizsardzības ministrs tikšanās laikā parakstīja arī atsevišķas divpusējas vienošanās ar Čehiju, Slovākiju un Ungāriju par sadarbību starp speciālo operāciju spēkiem.

Aicinot Eiropu neskopoties aizsardzībai, ASV būtiski samazina militāros tēriņus

Šī gada 1. martā ASV prezidents Baraks Obama parakstīja rīkojumu par valsts federālā budžeta piespiedu samazināšanu par 85 miljardiem dolāru 2013. finanšu gadā. No budžeta apcirpšanas visvairāk cieta Pentagona, kura tēriņi tika samazināti no 633 līdz 587 miljardiem dolāru. Lai arī samazinājums par 46 miljardiem ir iespaidīga summa, Pentagonam draudēja pat 120 miljardu budžeta samazinājums 2013. gadā, ja vien B. Obamam nebūtu izdevies panākt kompromisu ar republikāņu vairākumu Kongresā un Senātā. Bez šīs vienošanās stātos spēkā agrāk pieņemtais likums par piespiedu budžeta izdevumu samazināšanu par vairāk nekā triljonu dolāru.

«USS John C. Stennis» (pa kreisi) un britu aviācijas bāzes kuģis «HMS Illustrious» Persijas līcī.

Līdzekļu ekonomijas dēļ Vašingtonā vien neapmaksātos atvaļinājumus tiks sūtīti 13 000 Aizsardzības ministrijas civilo darbinieku, bet visā Virdžīnijas štātā šis skaitlis būs vēl 90 000. Pentagonam arī nāksies iesaldēt Virdžīnijas štātā, Norfolkā esošās ASV Jūras spēku bāzes floti (kopā 11 karakuģi). Savukārt Gaisa un Sauszemes spēku bāzes Virdžīnijas štātā šajā finanšu gadā saņems par 150 miljoniem dolāru mazāk. Turpinoties līdzekļu apcirpšanai, Jūras spēku pavēlniecība grasās izslēgt no kaujas ierindas un iekonservēt četrus aviācijas bāzes kuģus («USS John C. Stennis», «USS Dwight D. Eisenhower», «USS Ronald Reagan», «USS Theodore Roosevelt»). Līdz ar to tiks samazinātas arī aviācijas vienības, kas bāzējās uz šiem kuģiem. Līdzekļu taupīšanai Pentagona pieņēmis arī lēmumu samazināt Jūras spēku klātbūtni Persijas līča rajonā, atstājot tur tikai vienu aviācijas bāzes kuģi. Tostarp tiek uzsvērts, ka ASV militārās operācijas Afganistānā Pentagona budžeta samazinājums neskar.

Eiropai un ASV samazinot militāros tēriņus, bažas par Ķīnas bruņošanās tempu

2013. gadā Ķīnas militārais budžets salīdzinājumā ar pērnogadu palielināsies par 10,7% — līdz 720,168 miljardiem juānu jeb 114,676 miljardiem dolāru. Šādus skaitļus Ķīnas Finanšu ministrija (FM) iekļāvusi valsts budžeta projektā 2013. finanšu gadam. Saskaņā ar FM skaidrojumu, kas tika prezentēts Nacionālā tautas kongresa pavasara sesijā, militārā budžeta palielinājumu plānots novirzīt virsnieku un ierindas personāla dienesta un sadzīves apstākļu uzlabošanai visās karaspēka daļās, kā arī armijas mehanizācijai un informatīvā nodrošinājuma uzlabošanai valsts aizsardzības nolūkos. Turklāt Ķīnas oficiālā statistika liecina, ka pēdējos gados valsts militārā budžeta sadaļa ir pieaugusi par vismaz 10% ik gadu (2012. gadā šis pieaugums bija 11,6%).

Ķīnas ekonomiskā attīstība un militāro izdevumu palielināšana pēdējā laikā arvien vairāk saista rietumvalstu uzmanību un veido nopietnas bažas. Pastāv uzskats, ka Ķīna nepublicē visu informāciju par militārās jomas asignējumiem. Militārie analītiķi prognozē, ka jau 2015. gadā Ķīnas patiesie militārie izdevumi varētu pārsniegt 238 miljardus dolāru.

Lai oponentu rietumvalstu piesardzībai, noslēdzoties Ķīnas Nacionālā tautas kongresa pavasara sesijai, tā oficiālā pārstāve Fu Ina paziņojusi, ka Ķīnai ir vajadzīga stabila pašaizsardzības sistēma, kas savukārt atbilst reģionālās stabilitātes interesēm un centieniem pēc miera visā pasaulē. Ķīna daudzus gadus seko miera un aizsardzības militārajai politikai, un tās aizsardzības spēku nostiprināšana esot vērsta uz valsts drošības līmeņa celšanu un nekādi neapdraudot citas valstis. «Ja tik milzīga valsts kā Ķīna nespētu garantēt savu drošību, tā būtu ļoti slikta ziņa visai pasaulei.»

Jaunākie vadāmo raķešu kompleksi — vienā no Ķīnas bruņoto spēku parādēm.

Militāros izdevumus un militārpersonu skaitu plānots palielināt

Jaunais finanšu gads Japānā sākas 1. aprīlī. Ziņu aģentūra «Kiodo» informē, ka Aizsardzības ministrija vienojusies ar Finanšu ministriju un Bruņotie spēki 2013. finanšu gadā saņems 54 miljardus dolāru, kas ir par 454 miljoniem dolāru vairāk nekā pērn. Tas būs pirmais militārā budžeta palielinājums pēdējo 10 gadu laikā. Lielāka finansējuma piešķiršana daļēji saistīta ar plānu par 287 cilvēkiem palielināt Bruņoto spēku personālsastāvu. Karavīru skaits Japānā pēdējo reizi palielināts pirms astoņiem gadiem.

Komentējot militārā resora lēmumu, aizsardzības ministrs Icunori Onodera paziņojis, ka, pateicoties finansējuma un personālsastāva palielināšanai, būs nodrošināta pietiekama kapacitāte aizsardzības un novērošanas pasākumiem dienvidrietumu virzienā. Budžeta projekts vēl jāapstiprina valdībai un parlamentam.

Ziņas sagatavoja kapteine Vizma Kalčeva.

Foto — <http://www.kaitseliit.ee/et/sumboolika>;
<https://www.gov.uk/government/news/defence-secretary-visits-royal-marine-commandos-in-norway>;
[http://commons.wikimedia.org/wiki/File:USS_John_C._Stennis_\(CVN-74\)_%26_HMS_Illustrious_\(R_06\).jpg](http://commons.wikimedia.org/wiki/File:USS_John_C._Stennis_(CVN-74)_%26_HMS_Illustrious_(R_06).jpg);
http://eng.mod.gov.cn/SpecialReports/2008-11/27/content_4085291.htm.

Mūsdienu konfliktu specifika — teorija un prakse

Cilvēce dažāda mēroga karus ir piedzīvousi kopš pašiem vēstures pirmsākumiem, un nevienam karu pirms tā beigām nevar nodēvēt par vienkāršu vai viegli prognozējamu. Te vietā pieminēt populāro teicienu: «Pēc kaujas visi gudri.» Mūsdienās kari nav kļuvuši vienkāršāki, turklāt situāciju sarežģī notikumu attīstības zibenīgie tempi un informācijas pārraides bezprecedenta ātrums, kura dēļ lokāla mēroga konflikti ar mediju starpniecību tajā pašā dienā un stundā var nokļūt visas pasaules uzmanības centrā. Ar moderno komunikācijas līdzekļu palīdzību kontaktu skaits starp cilvēkiem, sabiedrībām un valstīm pieaug ģeometriskā progresijā. Šajā kontekstā jāatzīst, ka par 50 vai 100 gadus seniem militāriem konfliktiem trūkst detalizētas informācijas, turpretī pēdējās desmitgades kari, it sevišķi operācijas Irākā un Afganistānā, ar masu mediju un sociālo tīklu palīdzību tiek atspoguļoti līdz vissīkākajām detaļām, kas bieži noved pie sabiedrības neapmierinātības ar mierīgo iedzīvotāju upuriem konfliktu laikā. Izmantojot šādu sabiedrības nostāju, teroristi un kaujinieki arvien biežāk apzināti iejaucas pūlī un slēpjas mierīgo iedzīvotāju mitekļos, lai koalīcijas spēkiem padarītu maksimāli sarežģītu civilo iedzīvotāju nošķiršanu no bruņotiem pretiniekiem.

komandvadības ķēdē. Lai spētu adekvāti un operatīvi reaģēt uz mūsdienu izaicinājumiem, valstis ir spiestas koncentrēties uz ātrās reaģēšanas spēku un mobilo kaujas grupu formēšanu gan nacionālā, gan starptautiskā līmenī. Tieši spēku mobilitāte un pēc iespējas īsāks reakcijas laiks iegūst izšķirošo lomu mūsdienu konfliktos, kur valstīm jābūt gatavām sastapties ar neprognozējamu ienaidnieku bez valstiskās piederības, kas turklāt izmanto netradicionālu taktiku.

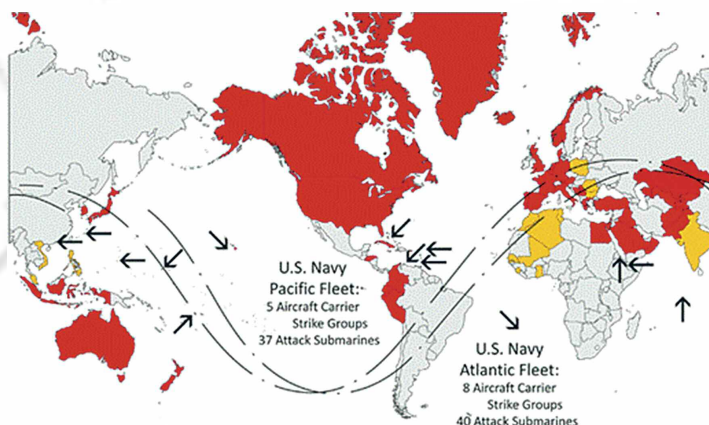
Pārskatāmā nākotnē, visticamāk, saglabāsies šī brīža kaujas lauku specifika, kas saistīta ar liela skaita karadarbībā tieši neiesaistīto dalībnieku aktīvāku vai pasīvāku klātbūtni. No konfliktu zonām, it sevišķi, ja tās skar starpvalstu attiecības, praktiski nav iespējams izvest visas nevalstiskās organizācijas, kriminālos grupējumus, vietējos iedzīvotājus un vietējās likumīgās varas pārstāvjus. Mūsdienu karadarbības rajonos nepārtraukti mijiedarbojas iepriekš uzskaitītie un vēl daudzi citi «spēlētāji», kuru mērķi var sakrist, bet var būt arī pretēji starptautisko miera uzturēšanas spēku uzdevumiem. Tas viss būtiski ietekmē starptautisko operāciju plānošanu un taktikas izvēli. Bieži vien konflikta situācijas dažādi spēki cenšas izmantot sava labuma gūšanai, tādējādi apgrūtinot gan pašas krīzes noregulēšanas operācijas norisi, gan pasākumus,

konflikta raksturs, proti, pārdesmit teroristi ar nelegāli iegūtu kodolbumbu un mobilo sakaru izmantošanu īsā laikā teorētiski var panākt to, ko agrākos laikos bija iespējams panākt, vien ilgstoši plānojot un realizējot plaša mēroga militāru operāciju ar liela skaita karavīru piedalīšanos. Ir mainījies arī konfliktu izplešanās ātrums, jo mūsdienās karadarbību nevar apturēt nedz valstu robežas, nedz esošie līgumi, nedz politiskās nostājas.

Par spīti milzīgām pārmaiņām karadarbības specifika, kara pamatjēga ir palikusi nemainīga, un to nosaka cīņa par resursiem, teritoriju vai ideoloģiju. Jo augstāk attīstās tehnoloģijas, jo plašākas ir to lietošanas iespējas un lielākas teritorijas var tikt ierautas konflikta zonā. Kā agrāk, tā arī tagad konflikti jebkurā pasaules reģionā izmaksā dārgi visām iesaistītajām pusēm. Vienkāršu un «tīru» karu nemēdz būt. Un tieši tāpēc daudz tālredzīgāk un racionālāk ir veikt maksimāli iespējamus pasākumus krīžu un saspīlējumu novēršanai starptautiskajā sistēmā, nevis reaģēšanai uz jau izcēlušos konfliktu.

Lai spētu novērst konfliktu situācijas, ir jāizprot to vēsturiskie, politiskie, sociālie vai citu veidu cēloņi un nesamierināmo pušu mērķi. Patiesās situācijas pārzināšana nav iespējama no attāluma, jo informācijas atspoguļošana masu medijos vai oficiālos valstu paziņojumos bieži var būt subjektīva, tendencioza un cenzēta. Tādēļ ir būtiski nodrošināt starptautisko organizāciju, neatkarīgo novērotāju vai starptautisko miera uzturēšanas vai stabilizācijas spēku klātbūtni visos tajos reģionos, valstīs un atsevišķās zonās, kur stratēģiski svarīgi saglabāt stabilitāti, spēku līdzsvaru un mieru. Jebkurai starptautiskajai klātbūtnei, kura pilda konflikta prevencijas funkciju, ir jābūt papildinātai ar pārliecinošu militāru spēku vai jābūt paredzētai iespējai šādu spēku aktivizēt nepieciešamības gadījumā. Tieši bailes no pārliecinoša militārā pārspēka un šī pārspēka izmantošanas neizbēgamība mūsdienās kalpo par visdrošāko argumentu, lai atturētu noziedzīgus grupējumus un neprognozējamās valstis no rīcības, kuras sekas var būt katastrofālas lokālā, reģionālā vai starptautiskā līmenī.

ASV militārā klātbūtne pasaulē — 2008. gada oficiālie ASV Aizsardzības departamenta dati. Sarkanā krāsā un ar melnām bultām atzīmēti — reģioni, valstis un zonas ar jau esošām amerikāņu kara bāzēm, atsevišķām karaspēka vienībām. Dzeltēnā krāsā — valstis, kur plānotas jaunas kara bāzes. Šī karte atspoguļo ASV centienus nodrošināt nacionālo aizsardzību reģionālā un starptautiskā līmenī. Paplašinot savu militāro klātbūtni, ASV arī cenšas veikt preventīvus pasākumus dažādu konfliktu nepieļaušanai pasaules reģionos.

No vienas puses, mūsdienu situāciju kopumā pasaulē varētu raksturot kā daudz mierīgāku, nekā tā bija aukstā kara laikā, kad jebkurā brīdī divu lielvaru konflikta eskalācijas dēļ visa cilvēce varēja kļūt par kodol kara ķīlnieci. Taču, no otras puses, 21. gadsimts ir sācies ar neparastu un daudzveidīgu draudu rašanos, iniciējot būtiskas izmaiņas militārajā taktikā, stratēģijā, bruņoto spēku strukturālajā uzbūvē un

kas tiek veikti situācijas stabilizācijai pēc operācijas aktīvās fāzes beigām.

Tādējādi mūsdienu kara māksla apvieno sevī ne tikai klasisko stratēģiju, taktiku un pareizu bruņojuma un ieroču izvēli, bet arī virkni politisko, sociālo un ekonomisko rīcības aspektu, kurus nevar ignorēt, ja vēlas panākt pozitīvu un ilgtermiņā paliekošu konflikta atrisinājumu. Nākas secināt, ka mūsdienās ir mainījies arī pats

Pēc ārvalstu preses materiāliem sagatavoja
kapteine Vizma Kalčeva.

Foto — <http://blog.hiddenharmonies.org/2010/08/map-of-u-s-military-bases-around-the-world/>.

Virsleitnants
Aivars Leitis
(21.02.1942.—09.03.2013.)

Aivars Leitis dzimis Skrīveru pagastā Bruno un Vilmas Leišu ģimenē. Pabeidzis Skrīveru vidusskolu, strādājis Rīgā, rūpnīcā VEF par virpotāju.

Pēc obligātā militārā dienesta A. Leitis uzsāka darbu Rīgas speciālās montāžas pārvaldē kā elektriķis. Pēc tam ilgus gadus strādāja pašpārvaldes uzņēmumā «Dzīvokļu remonts» par meistaru.

Pēc Latvijas neatkarības atgūšanas virsleitnants Aivars Leitis uzsāka dienestu LR Zemessardzes 5. Zemgales brigādē, kur sākumā ieņēma personāldaļas priekšnieka vietnieka, bet pēc tam priekšnieka amatu. Virsleitnants Aivars Leitis dienēja līdz pat 1997. gadam, kad tika atvaļināts no aktīvā dienesta maksimālā vecuma sasniegšanas dēļ. Visus šos gadus kopš atvaļināšanas Aivars Leitis bija ārrindas dienesta zemessargs Zemessardzes 54. inženiertehniskajā bataljonā. Kad Zemessardzē tika izveidota Veterānu apvienība, A. Leitis tika iecelts par ZS 54. inženiertehniskā bataljona Veterānu apvienības priekšnieku.

Dienesta laikā Aivars Leitis par godprātīgu un teicamu dienestu ir apbalvots ar NBS un ZS komandieru apbalvojumiem. Dienestā

iegūtās zināšanas un pieredzi viņš prata nodot jaunākajiem kolēģiem, tā iemantodams dienesta biedru nedalītu cieņu un autoritāti.

Aivars ir izaudzinājis divus dēlus, viņam ir divi mazdēli — Mārtiņš un Kristers.

2013. gada 14. martā virsleitnants Aivars Leitis ar militāru godu, piedaloties daudziem pavadītājiem, tika guldīts Ogres kapos.

2013. GADA APRĪLIS

Lielā zāle

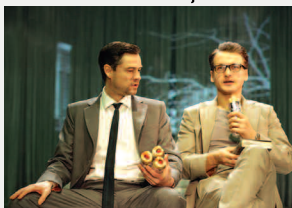
1. P.
2. O. 19.00 AR VĪRU NAV VIEGLI
3. T. 19.00 PRIMADONNAS
4. C. 19.00 OŅEGINS
5. P. 19.00 OŅEGINS
6. S. 18.00 OŅEGINS
7. Sv. 15.00 OŅEGINS
8. P.
9. O. 19.00 VAU!!!
10. T. 19.00 VAU!!!
11. C. 19.00 ROMEO UN DŽULJETA
12. P. 19.00 MARLĒNA
13. S. 13.00 ĻĀUJIET IZŠAUT!
14. Sv.
15. P.
16. O.
17. T.
18. C.
19. P. 19.00 VĒJIEM LĪDZI **Pirmizrāde!**
20. S. 18.00 VĒJIEM LĪDZI /1.ab./
21. Sv. 18.00 VĒJIEM LĪDZI /2.ab./
22. P.
23. O. 19.00 VĀRNU IELAS REPUBLIKA
24. T. 19.00 FINITA LA COMEDIA!
25. C. 19.00 FINITA LA COMEDIA!
26. P. 19.00 AMADEJS
27. S. 19.00 VĒJIEM LĪDZI /3.ab./
28. Sv.
29. P.
30. O. 19.00 OŅEGINS

"OŅEGINS"

Mazā zāle

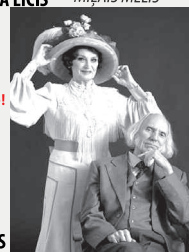
1. P. 18.00 TAS ĪSTAIS, TĀ ĪSTĀ
2. O.
3. T. 19.00 NOSLĒPUMAINĀ ZVAIGZNE Pensionāriem - 50% atlaide!
4. C. 19.00 SALOME Studentiem, vidusskolēniem - 50% atlaide!
5. P. 19.00 SALOME Studentiem, vidusskolēniem - 50% atlaide!
6. S.
7. Sv.
8. P.
9. O. 19.00 OŅĒĻI AMERIKĀ
10. T. 19.00 OŅĒĻI AMERIKĀ
11. C. 19.00 PASAKA PAR VĒRDIŅU - 2012
12. P.
13. S.
14. Sv.
15. P.
16. O.
17. T.
18. C.
19. P.
20. S.
21. Sv. 13.00 SŪNU CIEMA ZĒNI
22. P. 19.00 SŪNU CIEMA ZĒNI
23. O.
24. T. 19.00 TETOVĒTĀ ROZE
25. C. 19.00 ARĪ SIEVĪTES ZAUDĒJA KARĀ
26. P. 19.00 MĒDEJA.TEĀTRIS **Pēdējo reizi!** Vidusskolēniem, studentiem, pensionāriem - 50% atlaide!
27. S.
28. Sv. 18.00 APGLABĀJIET MANI ZEM GRĪDAS Vidusskolēniem, studentiem - 50% atlaide!
29. P. 19.00 SŪNU CIEMA ZĒNI
30. O. 19.00 SALOME Studentiem, vidusskolēniem - 50% atlaide!

OŅĒĻI AMERIKĀ

Kamerzāle

1. P. 18.00 PIRMĀ GRĒKA LĪCIS
2. O. 19.00 NEPRĀTĪGĀ ZELDA
3. T.
4. C. 19.00 MĪLAIS MELIS ISC kartes īpašniekiem - 50% atlaide!
5. P. 19.00 VIENROCIS NO SPOKĀNAS
6. S.
7. Sv.
8. P.
9. O.
10. T. 19.00 TRILLERIS Studentiem, vidusskolēniem - 50% atlaide!
11. C. 19.00 PIRMĀ GRĒKA LĪCIS **MĪLAIS MELIS**
12. P.
13. S.
14. Sv.
15. P. **Pirmizrāde!**
16. O. 19.00 ANTIGONE
17. T.
18. C. 19.00 ANTIGONE
19. P.
20. S.
21. Sv. 13.00 MĪLAIS MELIS
22. P. 19.00 ES - FRĪDA KALO
23. O. 19.00 ĀBELS UN OLGA Vidusskolēniem, studentiem, pensionāriem - 50% atlaide!
24. T. 19.00 ES PAR RĒZIJU
25. C.
26. P.
27. S.
28. Sv. 19.00 12. DIENA **Pēdējo reizi!** Vidusskolēniem, studentiem, pensionāriem - 50% atlaide!
29. P. 19.00 NEPRĀTĪGĀ ZELDA
30. O. 19.00 VIENROCIS NO SPOKĀNAS ISC kartes īpašniekiem - 50% atlaide!

* Repertuārā iespējamās izmaiņas!

Kase: 10.00 - 19.00; S., Sv. 11.00 - 18.00, informācija: 67294444, www.dailesteatris.lv, www.bilesuparadize.lv

N r . 3 | T Ē V I J A S S A R G S | M A R T S | 2 0 1 3

